

საინჟინრო ეკონომიკის, მედიატექნოლოგიებისა და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

2018 წელს გაწეული სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის ანგარიში

უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების დასახელება
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის დასახელება
არქეოლოგიისა და საქართველოს ისტორიის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი აკადემიკოსი ნანა ხაზარაძე

1. სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის მიერ ერთობლივად შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

1.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	საქართველოს ისტორიის ქართული და უცხოური წერილობითი წყაროები (ძვ.წ. XII-ახ.წ. XV საუკუნის ბოლომდე)	2018-2020	ხელმძღვანელი ნ. ხაზარაძე წევრები ხ. თოდაძე, მ. ქუთათელაძე, მ. მესხია, ნ. ფიფია, ნ. ლომიძე.
2	არქეოლოგიური საველე კვლევა-ძიების მეთოდიკა (2 წელი)	2018 – 2020 წწ.	ვ. სადრაძე - ხელმძღვანელი; მ. ძნელაძე - თანამონაწილე;

წარმოგდენილი პროექტის საფუძველზე იქმნება სალექციო ნაშრომი - სახელმძღვანელო, რომელიც ორი ნაწილისაგან შედგება და ორ წელიწადში შესრულდება. პირველი ნაწილი 2019 წლის აპრილში დასრულდება, მეორე - 2020 წლის აპრილში. ამჟამად დასრულების ფაზაშია პროექტის პირველი ნაწილი: 1. არქეოლოგიური ძეგლების საველე კვლევა-ძიების მეთოდიკა 2. საველე გათხრითი არქეოლოგია საქართველოში. 3. ქართული და უცხოელი არქეოლოგების მოკლე ბიოგრაფიული ცნობარი. 4. ნაშრომების ბიბლიოგრაფია. აგრეთვე, მუშავდება შესასწავლი ძეგლების საპასპორტო აღწერილობები. აღსანიშნავია, რომ არქეოლოგია როგორც საზოგადოებრივ-ისტორიული მეცნიერება უძველესი და ძველი საზოგადოებების ყოფა-ცხოვრების შედეგად შექმნილ მატერიალური კულტურის ძეგლებს იკვლევს. საველე

პირობებში მოპოვებული მრავალრიცხოვანი არტეფაქტების შესწავლის საფუძველზე საბუნებისმეტყველო და ინტერდისციპლინარულ მეცნიერებებს ანვითარებს და თვითონაც სიღრმისეულად ვითარდება. ზემოაღნიშნული მეთოდიკის სრულყოფილად შემუშავება საფუძველს იძლევა სწორად გამოვიყენოთ ლექციების კურსის შედეგად მიღებული გამოცდილება. ამრიგად პროექტი ითვალისწინებს არქეოლოგიის მეთოდოლოგიის სიღრმისეულ შესწავლასა და თანამედროვე ინოვაციურ ანალიზს

1.2.

№	დასრულებული პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	<p>არქეოლოგიური საველე კვლევა ძიება;</p> <p>1) ვაშნარის ნაქალაქარის არქეოლოგიური გათხრები. 2018 წ.</p> <p>საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო</p>	<p>2018 წლის სექტემბერი</p> <p>პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი - NAT 180011733</p>	<p>ვ.სადრამე - ხელმძღვანელი, მ.ძნელაძე - არქეოლოგი, ე.ღლიღვაშვილი - არქეოლოგი.</p>
2	<p>2) გურჯაანის მუნიციპალიტეტის სოფ. კალაურში მდებარე იოანე ნათლისმცემლის სახელობის ტაძრის ტერიტორიის არქეოლოგიური გათხრები. 2018 წ.</p> <p>საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო</p>	<p>2018 წ. აგვისტო</p> <p>პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი - NAT 180009837</p>	<p>მ.ძნელაძე - ხელმძღვანელი, ვ.სადრამე - არქეოლოგი</p>
<p>დასრულებული კვლევითი პროექტის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>1) გათხრები მიმდინარეობდა გურიის რეგიონში, გურიანთაში, ნაქალაქარი ვაშნარის ტერიტორიაზე. გაიწმინდა სამნავიანი ბაზილიკა, იქ არსებული მარტირიუმი, ციტადელის გალავნის ნაწილი და მცირე ზომის ეკლესიის ნაშთი ადგილ სპონიეთში.</p> <p>2) გათხრების მიზანი იყო ძეგლისა და ცალკეული ობიექტის გეგმარების დაზუსტება და ფუნქციის თვალსაზრისით არქეოლოგიური კვლევა-ძიების ჩატარება. არქეოლოგიური სამუშაოები ჩატარდა საკვლევი ობიექტის როგორც შიდა პერიმეტრში (სატრაპეზო და მის სამხრეთ მომიჯნავე სათავსო), ისე სამეკლესიანი ბაზილიკის მიმდებარე ტერიტორიაზე (მონასტრის გალავნის კარიბჭე, გალავანი და სხვ.). სამუშაოების შედეგად გაიწმინდა საგალავნო სისტემის სამხრეთი მონაკვეთი და კარიბჭე, აგრეთვე სატრაპეზოს ინტერიერი და ბუხრიანი ნაგებობა. კამერალური სამუშაოების პროცესში დამუშავდა არტეფაქტები დასაპუბლიკაციოდ მომზადდა ანგარიში.</p>			

4. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

4.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბესიკ გაფრინდაშვილი	„მარიამ კერესელიძე - დაკარგული ქართველი ქალი“	თბილისი, საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, 2018	132
2	ვ.სადრამე, თ.ხოხობაშვილი, ე.ლილივაშვილი	შიდა ქართლის გვიანბრინჯაო-რკინის ფართო ათვისების ხანის ნამოსახლარების კულტურა (ძვ.წ. XIV-VI სს.). უაკ (UDC) 94 (479..222.4-22) დ-40; ISBN 978-9941-473-59-3;	„მწიგნობარი“	117 გვ.
3	ვ.სადრამე, მ.ძნელაძე, თ.ხოხობაშვილი, ე.ლილივაშვილი, ხ.საბაშვილი,	დვაბზუ. უაკ (UDC) 94 (479..222.4-22) დ-40; ISBN 978-9941-473-59-3;	„მწიგნობარი“	200 გვ.
4	ვ.სადრამე, თ.ხოხობაშვილი, ე.ლილივაშვილი, მ.ძნელაძე,	ნატახტრის შუა და გვიანბრინჯაოს ხანის სამაროვანები. უაკ (UDC) 903.3+903.5 (479.331.1) ს-15; ISBN 978-9941-473-72-2;	„მწიგნობარი“	112 გვ.

1. წიგნი მოგვითხრობს ქართველი ემიგრანტის, მარიამ კერესელიძის ქართველებით სავსე ცხოვრებაზე. ევროპაში დაბადებულსა და გაზრდილ მარიამს, საქართველოს სიყვარული მამამ, ცნობილმა ქართველმა ემიგრანტმა, ორგანიზაცია თეთრი გიორგის ხელმძღვანელმა ლეო კერესელიძემ ჩაუნერგა გულში. მარიამის დაუოკებელი სურვილი იყო სამშობლო ენახა, განგებამ მსოფლიოს რომელ კუთხეში აღარ გადაისროლა, მაგრამ სამშობლოს ხილვა არ აღირსა. წიგნში, მოძიებულ მასალებზე დაყრდნობით, ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით არის აღწერილი მარიამ კერესელიძის განვლილი გზა და მისი ნამოღვაწარი. წიგნს დანართული აქვს მარიამის წერილები, რომლებსაც ის პერუდან უგზავნიდა თბილისში მცხოვრებ მამიდას ელენე კერესელიძეს გასული საუკუნის 50 - იან წლებში.

2. ანოტაცია: ნაშრომი შიდა ქართლის გვიანბრინჯაო-რკინის ფართო ათვისების ხანის ნამოსახლარების კვლევას ეძღვნება. განხილულია გვიანბრინჯაოს ადრეული ეტაპის, გვიანბრინჯაო-რკინის ფართო ათვისების ხანის ნამოსახლარების ტოპოგრაფია, ინტერიერის წამყვანი ელემენტები, სტრატეგრაფია და

ქრონოლოგია.

3. ნაშრომში განხილულია გურიის ერთ-ერთი სოფლის დებაზუს ისტორია; აგრეთვე მოცემულია იქ ჩატარებული არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგები; ჩამოთვლილია კულტურის ძეგლები და შემოქმედებითი ცხოვრების პერიპეტიები. მოცემულია სოფლის როლი, მცხოვრებთა დამსახურება და ღვაწლი ჩვენი ქვეყნის წინაშე. წიგნი საქართველოს კუთხეების წარსულით დაინტერესებული სტუდენტი ახალგაზრდობისა და ფართო საზოგადოებისთვისაა განკუთვნილი.

4. ანოტაცია: მონოგრაფია მცხეთის შემოგარენში, გასული საუკუნის 80-იან წლებში, სოფ. ნატახტრის სანახებში მიკვლეული და გათხრილი შუა და გვიანბრინჯაოს ხანის სამაროვნების კვლევას ეძღვნება. ნაშრომში ქრონოლოგიური თანმიმდევრობითაა მოცემული სამარხეული კომპლექსების აღწერილობა-კატალოგი. წარმოდგენილი მასალების ანალიზის საფუძველზე დადგენილია თრიალეთური და ე.წ. მესხური, აგრეთვე შედარებით გვიანი ცენტრალურამიერკავკასიური და სამთავრული კულტურების კავშირ-ურთიერთობის საკითხები.

4.5. სტატიები ISSN-ის მითითებით

	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ISSN	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობ ა
1	ნანა ხაზარაძე	ედუარდ მენაბდე- 90	“მაცნე” 1 ისტორიის, არქეოლოგიის , ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა თბილისი-2018	7
2	ნანა ხაზარაძე	აკადემიკოსი გიორგი მელიქიშვილი-100	“მაცნე” 2 ისტორიის, არქეოლოგიის , ეთნოლოგიისა და ხელოვნების ისტორიის სერია	საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის სტამბა თბილისი-2018	18
3	ნანა ხაზარაძე	აკად. კორნელი კეკელიძის სახელობის პრემიის ახალი ლაურეატები	ანალები 14 ტომი	გამომცემლობა “უნივერსალი “ თბილისი 2018	6
4	ნანა ხაზარაძე ნანა ბახსოლია ნი,	აკადურენოვანი სადაზვერვო ხასიათის დოკუმენტები როგორც საისტორიო წყარო ISSN1987-6564	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები, XIV-XV	თბილისი, თსუ	5
5	ნანა ხაზარაძე ნანა ბახსოლია ნი,	Language is a Bridge Lalaš-wa armizzi, ISSN-0132-1447	Bulletin, Georgian National Academy of Sciences, vol.12, no 2, April-May-June,	Tbilisi, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია	4

6	ნანა ხაზარაძე ნანა ბახსოლიანი	ხეთური ლექსიკოლოგიის დიდი შენაძენი	აღმოსავლეთმცოდნეობა, N7,	თბილისი, თსუ	6
7	ნანა ხაზარაძე ქეთევან ახოზაძე	ქართული დიპლომატიკის უახლესი შენაძენი	„ქართული დიპლომატიკის უახლესი შენაძენი“	საქართველოს წელიწდეული 18., მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, საქართველოს ისტორიკოსთა ეროვნული კომიტეტი, ISSN 1512-1518, გამომცემლობა არტანუჯი, 2018	12
8	ავტორთა ჯგუფი (მანანა აბუთიძე..)	ავტორთა ჯგუფი	ლექციების კურსი „მსოფლიო ცივილიზაციებისათვის“	სტუ-ს საგრანტო ორწლიანი პროექტი (წარმოებაშია)	დაახლ. 120 გვ.
9	მაია ქუთათელ აძე	ქალკედონის საეკლესიო კრება და ქართლის ეკლესიის	„სვეტიცხოველი“ სამეცნიერო საისტორიო ჟურნალი, N 2, 2018	თბილისი, გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“	11
10	მაია ქუთათელ აძე	ქართული წარმართული პანთეონის კვლევისათვის	ქართული წყაროთმცოდნეობა XIX- XX, 2017/2018	თბილისი, გამომცემლობა „უნივერსალი“	12

ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)

1. სტატია ისტორიოგრაფიული ხასიათისაა. ეძღვნება თვალსაჩინო მეცნიერისა და საზოგადო მოღვაწის, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორის პროფესორ ედუარდ მენაბდის საიუბილეო თარიღს, დაბადების 90 წლისთავს. სტატიაში განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ედუარდ მენაბდის წარმატებულ ხეთოლოგიურ მიეზებს, რომლებიც საკმაოდ სრულყოფილადაა წარმოდგენილი საქართველოსა და მის ფარგლებს გარეთ გამოქვეყნებულ სტატიებსა და მის ცნობილ რუსულენოვან მონოგრაფიას “ხეთური საზოგადოება”, რომელშიც არაერთი ახალი თვალსაზრისია შემოთავაზებული ხეთური ოჯახის მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული კანონების შესახებ.

2. სტატია ისტორიოგრაფიული ხასიათისაა. ეძღვნება გამოჩენილი ქართველოლოგის, კავკასიოლოგის, მსოფლიოში აღიარებული ურარტოლოგის, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორის, პროფესორის, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის გიორგი მელიქიშვილის

დაბადების 100 წლის თავს. წარმოჩენილია ის უდიდესი წვლილი, რომელიც იუბილარმა ჰუმანიტარული მეცნიერების ურთულესი დარგების განვითარებაში შეიტანა. ნარკვევში სრულადაა გათვალისწინებული გ. მელიქიშვილის მეცნიერული უმდიდრესი მემკვიდრეობა და მის ცხოვრებასა მოღვაწეობასთან დაკავშირებული პირად არქივში დაუნჯებული უმნიშვნელოვანესი მასალები.

3. სტატია ეძღვნება 2014 წელს ილია აბულაძის ავტორობითა და ე. ცაგარეიშვილის, მ. რაფავას და ც. ქურციკიძის თანაავტორობით გამოქვეყნებულ ქართული ლექსიკოლოგიის, ქართველოლოგიის და არმენოლოგიის უდიდესი შენაძენის ”ძველქართული-ძველსომხური დოკუმენტურული ლექსიკონის ძირითად მახასიათებლებს, რომლის ავტორებმა მიმდინარე წელს აკადემიკოს კორნელი კეკელიძის სახელობის პრემია დაიმსახურეს.

4. ქართულ ისტორიოგრაფიაში პირველადაა მოძიებული ქართულად თარგმნილი ძვ. წ. პირველი ათასწლეულის აქადურენოვანი სადაზვერვო ხასიათის დოკუმენტური პირველწყაროები, რომელთა ურთიერთშეჯერებისა და ანალიზის შედეგად რეკონსტრუირებულია ასურეთის სადაზვერვო სამსახურის ის ეპიზოდები, რომლებშიც საკმაოდ სრულადაა ასახული ურარტუში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები. ავტორების თვალსაზრისით, ჩატარებული კვლევა -ძიების შედეგები ყურადსაღებია ძველი აღმოსავლეთის ქვეყნების სადაზვერვო სამსახურის სისტემის მახასიათებლების წარმოსაჩენად.

5. ნაშრომი ეძღვნება ხეთური ენის ლექსიკის თავისებურებების შესწავლას. ნაჩვენებია ამ ენისათვის დამახასიათებელი კანონზომიერებანი, სხვა ძველადმოსავლურ ენებთან (პროტოხეთური, ხურიტული, ასურული, ლუვიური, აქადური...) ძირითადი თანხვედრები. დადასტურებულია ქართველურ ენებში ხეთურიდან შედრეული ნასესხობანი, რაც სამხრეთ კავკასიისა და ძველი ანატოლიის მჭიდრო კულტურული და ეკონომიკური ურთიერთობებითაა ახსნილი.

6. ნარკვევი ისტორიოგრაფიული ხასიათისაა, მასში გამოწვლილვითაა შესწავლილი ქართული თანამედროვე ხეთოლოგიური სკოლის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენლის ირინე ტატიშვილის ხეთოლოგიური ძიებანი. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ავტორის იმ ნაშრომებს, რომლებიც ხეთური საზოგადოების ისტორიის ურთულეს ასპექტებს ასახავენ, კერძოდ, ხეთური რელიგიის თავისებურებებს, ხეთების სამშენებლო რიტუალებს, ხეთური ენის გრამატიკას და გარე სამყაროსთან ხეთების ურთიერთობის ისტორიას.

7. სტატიაში სრულადაა წარმოდგენილი გონელი არახამიას მონოგრაფიაში „სასისხლო სიგელთა შესწავლისათვის“ საკვლევ პრობლემასთან დაკავშირებით პირველწყაროების შესწავლის საფუძველზე გამოთქმული ახალი თვალსაზრისი. ავტორების დამოკიდებულება ამ ახალი მეცნიერული ძიებების შედეგებისადმი სტატიის სათაურშია გაცხადებული.

8. პროექტი „ძველი მსოფლიოს და შუა საუკუნეების ახლო აღმოსავლეთის და ევროპისცივილიზაციები“ გულისხმობს მუშაობას ლექციების კურსზე, რომელიც განკუთვნილი იქნება კულტურების შემსწავლელი საგანმანათლებლო პროგრამების პირველი საფეხურის სტუდენტებისათვის. თემატიკა მოიცავს შუამდინარულ, ეგვიპტურ, აღმოსავლეთ სემიტურ, კლასიკურ ანუ ბერძნულ-რომაულ, ქრისტიანულ ცივილიზაციებს. ამ თვალსაზრისით, პროექტში ჩართული ჯგუფი იმუშავებს სასწავლო კურსის ცალკეულ მონაკვეთებზე, რომლებიც ქრონოლოგიურად ასახავს ძველი მსოფლიოს და შუა საუკუნეების, მათ შორის სამხრეთ კავკასიის ცივილიზაცი(ებ)ის ისტორიულ გზას და ამ პროცესების წანამძღვრებს და შედეგებს.

9. ქალკედონის საეკლესიო კრება და ქართლის ეკლესიის არჩევანი

(ანოტაცია)

ქალკედონის მსოფლიო საეკლესიო კრების ჩატარების აუცილებლობა ახლადჩამოყალიბებული ქრისტიანული ეკლესიის წიაღში წარმოქმნილმა დაპირისპირებებმა განაპირობეს. 451 წელს ქალკედონში შეკრებილმა საეკლესიო მამებმა მიიღეს განსაკუთრებული დოგმატი - „ქრისტეს ორბუნებიანობისა და ერთსახეობის შესახებ“. შესაბამისად, იესო ქრისტეში ორი საწყისის - ღვთაებრივისა და ადამიანურის განუყოფლობა - დიოფიზიტობა აღიარეს, რომლისთვისაც უცხო იყო როგორც პატრიარქ ნესტორის მიმდევართა, ისე მონოფიზიტთა ერეტიკული სწავლებანი.

სავარაუდოა, რომ V საუკუნეში ქართლში მონოფიზიტობას საკმაოდ ბევრი მხარდამჭერი ჰყავდა, მათ შორის მაღალ პოლიტიკურ წრეებში. მონოფიზიტობის უპირატესობას რამდენიმე ფაქტორი განაპირობებდა. პირველ რიგში, ამას ირანის პოლიტიკური და იდეოლოგიური მოძალების შედეგები გვაფიქრებინებს. საგულისხმოა, რომ ქალკედონის საეკლესიო კრებიდან მოყოლებული დიოფიზიტობას არამყარი პოზიციები გააჩნდა ბიზანტიის იმპერიის არა მარტო აღმოსავლეთ ნაწილში (სადაც ეს მწვალებლობები წარმოიშვა), არამედ ცენტრალურ რეგიონებში. გასათვალისწინებელია თავად იმპერატორთა ნაწილის საკმაოდ მერყევი რელიგიური პოლიტიკა. არანაკლები მნიშვნელობისაა ის ფაქტი, რომ ავტოკეფალიის მოპოვებამდე ქართლის ეკლესია ანტიოქიის საპატრიარქოს ექვემდებარებოდა, აქ კი მონოფიზიტობა აშკარად გაბატონებულ პოზიციაზეა. ასეთ პირობებში ქართლის ეკლესიის რელიგიური ორიენტირის მონოფიზიტობისკენ გადახრა საკმაოდ ლოგიკური ჩანს.

10. ქართული წარმართული პანთეონის კვლევისათვის

(ანოტაცია)

ქართული წერილობითი წყაროების მონაცემები ქართველთა უძველესი რწმენა-წარმოდგენების შესახებ საკმაოდ მწირი და ფრაგმენტულია. იმის მიუხედავად, რომ ქართული წარმართული პანთეონის პრობლემატიკას ქართულ ისტორიოგრაფიაში საკმაოდ ვრცელი გამოკვლევები მიეძღვნა, კიდევ ერთხელ ვუბრუნდებით ამ საკითხს.

უცნობი ავტორის „მოქცევაი ქართლისაიში“, ლეონტი მროველის „მეფეთა ცხოვრებაში“, მოვსეს ხორენაცის „სომხეთის ისტორიაში“, ინდოელთა „რიგ-ვედასა“ და პართიელების „ავესტაში“ დაცული ინფორმაციის შესწავლა, მათი სისტემატიზაცია და ანალიზი გვაფიქრებინებს, რომ საქართველოში მაზდეანობის ორი უმთავრესი ღვთაების - აჰურამაზდასა და მითრას ერთგვარ შერწყმას ჰქონდა ადგილი. აღნიშნულმა სინკრეტულმა ღვთაებამ კი მითრას გამოსახულება შეიძინა, რადგან აჰურამაზდას ანტროპომორფული სახით გამოსახვა გამორიცხული იყო. ამაზე მეტყველებს უძველეს ქართულ წერილობით წყაროებში შემორჩენილი ქართული წარმართული პანთეონის უმთავრესი ღვთაების - არმაზისა და ინდო-ირანულ ლიტერატურაში დაცული მითრას აღწერილობის სრული იდენტურობა. ვფიქრობთ, რომ ქართველთა ძირითადი ღვთაებების ბუნების შესახებ ლეონტი მროველის თხზულებაში მოცემული ინფორმაცია სრულად შეესატყვისება „ავესტასა“ და „რიგ-ვედას“ მიხედვით მითრასათვის განსაზღვრულ ფუნქციებს. ხოლო ქრისტიანობის შემოსვლის შემდეგ, საქართველოში მითრასა და ზოგადად, მეზრძოლი მხედრის კულტის არსებობის მრავალსაუკუნოვანმა ტრადიციამ წმინდა გიორგის თაყვანისცემაში განაგრძო არსებობა.

5. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა უცხოეთში

5.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	Khatuna Todadze	Monasticism in Georgia. An unknown Georgian typikon 978-613-9-81996-6	Lambert Academic Publishing	200
<p>ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>წიგნში წარმოდგენილია ქართული სამონასტრო ცხოვრება. განხილულია VIII-XIX საუკუნეების ქართული ტიპიკონების ბიზანტიურ ტიპიკონებთან შედარებითი ანალიზი, ქართული სამონასტრო ცხოვრების თავისებურებანი და მონასტრების როლი ქართული ქრისტიანული კულტურის შექმნაში.</p>				

5.4. სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მ.მნელაძე, ვ.სადრაძე, ე.ლილივაშვილი,	2017 წელს ძველი თბილისის დედაციხეზე (შაჰტახტი, შაიტახტი) ჩატარებული არქეოლოგიური გათხრების მოკლე ანგარიში. თბ., 2018. DOI ან ISSN მითითებით - ISBN 978-9941-8-0187-7	1	2017 წელს ჩატარებული არქეოლოგიური გათხრების მოკლე ანგარიშების კრებული. თბ., 2018.	გვ. 293-299.
<p>ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე) ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>სტატია ეძღვნება 2017 წელს, თბილისში დედაციხეზე შაჰტახტის მონაკვეთის გათხრების ანგარიშს. დაზუსტდა შაჰტახტის მონაკვეთის გეგმა; აშიშვლდა გვიანდელი სამშენებლო დონეები, გაიწმინდა ზღუდის (გალავნის) კედელი რომელიც დონჟონშია მოქცეული. გამოვლინდა ზღუდის კედელი და კარის წირთხლის ნაშთები. დაზუსტდა ზღუდის კლდოვანისამირკვლების დონეები. ეზოში გაითხარა სახაბაზო, რამდენიმე ქვევრი და თონე.</p>					

6. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

6.1. საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნანა ხაზარაძე ნანა ბახსოლიანი	ჰიდრონიმი ფაზისი და ევროპა- აზიის საზღვარი	საერთაშორისო ქართველოლოგიური კონგრესი II, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 100, 26029 სექტემბერი, თბილისი
2	ნანა ხაზარაძე	ქართველთა უძველესი ისტორიისათვის	საერთაშორისო ქართველოლოგიური კონგრესი II, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი 100, 26029 სექტემბერი, თბილისი
3	ნანა ხაზარაძე	ქართველები და გარესანყარო ძვ.წ.IV-IIIს ათასწლეულებში	სტუ მე-12 ყოველწლიური საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ხელისუფლება და საზოგადოება-2018“
4	ნანა ხაზარაძე	აკადემიკოსი თ. ყაუხჩიშვილი და საქართველოს ბერძნული ეპიგრაფიკა	სტუ მე-7 საერთაშორისო სიმპოზიუმი „ევროპული არჩევანი“ 2018
5	ნათელა ჯორჯიკია	ხელისუფლება და XX საუკუნის 40-50 იანი წლების საქართველოს პოლიტიკური სტაბილურობის საკითხები.	1918 წლის 19 ოქტომბერი. საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი.
მომხსენების ანოტაცია (საჭიროა იმ შემთხვევაში, თუ მოხსენება ფორუმის მასალებში არ გამოქვეყნებულა)			

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის დასახელება
თეოლოგიის სასწავლო-სამეცნიერო ცენტრი

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა ხელმძღვანელის
მითითებით

ხელმძღვანელი პროფესორი, მიტროპოლიტი ანანია ჯაფარიძე

თანამშრომელთა რაოდენობა - 3 პროფესორი, 1 ასოც. პროფესორი, 15 მასწავლებელი

4. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

4.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მიტროპოლიტი ანანია ჯაფარიძე	საქართველოს ეკლესიის იურისდიქცია ჩრდილოეთ კავკასიაში ISBN 978-9941-8-0074-0	თბილისი,	744 გვ.
2	დეკანოზი ლევან მათეშვილი	Проблемы Христианизации Грузии (I-IV вв.).	„ტექნიკური უნივერსიტეტი“, თბილისი,	230 გვ.

1. მიტროპოლიტ ანანია ჯაფარიძის ნაშრომი „საქართველოს ეკლესიის იურისდიქცია ჩრდილოეთ კავკასიაში“ წარმოადგენს წმ. სინოდის 2015 წლის 22 დეკემბრის დადგენილების აღსასრულებლად გაწეულ სამუშაოს. დადგენილებაში ნათქვამია - „დაევალოს მღვდელმთავართ და საქართველოს საპატრიარქოს უმაღლეს სასწავლებლებს საქართველოს ეკლესიის იურისდიქციაში ისტორიულად შემავალ ეპარქიებში არსებული ეკლესია-მონასტრების შესახებ ინფორმაციის შეგროვება და ნაშრომების მომზადება“. მიტროპოლიტ ანანიას ნაშრომი სიახლეა იმ მხრივ, რომ პირველად ხდება ჩვენს საეკლესიო ისტორიოგრაფიაში განზოგადებული გამოკვლევა თემისა - „საქართველოს ეკლესიის იურისდიქცია ჩრდილოეთ კავკასიაში“. მრავალი რუსი მეცნიერი, განსაკუთრებით დალესტნელი, ჩეჩენი, ინგუში, ოსი, ყარაჩაელი, ბალყარელი, აფხაზი, აზერბაიჯანელი და სხვა მკვლევრები ინტენსიურად იკვლევდნ ამ საკითხს, ძირითადად, შეიძლება ითქვას, ძალზე მიკერძოებით და ტენდენციურად. მეუფე ანანიას ნაშრომი ეფუძნება ქართულ და უცხოურ წყაროებს, ვრცელ სამეცნიერო ლიტერატურას, საინტერნეტო მასალას, ჩრდილოეთ კავკასიაში შემორჩენილ ფაქტებს ქართული კულტურისა და სხვა. საბოლოო დასკვნით, მართლდება ქართული წყაროები, რომელთა მიხედვითაც, ჩრდილოეთ კავკასიაში თავის იურისდიქციას ახორციელებდა საქართველოს ეკლესია. ჩრდილოეთ კავკასიის მოსახლეობა თემურ-ლენგის შემოსევამდე და ნაწილობრივ მის შემდეგაც, წარმოადგენდა საქართველოს ეკლესიის მრევლს, რომელიც აგებდა მრავალ ეკლესია-მონასტერს, ჯვარ-ხატთა ნიშებს და იქ აღესრულებოდა ქართულენოვანი წირვა-ლოცვები, საჭიროების დროს კი ჩრდილოკავკასიელი ქრისტიანები თავიანთ საუკეთესო შვილებს ომებში აგზავნიდნენ სამშობლოს - საქართველოს დასაცავად.

2. მონოგრაფიაში განხილულია საქართველოს ქრისტიანიზაციის წინააღმდეგობებით აღსავსე ეპოქის, როგორც საყოველთაოდ ცნობილი მოვლენების ახლებული ხედვა, ასევე უცნობი ფაქტების, უახლესი არტეფაქტების, უცხოური წყაროების კონტექსტუალური ანალიზი, რაც ხელს შეუწყობს ადრექრისტიანული პერიოდის ინტენსიურად და ხარისხიანად კვლევის საქმეს.

4.5. სტატიები ISSN-ის მითითებით

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, ISSN	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მიტროპოლიტი	საქართველოს	სვეტიცხოველი,	თბილისი	გვ. 111-215

	ანანია ჯაფარიძე	ეკლესიის იურისდიქცია ჩრდილო კავკასიაში. ISSN 1987-6874	2018, #1,		
2	დეკანოზი ლევან მათეშვილი	საქართველოს ქრისტიანული ეკლესია დასაბამიდან კათოლიკოს-პატრიარქის ილია მეორის მამამთავრობამდე ISSN 1987-6874	სვეტიცხოველი, 2018, #1,	თბილისი	გვ. 63-77
3	დეკანოზი კახაბერ შურღია	ცხოვრების არსის ძიება, ნიჰილიზმი თანამედროვე სამყაროში ISSN 1987-6874	სვეტიცხოველი, 2018, #1,	თბილისი	გვ. 81-84
4	დეკანოზი კახაბერ შურღია	რა არის თავისუფლება? თავისუფლების ქრისტიანული გაგება ISSN 1987-6874	სვეტიცხოველი, 2018, #1,	თბილისი	გვ. 84-86
<p>1. გამოკვლეული ა, რომ კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს ალანის ეპარქია მდებარეობდა არა კავკასიის მთებში, როგორც აქამდეა ცნობილი, არამედ მოიცავდა დონისპირეთის ვრცელ სტეპებს. აქ ნომადები მომთაბარეობდნენ და მათ არ ჰქონდათ ქალაქები. ამიტომაც აქაური მღვდელმთავრისათვის კონსტანტინოპოლმა საკათედრო ქალაქად განსაზღვრა სოტერიოპოლი ტრაპეზუნტის რეგიონში (ლაზიკაში).</p> <p>კავკასიის ალანია, აფხაზეთის მეზობლად მდებარე, შედიოდა აფხაზეთის საკათალიკოსოს იურისდიქციაში. აქა არხიზ-ზელენჯუკის, სენტისა და შუა-ნას (შონას) ქართული სტილით ნაგები ჯვარ-გუმბათოვანი ეკლესიები. აქ მიწათმოქმედი ხალხი ცხოვრობდა თავისი ქალაქებითა და ტაძრებით. თავდაპირველად კონსტანტინოპოლის პატრიარქს ნიკოლოზ მისტიკოსს აქ სურდა ალანის ეპარქიის დაარსება და დახმარება თხოვა აფხაზთა მეფეებს, მაგრამ აფხაზთა მეფეები ქართულ ეკლესიას პატრონობდნენ, ამიტომ მათთვის აქ მიუღებელი იყო აქ კონსტანტინოპოლის იურისდიქცია. ამიტომაც, ჩანს, აფხაზ მეფეთა მოთხოვნით ალანთა მეფეებმა, კავკასიის ალანიდან გააძევეს ბიზანტიელი სასულიერო პირები (აბულფედას ცნობა), ამის შემდეგ კავკასიის ალანიაში აფხაზეთის კათალიკოსთა იურისდიქცია განახორციელდა.</p> <p>სიტუაციიდან გამოსავალი კონსტანტინოპოლმა იმით იპოვა, რომ ალანის ეპარქია დააარსა ამავე კავკასიის რეგიონთან, ოღონდ დონისპირეთის სტეპებში, ყირიმთან ახლოს. როგორც აღინიშნა, აქ მომთაბარეობდნენ ქრისტიანი ალანები, მწემსური ცხოვრებიდან გამომდინარე მათ არ გააჩნდათ ქალაქები, რასაც აღნიშნავს კიდევ ბიზანტიური წყარო. აღსანიშნავია, რომ ეს აზრი სიახლეა, რადგანაც ოფიციალური რუსული ისტორიოგრაფია სხვაგვარად ამტკიცებს.</p> <p>2. განხილულია საქართველოში ქრისტიანული ეკლესიის განვითარება დასაბამიდან დღემდე.</p> <p>3. ნორმალური ადამიანი მუდმივ ძიებაში უნდა იყოს. თვითკმაყოფილი კაცი კი სულელია. თვლის,</p>					

რომ უკვე ბევრს მიაღწია, აქედან გამომდინარე, მისი განვითარებაც შეჩერდა. ზუსტად იგივე ხდება სულიერ ცხოვრებაშიც, ოღონდ ამ შემთხვევაში თვითკმაყოფილების ცოდვას ხიბლი ჰქვია. ამიტომ ადამიანმა ნიჰილიზმის გარეშე უნდა იცხოვროს, როგორც მორწმუნე ქრისტიანები ცხოვრობდნენ ყველა დროში.

4. თანამედროვე ევროპული თუ ამერიკული ცივილიზაცია განუხრელად და მიზანსწრაფულად ნერგავს ხორციელ თავისუფლებას, ზრუნავს მხოლოდ სხეულის უსაფრთხოებაზე, სულის უსაფრთხოებას კი სრულიად უგულებელყოფს. თანამედროვე ცივილიზაცია ნერგავს ვნებების თავისუფლებას და სწრაფად განემორება ქრისტიანულ სიყვარულს. თუ საზოგადოება დაკარგავს ცოდნას ცოდვის შესახებ, ღმერთის უარმყოფელი გარეგანი თავისუფლება ბოლოს და ბოლოს რეგრესად იქცევა.

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის დასახელება

სოციალურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი იაშა კუტუბიძე

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა ხელმძღვანელის მითითებით

1. იაშა კუტუბიძე, დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, პროფესორი
2. ირაკლი კალანდია, დეპარტამენტის ხელმძღვანელის მოადგილე, პროფესორი
3. სალომე ხიზანიშვილი, პროფესორი
4. არსენ ბურჯალიანი, ასოცირებული პროფესორი
5. ლია მეტრეველი, ასოცირებული პროფესორი
6. დიანა ფოცხვერაშვილი, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
7. როზა გაფრინდაშვილი, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
8. ირმა კეცხოველი, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
9. ფიქრია დიდუბაშვილი, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
10. შოთა ვადაჭკორია, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
11. დალი ზერაგია, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
12. რაულ ღიბრაძე, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
13. მურად შონია, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
14. გია ტალახაძე, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
15. კახა ქეცბაია, მოწვეული პროფესორი
16. კახი კოპალიანი, მოწვეული პროფესორი
17. რაგიმ ანდრიაშვილი, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
18. ნინო შოშიტაშვილი, მოწვეული ასოცირებული პროფესორი
19. ლიკა მუკბანიანი, მოწვეული მასწავლებელი
20. ინგა ხუციშვილი, მოწვეული მასწავლებელი
21. ქეთევან თელია, მასწავლებელი

1. სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის მიერ ერთობლივად შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

1.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	სტუ-ს შიდა საფაკულტეტო გრანტი „საქართველო საერთაშორისო ურთიერთობებისა და საერთაშორისო სამართლის სისტემაში“ დარგი: სამართალი მიმართულება: სამართალი და საერთაშორისო ურთიერთობები	2017 - 2019	ალექსანდრე ტალიაშვილი, სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის პროფესორი-პროექტის ხელმძღვანელი სალომე ხიზანიშვილი მკვლევარი
2	სტუ-ს შიდა საფაკულტეტო გრანტი „სამართლიანობის ფილოსოფია და თანამედროვეობა“ დარგი: სამართალი მიმართულება: სამართალი და საერთაშორისო ურთიერთობები	2018 - 2019	ივანე კვეციანი, სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის პროფესორი-პროექტის ხელმძღვანელი სალომე ხიზანიშვილი მკვლევარი

1. საქართველო საერთაშორისო ურთიერთობებისა და საერთაშორისო სამართლის სისტემაში
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტი მზადდება საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტზე.
მიმდინარე ეტაპზე, პროექტის შესრულების მოთხოვნებთან შესაბამისობაში, ჩემს მიერ მომზადდა პროექტის გარკვეული ნაწილი სათაურით: „საქართველო და ევროკავშირი 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ“. (სამეცნიერო მასალას თან ერთვის დანართები). პროექტის მასალებში გადმოცემული და გაანალიზებულია ევროკავშირთან გაფორმებული ხელშეკრულებები და დოკუმენტური მონაცემები, 2008-2017 წლების ჩათვლით. ამჟამად ვმუშაობთ 2018 წლის მასალებზე, რომელშიც წარმოადგენილი იქნება ის პრობლემატიკა, რომელიც გამოვლინდა ევროკავშირისა და საქართველოს შორის გაფორმებული ვიზალიზირებული სახის შემდეგ, როგორც ნეგატიური, ასევე, პოზიტიური თვალსაზრისით.

2. სამართლიანობის ფილოსოფია და თანამედროვეობა
სამეცნიერო-კვლევითი პროექტი მზადდება საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტზე.
მიმდინარე ეტაპზე, პროექტის შესრულების მოთხოვნებთან შესაბამისობაში, გამოქვეყნებულია 5

სამეცნიერო სტატია, რომელთა ანოტაციები წარმოდგენილია ჩემს მიერ მომზადებულ წლიურ ანგარიშში. დასაბეჭდად მზადდება სამი სტატია, რომელიც გამოქვეყნდება 2018 წლის იანვარ-თებერვალში. სათანადო სამეცნიერო ლიტერატურის ანალიზის საფუძველზე მომზადებულ სტატიებში დაინტერესებული მკითხველი შეძლებს სამართლიანობის, როგორც სამართალმცოდნეობის ფუნდამენტური კატეგორიის არსებითი ასპექტების გაცნობას; სამართლიანობის არსის, მისი ბუნებისა და საგნის ცვალებადობის შესახებ არგუმენტების შესწავლა-შეფასებას. გარდა ამისა, პროექტის მასალებში თვალსაჩინო გახდება ის რეკომენდაციები, რომელიც საშუალებას მისცემს სამართლის მეცნიერებით დაინტერესებულ ნებისმიერ პირს, (სტუდენტებს-ბაკალავრს, მაგისტრსა თუ დოქტორანტს, ან ნებისმიერ მკითხველს) გაეცნოს სამართლიანობის კატეგორიასთან დაკავშირებული პრობლემატური საკითხები და მიიღოს მეცნიერული ცოდნა და რჩევები, მისი არა მხოლოდ თეორიული, არამედ პრაქტიკული გამოყენების თვალსაზრისით.

2. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული

სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

2.2.

№	დასრულებული (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით, პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	საბჭოური პოლიტიკა და საქართველო ახალ სივრცეში (1921-1991): ქართული ემიგრაცია და ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა საქართველოში (1921-1990) დარგი: ჰუმანიტარული მეცნიერებები მიმართულება: ისტორია FR/ 148/2- 101/14	2018	შოთა ვადაჭკორია - მკვლევარი

1. ქართული ემიგრაცია და ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა საქართველოში (1921-1990)
დოკუმენტურ მასალაზე დაყრდნობით, ნაშრომში საფუძვლიანადაა შესწავლილი 1921-1990 წლებში ქართული ემიგრაციის მიერ ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობასთან მიმართებაში გაწეული მრავალმხრივი საქმიანობა. დასაბუთებულია, რომ საქართველოს პირველი რესპუბლიკის ემიგრაციულმა მთავრობამ, დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმის წევრებმა და პოლიტიკური პარტიების ლიდერების უმეტესობამ, ქართველი ერისგან მინიჭებული ნდობის მანდატი და მძიმე ჯვარი ღირსეულად ატარა. ქართველი ერის ინტერესები, პირად ცხოვრებას არ ანაცვალა, ევროპაში მიმდინარე ურთულეს პროცესებს ალღო დროულად აუღო და სწორი პოლიტიკური კურსი აირჩია. ნაშრომის მოსამზადებლად ავტორმა, საქართველოს ცენტრალურ ისტორიულ არქივში დაცული

ჰარვარდისა და ლევილის საარქივო მასალების 27 დასახელების ფონდის 3500- ზე მეტი საქმე დაამუშავა. უნიკალური დოკუმენტების სამეცნიერო ბრუნვაში შემოტანამ და მისმა სიღრმისეულმა ანალიზმმა, დღემდე არსებული ზოგიერთი მცდარი შეხედულებების რევიზიის და მკითხველი საზოგადოებისთვის საარქივო მასალებით დასაბუთებული ობიექტური ისტორიის მიწოდების შესაძლებლობა შექმნა.

4. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

4.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შოთა ვადაჭკორია	ქართული ემიგრაცია და ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა საქართველოში (1921-1990) ISBN 978-9941-27-846-4	თბილისი უნივერსალი	474
2				

1. ქართული ემიგრაცია და ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა საქართველოში (1921-1990)
 დოკუმენტურ მასალაზე დაყრდნობით, ნაშრომში საფუძვლიანადაა შესწავლილი 1921-1990 წლებში ქართული ემიგრაციის მიერ ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობასთან მიმართებაში გაწეული მრავალმხრივი საქმიანობა. დასაბუთებულია, რომ საქართველოს პირველი რესპუბლიკის ემიგრაციულმა მთავრობამ, დამფუძნებელი კრების პრეზიდიუმის წევრებმა და პოლიტიკური პარტიების ლიდერების უმეტესობამ, ქართველი ერისგან მინიჭებული ნდობის მანდატი და მძიმე ჯვარი ღირსეულად ატარა. ქართველი ერის ინტერესები, პირად ცხოვრებას არ ანაცვალა, ევროპაში მიმდინარე ურთულეს პროცესებს ალღო დროულად აუღო და სწორი პოლიტიკური კურსი აირჩია.
 ნაშრომის მოსამზადებლად ავტორმა, საქართველოს ცენტრალურ ისტორიულ არქივში დაცული ჰარვარდისა და ლევილის საარქივო მასალების 27 დასახელების ფონდის 3500- ზე მეტი საქმე დაამუშავა. უნიკალური დოკუმენტების სამეცნიერო ბრუნვაში შემოტანამ და მისმა სიღრმისეულმა ანალიზმმა, დღემდე არსებული ზოგიერთი მცდარი შეხედულებების რევიზიის და მკითხველი საზოგადოებისთვის საარქივო მასალებით დასაბუთებული ობიექტური ისტორიის მიწოდების შესაძლებლობა შექმნა.

4.3. კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შოთა ვადაჭკორია	ახალი და უახლესი	თბილისი	121-139

		ისტორიის საკითხები №2(21) ISBN 1512-3154	უნივერსალი	
2	შოთა ვადაჭკორია	ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის შრომები XIV ISBN 1987-656-4	თბილისი თსუ	247-271
3	შოთა ვადაჭკორია	საერთაშორისო ქართველოლოგიური კონგრესი II მასალები გარეკანზე დართული აქვს სერთაშორისო კონგრესებისთვის დაკანონებული ოფიციალური გერბი. აქედან გამომდინარე მას ISBN არ ერთვის	თბილისი საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიისა და თსუ-ს გამომცემლობა	50-51

1. საქართველოს დამოუკიდებლობის საკითხი და ვისბადენის კონფერენცია (1951 წ.)

დოკუმენტურ მასალაზე დაყრდნობით ნაშრომში დასაბუთებულია: 1) ქართული ემიგრაციის უზუცესი ლიდერების გადაწყვეტილება—საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და პროგრესულად მოაზროვნე რუსული ემიგრაციის მხარდაჭერით საბჭოთა რუსეთის წინააღმდეგ ებრძოლათ, 30 წლიან პოლიტიკურ გამოცდილებას ეფუძნებოდა. მათ კარგად ჰქონდათ გაცნობიერებული, რომ ქვეყნის დამოუკიდებლობის მიღწევა, რუსეთისადმი დაპირისპირებული სახელმწიფოების ინტერესთა გათვალისწინებით იყო შესაძლებელი. 2) ქართული ემიგრაციის ლიდერების მხრიდან ახლადშექმნილ „ამერიკულ კომიტეტთან“ თანამშრომლობა და იმავე კომიტეტის მიწვევით ვისბადენის კონფერენციაში მონაწილეობა, სწორ პოლიტიკურ ნაბიჯს წარმოადგენდა. ვისბადენის კონფერენციაზე წარმოდგენილი 5 რუსული ორგანიზაციის მიერ, ეროვნულ საკითხში შტუდგარტის დადგენილებებზე (1951 წლის 19 აგვისტო) უარისთქმა და 1918-1921 წლებში სახელმწიფოებრიობის მქონე ერებისადმი დამოუკიდებლობის მიცემაზე თანხმობა, ემიგრაციის ანტისაბჭოური პოლიტიკური ძალების კონსოლიდაციის საფეხურის მომზადებას ითვალისწინებდა. 3) ვისბადენის კონფერენციამ, ეროვნულ საკითხში რუსი და არარუსი პოლიტიკური მოღვაწეების დაპირისპირება გამოკვეთა. მეორე მხრივ, მსოფლიო საზოგადოებას არარუსი ერების მისწრაფების გზა უჩვენა. ამერიკული კომიტეტის თანადგომით, ვისბადენის კონფერენციაზე მიღებული გადაწყვეტილებები და საქართველოსთვის უპირობოდ დამოუკიდებლობის მიცემაზე დათანხმება, იდეოლოგიურ ფრონტზე ქართული ემიგრაციის პოლიტიკურ გამარჯვებას წარმოადგენდა.

2. საქართველოს ბოლშევიკური ოკუპაცია და ოსიანობის განახლება შიდა ქართლში

ნაშრომში მოტანილი საარქივო მასალების ანალიზის შედეგად დასაბუთებულია: 1) დამოუკიდებელი საქართველოს ხელისუფლების მიერ ტერიტორიული მთლიანობის შესანარჩუნებლად და ოსური სეპარატიზმის საბოლოოდ აღმოსაფხვრელად დაწყებული ღონისძიებების ბოლომდე მიყვანა,

დასავლეთ ევროპის სახელმწიფოთა პოლიტიკურ და ეკონომიკურ მხარდაჭერაზე იყო დამოკიდებული. ევროპის დიდი სახელმწიფოების პროსაბჭოურმა ორიენტაციამ და საქართველოსადმი მიცემული პირობის არშესრულებამ, საბჭოთა რუსეთს საქართველოს დაპყრობის ხელსაყრელი პოლიტიკური გარემო შეუქმნა. 2) საქართველოდან 1920 წელს „დეპორტირებული“ დამნაშავე ოსების 1921 წლის მარტიდან ს.ორჯონიკიძის ინიციატივით შიდა ქართლში ქაოტურად დაბრუნებამ და შურისმაძიებელი ოსებისაგან ქართული მოსახლეობის დამცავი მექანიზმის წინასწარ არმომზადებამ, ტრაგიკული შედეგები გამოიღო. მხედველობაში მაქვს: ა) შიდა ქართლის ქართული მოსახლეობის ოსებისაგან ძარცვა (საქონლის, მუშა პირუტყვის, ტანსაცმელის, თეთრეულის, ავეჯის, სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების დატაცება) და მიზანმიმართულად შევიწროება; ბ) მამაპაპეული საცხოვრისიდან ქართველთა გამოდევნა. დოკუმენტური მასალით დასტურდება, რომ ოსების ამ დანაშაულებრივ ქმედებებს, გასაბჭოებული საქართველოს ხელისუფლებამ შესაბამისი სადამსჯელო მექანიზმი არ დაუპირისპირა. აღნიშნული ფაქტი, ქართველთა ქონების სამარცხვად ოსებს ხელსაყრელ პირობებს უქმნიდა. მითუმეტეს, ოსებისადმი იფიციალური მფარველის როლს, „სამხრეთ ოსეთის“ რეკომი, ოსური მილიცია და ქართულ სოფლებში ჩაყენებული XI არმიის ნაწილები ასრულებდა. 3) გასაბჭოებულ საქართველოში შექმნილი პოლიტიკური ფონი, ოს სეპარატისტებს ქართველთა წინააღმდეგ ძალისმიერი მეთოდის გამოსაყენებლად აქტიური მოქმედებისაკენ უბიძგებდა, მამაპაპეული საცხოვრისიდან ქართველთა გამოდევნის რეალურ შესაძლებლობას უქმნიდა. მმარცველობითი საქმიანობის პარალელურად, ოსების მხრიდან ვანდალური მეთოდების გამოყენებამ (ქართველების სახლკარის გადაწვა, მკვლელობა, მოსახლეობის ცეცხლში დაწვა, არასრულწლოვანიდან დიდების ჩათვლით ქალების გაუპატიურება) და ასეთი სახის ქმედებისადმი პერმანენტული სახის მიცემამ, ოსი სეპარატისტების ჩანაფიქრის პირველი საფეხურის მომზადების მყარი საფუძველი შექმნა. ოსების ამ დანაშაულებრივ ნამოქმედართან მიმართებაში, კავშირო და გასაბჭოებული საქართველოს ხელისუფლების შესაბამისი უწყებები მკაცრ რეაგირებას არ აკეთებდა. ისინი მხოლოდ კომისიების შექმნითა და სათანადო მოხსენება-დასკვნების მომზადებით იფარგლებოდნენ. ქვეყნის მმართველი ორგანოების მხრიდან ქართველთა სიძულვილზე აგებულმა არაეროვნულმა პოლიტიკურმა კურსმა, შიდა ქართლის ცხინვალის რაიონში ოსიანობის განახლებას და ქართველთა ეთნოწმენდას დაუდო სათავე. 4) გასაბჭოებული საქართველოს მარიონეტული მთავრობის ხელშეწყობით, ოსი სეპარატისტები შიდა ქართლის მთიან ზონაში დემოგრაფიული ბალანსის ოსების სასარგებლოდ შეცვლას დაჩქარებული ტემპით მაქსიმალურად ცდილობდა. მათი ძალისხმევით, 1921 წლის მარტიდან 25 აპრილის ჩათვლით, დროის ამ მცირე მონაკვეთში, შიდა ქართლის 13 ქართული სოფელი (სვერი, ქემერტი, მინდიანი, ყაფლანი, კასრანი, მონასტერი, აწრისხევი, საცხენეთი, ბელოთი, ქვემო და ზემო ნიქოზა, ქვემო და ზემო ხვითი) ქართველებისაგან დაიცალა. ამ დანაშაულებრივ ფაქტს, საქართველოს ხელისუფლება შეგნებულად მალავდა და სამთავრობო დონეზე შესაბამის რეაგირებას არ აკეთებდა. შიდა ქართლის ქართული მოსახლეობა კავშიროსა და საბჭოთა საქართველოს მთავრობის შემაწუხებელ დანაშაულებად იქცა. 5) შიდა ქართლიდან ქართველთა იძულებითი გამოდევნის ერთ-ერთ ფორმად, ქართველთა წინააღმდეგ ოსი სეპარატისტების მიერ, ოსური შეიარაღებული რაზმების (მეთაურები: ოსი პეტრე გოგეშვილი, ჯატინ კოკოვეი, დიანოზა ძახოვეი) აქტიური მოქმედება იქნა გამოყენებული. დოკუმენტური მასალით დასტურდება, რომ საბჭოთა ხელისუფლებამ, შიდა ქართლის ქართული მოსახლეობა გასაწირად გაიმეტა და ოს სეპარატისტებს წლების მანძილზე „საჯიჯგნად“ მიუგდო.

3. სამხრეთ ოსეთის საბჭოური ავტონომიის საზღვრების გადასინჯვის მცდელობა 1922-1925

წლებში

საარქივო მასალაზე დაყრდნობით ნაშრომში დასაბუთებულია: 1) გასაბჭოებული საქართველოს ცენტრალური კომიტეტისა და სახალხო კომისართა საბჭოს 1922 წლის 20 აპრილის დეკრეტი № 2

„სამხრეთ ოსეთის“ ავტონომიური ოლქის შექმნის შესახებ, საზღვრების საკითხში, „სამხრეთ ოსეთის“ რეკომის, პარტკომისა და პასუხისმგებელი პარტიული მუშაკების გაერთიანებულ სხდომაზე (1921 წლის 6–8 სექტემბერი) მიღებული პროექტის და კაკაბაძის კომისიის 1921 წლის 8 დეკემბრის დადგენილების (ოქმი № 4) დუბლიკატს წარმოადგენდა. ამ დოკუმენტით, საქართველოს ხელისუფლებამ ოსი სეპარატისტების პრეტენზიების დაკმაყოფილება მოახდინა. შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარიატთან არსებული კომისიის (გრ.გველესიანი, დ.კარიჭაშვილი, ს.გორგაძე) მიერ დეკრეტი № 2-ის გადასინჯვის დასაბუთებული ფორმით მოთხოვნა, საზღვრების საკითხში სამართლიანობის აღდგენას ითვალისწინებდა და ქართული მოსახლეობის ინტერესების დაცვას ისახავდა მიზნად; 2) „სამხრეთ ოსეთის“ ავტონომიური ოლქის მომიჯნავე მაზრების ქართული სოფლების საჩივრების შემსწავლელი სახელმწიფო კომისიის (შეიქმნა 1925 წლის 3 სექტემბერს) საქმიანობა, პიარკამპანიის სახეს ატარებდა. იგი ქართველთა ემოციებისა და ვნებათაღელვის ჩაცხრომაზე იყო გათვლილი. რაც შეეხება საზღვრების საკითხს, საზოგადოების თვალისახვევის მიზნით დისკუსია მხოლოდ „კოსმეტიკური ცვლილებების“ დაშვება– არდაშვების შესაძლებლობის ფარგლებში წარიმართა. საზღვრების „გადამსინჯავმა“ კომისიამ, ცენტრის მითითება პირნათლად შეასრულა. ქართველი გლეხკაცობის სამართლიანი მოთხოვნების იგნორირებით, „სამხრეთ ოსეთის“ ავტონომიური ოლქის ადმინისტრაციული საზღვარი ძირითადად პირვანდელი სახით დატოვა.

4.5. სტატიები ISSN-ის მითითებით

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა-ური, ISSN	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	იაშა კუტუბიძე ირაკლი კალანდია არსენ ბურჯალაიანი	წინასწარმეტყველი ზარატუსტრა, მანი და შილინგი ბოროტების გენიალოგიის შესახებ ISSN № 1512-2468	ფილოსოფიური ძიებანი ტ. XXII	თბილისი უნივერსალი	223-240
2	იაშა კუტუბიძე კახა ქეცბაია	მეცნიერების თანამედროვე პრობლემები და ქართული მეცნიერება (რუსულ ენაზე) ISSN № 2414 SSW 2541-7789	Наука и образование сегодня № 6(29)	მოსკოვი Проблемы науки	32 გვ.
3	ირაკლი კალანდია კახა ქეცბაია	ფილოსოფიის განვითარება საქართველოში ISSN № 2414-5718 (Print) ISSN № 2541-7789	Наука и образование сегодня № 51-54	მოსკოვი Проблемы науки	43-48

		(Online)			
4	ირაკლი გაბისონია, სტუ-ს სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეკანი, პროფ. ალექსანდრე ტალიაშვილი, სტუ-ს პროფ. სალომე ხიზანიშვილი	სამართლიანობის არსის გარკვევისათვის ISSN 2449-2701	იურისტი_Lawyer #5	თბილისი იურისტების სამყარო	7-13
5	ირაკლი გაბისონია, სტუ-ს სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეკანი, პროფ. ალექსანდრე ტალიაშვილი, პროფ. სალომე ხიზანიშვილი	სამართლიანობა, როგორც ანტიკური ეპოქის ზნეობრივ- სამართლებრივი პარადიგმა ISSN 2449-2701	იურისტი_Lawyer #5	თბილისი იურისტების სამყარო	14-33
6	ირაკლი გაბისონია, სტუ-ს სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეკანი, პროფ. ალექსანდრე ტალიაშვილი, პროფ. სალომე ხიზანიშვილი	ჯონ როულსის სამართლიანობის თეორია ISSN 2449-2701	იურისტი_Lawyer #5	თბილისი იურისტების სამყარო	34-39

7	სალომე ხიზანიშვილი	ქვეყნის მომავლის დაცვა - „მსახურება“ ISSN 1512 4959	საისტორიო ვერტიკალები N 39	თბილისი სტუ	31-37
8	ფიქრია დიდებაშვილი	იურგენ ჰაბერმასის კომუნიკაციური მოქმედების თეორიის ზოგიერთი ასპექტი ISSN 1512 4959	საისტორიო ვერტიკალები 40	თბილისი სტუ	222-232
9	ფიქრია დიდებაშვილი	თომა კემპელის ეთიკური შეხედულებანი ISSN 1512-2468	ფილოსოფიური ძიებანი XXII	თბილისი უნივერსალი	241-251
10	ირმა კეცხოველი	თანამედროვე ქართული საზოგადოების ეროვნულ- ფუნქციონალური მაჩვენებელი ISSN № 15124657	გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი- შრომათა კრებული #15	გორი გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	382-393
11	ირმა კეცხოველი	თანამედროვე საქართველო გლობალიზაციის არეალში ISSN 1512-0538	ბიზნესინჟინერინგი #3-4	თბილისი სტუ	435-441
12	მურად შონია	ფილოსოფიის პრაქტიკული დანიშნულებისათვის ნაწ. I. ISSN 0235-8417	პარალელი №10	თბილისი სტუ	156-165
13	დალი ზერაგია ოთარ შონია, სტუ, პროფ. ია ირემამე, სტუ, ასოც. პროფ.	ტელევიზიისა და ინტერნეტის გავლენა ბავშვებისა და მოზარდების განვითარებაზე ISSN 1512-3979	შრომები მართვის ავტომატიზირებუ ლი სისტემები	თბილისი სტუ	160-166
14	ლია მეტრეველი	სკოლის და ოჯახის როლი მოსწავლეთა პიროვნების	განათლება N 1 (20)	თბილისი სტუ	11-17

		ჩამოყალიბებაში ISSN 2346-8300			
15	ლია მეტრეველი	ლუდომანია- ადამიანის ფსიქოლოგიური ნარკოტიკი ISSN 1512-0538	ბიზნესინჟინერინგი N 1-2	თბილისი სტუ	203-207
16	ლია მეტრეველი	სკოლა ინტერაქტიული მეთოდებით ISSN 2346-8300	განათლება N 2(21)	თბილისი სტუ	11-17
17	ლია მეტრეველი	ინტელექტი....და ქალები ISSN 1987-8591	სეუ და მეცნიერება N 7(7)	თბილისი სეუ	271-276
18	ლია მეტრეველი	კომუნიკაცია სახელმწიფოსა და უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის ISSN : 2298-0539	სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები	ქუთაისი ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	150-156
19	ლია მეტრეველი	ბავშვთა სოციალიზაცია ISSN 9781-9941	იაკობ გოგებაშვილის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ნაშრომთა კრებული	თელავი იაკობ გოგებაშვილის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი	95-100
20	ლია მეტრეველი	ლიდერობის პრობლემა - თანამედროვე ფსიქოლოგიის აქტუალური საკითხი ISSN 1512-0538	ბიზნესინჟინერინგი N4	თბილისი სტუ	421-425
21	ლია მეტრეველი	მასწავლებელი, მოსწავლე და დისტანციური განათლება ISSN 2346-8300	განათლება N3 (22)	თბილისი სტუ	36-40
22	შოთა ვადაჭკორია	განახლებული ეროვნული საბჭოს შექმნის მცდელობა და ქართული	ბიზნესინჟინერინგი № 3-4	თბილისი სტუ	416-421

		ემიგრაცია (1951- 1955 წწ.) ISSN 1512-0538			
23	იაშა კუტუბიძე	ადამიანის გაუცხოებისა და ფსიქიკაში მიმდინარე ცვლილებების პრობლემა ტექნიკური ცივილიზაციის პირობებში ISSN 1512-0538	ბიზნესინჟინერინგი № 3-4	თბილისი სტუ	409-415
24	კახი კოპალიანი	პროფესიული სტრესის პიროვნული და სოციალური დეტერმინანტები საჯარო და კერძო სკოლის მედაგოგებთან ISSN 1512-4363	კულტურათაშორისი კომუნიკაციები N30	თბილისი უნივერსალი	179-186
<p>1. წინასწარმეტყველი ზარატუსტრა, მანი და შილინგი ბოროტების გენეალოგიის შესახებ სტატიაში გაანალიზებულია წინასწარმეტყველ ზარატუსტრას, მანისა და დიდი გერმანელი ფილოსოფოსის შელინგის შეხედულებები ბოროტების არსის, მისი გენეალოგიისა და კაცობრიობისთვის უმნიშვნელოვანესი პრობლემის-სიკეთისა და ბოროტების ურთიერთობის სხვადასხვა ასპექტები. მასში ნაჩვენებია, რომ ზოროასტრიზმი საკმაოდ სწრაფად გავრცელდა სასანიდურ ირანში და იგი მალე გახდა ოფიციალური სახელმწიფო რელიგია, ხოლო მისი მთავარი ქურუმი „მოზიდანი“ ითვლებოდა უმაღლეს სასულიერო პირად სახელმწიფოში ისლამის გავრცელებამდე. ზოროასტრიზმის ძირითადი პრინციპების საფუძველზე კი ასევე ირანში მანის მიერ შექმნილი იქნა „მანიქველოზა“, რომლის მიხედვითაც ჩვენს ირგვლივ არსებული სამყარო არის სარბიელი ორი საწყისის მძაფრი ბრძოლისა- ბრძოლისა სიკეთესა და ბოროტებას შორის, სინათლესა და სიბნელეს შორის. ამასთანავე სტატიაში ხაზგასმულია, რომ მანიქველოზური დუალიზმი განსხვავდება ზოროასტრული დუალიზმისგან იმით, რომ სინათლისა და სიკეთის სამყარო ასოცირდება სულიერ საწყისთან, ხოლო სიბნელისა და ბოროტების-მატერიალურ წყაროსთან. აქედან გამომდინარე, სამყაროსეული პროცესის მიზანი იმაში მდგომარეობს, რომ გადავარჩინოთ სინათლის ნაწილაკები, რომლებიც ადამიანის სულშია იმ ძალადობისგან, რასაც მასზე ახორციელებს მატერიალური სამყარო. სტატიაში საკმაოდ ადგილი ეთმობა და არის მსჯელობა იმის შესახებ, რომ შელინგმა სპეციალური ნაშრომი მიუძღვნა სიკეთისა და ბოროტების ურთიერთობის პრობლემას, რომელშიც საფუძვლიანად განიხილა (მსგავსად ზარატუსტრასი და მენიქველოზისა) ბოროტებისა და სიკეთის სუბსტანციურობა და დაუკავშირა მათი არსებობა მატერიალურ ქვეყანას, სამყაროს, ადამიანს.</p> <p>2. მეცნიერების თანამედროვე პრობლემები და ქართული მეცნიერება მეცნიერება იმდენად მრავალწახნაგოვანი სოციალური ფენომენია, რომ იგი სხვადასხვა რაკურსით შეიძლება განვიხილოთ. ერთ შემთხვევაში იგი საზოგადოებრივი ცნობიერების ფორმას წარმოადგენს, როგორც სინამდვილის ასახვა ცნობიერებაში. სტატიაში საუბარია მეცნიერებაზე, როგორც კულტურის</p>					

განსაკუთრებულ ელემენტზე. გაანალიზებულია პრობლემები, რომლებიც მინიშნებენ მეცნიერების მნიშვნელოვან სოციალურ როლზე.

3. ფილოსოფიის განვითარება საქართველოში

სტატიაში მოკლედ გადმოცემულია ქართული ფილოსოფიური აზროვნების განვითარების მრავალსაუკუნოვანი ისტორია. ეს ისტორია იწყება უძველესი დროიდან (IV ს.), როცა საქართველოსა და მის ფარგლებს გარეთ არსებობდა კულტურის კერები, ფილოსოფიური განათლების ცენტრები, სადაც მიმდინარეობდა ინტენსიური მოღვაწეობა, კულტურულ ღირებულებათა შექმნა. აღნიშნულია, რომ ნ. მარის მართებული მოსაზრების თანახმად, ქართველი მოაზროვნეები თავისი დროის ფილოსოფიური განათლების დონეზე იდგნენ. ისინი თარგმნიდნენ ცნობილი ფილოსოფოსების თხზულებებს, კომენტარებს ურთავდნენ მათ, წერდნენ ორიგინალურ ნაშრომებს და წინ სწევდნენ ქართული ფილოსოფიური აზროვნების განვითარების საქმეს. ამ მხრივ უაღრესად დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა კახეთის ფილოსოფიურ სკოლას, სირიის, ათონის პალესტინის კულტურულ კერებს, გელათისა და იყალთოს აკადემიებს.

სტატიაში საგანგებოდ არის ხაზგასმული, რომ საქართველოში ფილოსოფიური აზრის განვითარებაში საეტაპო მნიშვნელობის იყო ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში 1918 წელს სიბრძნისმეტყველების ფაკულტეტის ჩამოყალიბება და 1946 წელს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სისტემაში ფილოსოფიის ინსტიტუტის დაარსება, სადაც მიმდინარეობდა პროფესიული კვლევა თანამედროვე ფილოსოფიის პრობლემებზე.

4. სამართლიანობის არსის გარკვევისთვის

სამართლიანობის ცნება შინაარსისა და ფორმის მიხედვით, არაერთგვაროვანია. მის შინაარსობრივ მხარეს განსხვავებული კულტურები და ეპოქალური ცვლილებები განაპირობებს. ფორმის სხვადასხვაობას – მისი „გავლენის სფეროები“, როგორცაა: მორალი, სამართალი, სოციალური გარემო, ეკონომიკა, პოლიტიკა. ჩვენი მიზანი მორალური და სამართლებრივი სამართლიანობის ურთიერთდამოკიდებულების კვლევაა.

სამართლიანობის მიღწევის გზები და საშუალებებიც განსხვავებულია. ისტორია მათ კანონზომიერად, საკუთარი ლოგიკით აწესებს, თუმცა, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ყოველთვის კანონიერად. სამართლიანობის განხორციელება შესაძლებელია მხოლოდ სამართლებრივ სახელმწიფოში, რომელიც ადამიანის სამართლიანი ცხოვრების გარანტს წარმოადგენს. იგი ორიენტირებულია ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლების, როგორც სამართლიანობის იდეური საყრდენების დაცვაზე. სახელმწიფოში სამართლიანობა ხორციელდება ნორმატიული კანონის საფუძველზე, იძულებით, ან ნებაყოფლობით. სამართლიანობის, როგორც საკაცობრიო იდეალის განხორციელებაში მონაწილეობს მთელი ცივილიზებული კაცობრიობა, თავისი წარსულით, აწმყოთი და მომავლით. მაგრამ, ისტორიული სამართლიანობის განხორციელებაში განსხვავებული კულტურები მეტ-ნაკლები შესაძლებლობებითა და მიდრეკილებებით მონაწილეობენ. აქედან გამომდინარე, ამა თუ იმ ქვეყნის დემოკრატიულობის ხარისხი სამართლიანობის განხორციელებაში მიღებული წვლილითა და ნიშნულით იზომება.

მიგვაჩნია, მიუხედავად იმისა, რომ საქართველო მსოფლიო ისტორიაში დღემდე საკუთარი არსებობის საფუძველებს ინარჩუნებს, სამართლებრივი სახელმწიფოს მოწყობის თვალსაზრისით, ჯერ კიდევ ბევრი აქვს გასაკეთებელი.

წარმოდგენილი მონოგრაფია სახელწოდებით: „სამართლიანობის ფილოსოფია“ და თანამედროვეობა“, ორ მიზანს ემსახურება: 1. სამართლიანობის ცნების სირთულის სპეციფიკის გარკვევასა და 2. გლობალური მსოფლიო ცივილიზაციის პირობებში, ქართული სამართლებრივი სახელმწიფოს ჩამოყალიბებისათვის ხელშეწყობას.

5. სამართლიანობა, როგორც ანტიკური ეპოქის ზნეობრივ-სამართლებრივი პარადიგმა

სტატია მომზადებულია საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის „სამართლიანობის ფილოსოფია და თანამედროვეობის“ ფარგლებში.

საინტერესოა, სამართლიანობის კვლევის თვალსაზრისით, რა ზნეობრივ-სამართლებრივი ტრადიციები

დაუტოვა ანტიკურმა ეპოქამ ცივილიზებულ სამყაროს? ან, აღიარებული მოთხოვნებიდან, რა პრინციპების დაცვაზეა ორიენტირებული თანამედროვე ეთიკურ-სამართლებრივი აზროვნება? ნაშრომი სწორედ აღნიშნულის განხილვას ისახავს მიზნად. სამართლიანობის ბუნების, მისი არსის, სამართლიანობის ცნების, მისი შინაარსისა და საგნის კვლევით, ვცდილობთ ვაჩვენოთ ანტიკური სამყაროს ის დიდი როლი, რითაც ამ აპოქამ, თანამედროვეობამდე ათწლეულებით ადრე, (კაცობრიობის ზნეობრივ-სამართლებრივი განვითარების კონტექსტით), ცივილიზებული სამყაროს ჩამოყალიბების პროცესში გარდატეხა შეიტანა. ანტიკურმა სამყარომ, მისი უჩვეულო მრავალფეროვნების მიუხედავად, კაცობრიობას დაუტოვა სამართლიანობის კლასიკური იდეა, რომლის თანახმად, სამართლიანი ადამიანური ცხოვრების მოწყობა სამყაროს ბუნებრივ წესრიგთან შესაბამისობაშია შესაძლებელი.

სტატია მომზადებულია საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის სამეცნიერო-კვლევითი პროექტის „სამართლიანობის ფილოსოფია და თანამედროვეობის“ ფარგლებში.

6. ჯონ როულსის სამართლიანობის თეორია

ჯონ როულსის ნაშრომში გადმოცემულია სოციალურ სამართლიანობასა და კანონიერებას შორის არსებული ურთიერთობის ფუნდამენტური ანალიზი. სოციოლოგიის, ეთიკის, ფილოსოფიის გარდა, მისი ნაშრომი ეხება ეკონომიკურ, იურიდიულ და პოლიტიკურ მეცნიერებებს.

ჯონ როულსს მიაჩნია, რომ „პატიოსანი და სამართლიანი“ საზოგადოების შესაქმნელად ადამიანები უნდა შეთანხმდნენ პრინციპებზე, რომელთა მეშვეობითაც შემდგომში რეფორმირდება სოციალური ინსტიტუტები.

ჯონ როულსი გვთავაზობს პოლიტიკური და სოციალური ცხოვრების რთული საკითხების გადაწყვეტის გზას. მისმა შეხედულებებმა დიდი გავლენა იქონია თანამედროვე პოლიტიკურ ფილოსოფიაზე, გამოიწვია არსებული ტრადიციული ლიბერალური ღირებულებების გადაფასება.

7. ქვეყნის მომავლის დაცვა - “მსახურება”

ჩვენი ქვეყნის უმთავრესი უპირატესობა გეოპოლიტიკურად მომგებიანი ადგილმდებარეობაა; მაგრამ, ეს იმის მიზეზიც ხდება, რომ მისი დამოუკიდებლად დაცვის რესურსი კლებულობს. პრაგმატულ ღირებულებებზე მიმართული მსოფლიოს „ძაღვან ქვეყანებს“ ეს კარგად მოეხსენებათ.

ჩვენი თვითმყოფადობის გადარჩენისა და ქვეყნის მომავლის დაცვის მოტივით, (მსოფლიოს ნებისმიერი მცირერიცხოვანი ქვეყნის მსგავსად), საქართველოც სარგებლობს პრაგმატული პოლიტიკის გავლენებით, რაც საჭიროცაა და დროულიც. მაგრამ, საკითხი ერთხელ კიდევ გვინდა დავაზუსტოთ: გონივრული პრაგმატული პოლიტიკა შორს დგას მმართველი ელიტის პრაგმატული მიდგომებიდან, როცა ის ორიენტირებული ხდება უფრო მეტად, საკუთარი კეთილდღეობის მოწყობაზე; პოლიტიკური გათვლების გარეშე, მზადაა მეგობარი, მაგრამ მენტალობით უცხო ქვეყნის ნებისმიერი შემოთავაზება უკომპრომისოდ მიიღოს და ამის გამო, ეჭვქვეშ დააყენოს ისეთი ექსისტენციალური სიკეთე, როგორც საკუთარი ქვეყნის მომავალია. მიგვაჩნია, რომ წინა ხელისუფლების პირობებში, მმართველი ელიტის პოლიტიკური ამბიციები და სახიფათო პრაგმატულობა ქართველმა ერმა ძნელად, მაგრამ მაინც, ჩვეული ღირსებით დაძლია; თუმცა, მუდამ უნდა გვახსოვდეს, რომ მსოფლიოს ლიდერთა გავლენები გავლენებად რჩება და ახალი შემოთავაზებების წყაროს ქვეყნის მმართველის ან ერის ხასიათში ის მაინც პოულობს; მით უმეტეს, თუ ქვეყანას საკუთარი განვითარებისათვის პოლიტიკურ-ეკონომიკური რესურსი აკლია, ან საერთოდ არა აქვს. საქართველოს შემთხვევაში, აღნიშნულ ფაქტორებს აძლიერებს ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენის პრობლემა, რომლის დაძლევა მმართველი ელიტის მხრიდან, მატერიალური ხიზლისგან თავისუფალი გონიერების არსებობას უთუოდ საჭიროებს.

8. იურგენ ჰაბერმასის კომუნიკაციური მოქმედების თეორიის ზოგიერთი ასპექტი

იურგენ ჰაბერმასი მეოცე საუკუნის დასავლური ფილოსოფიის, კერძოდ, ფრანკფურტის სკოლის წარმომადგენელი და მნიშვნელოვანი სოციოლოგია. მიუხედავად იმისა რომ ეს სკოლა ერთ საერთო თემაზე მუშაობდა, ჰაბერმასის კვლევებს დამოუკიდებელი მიმართულება ჰქონდა.

დასავლური აზროვნების ლოგოცენტრიზმის კრიტიკის დროს ჰაბერმასი ფიქრობს, რომ სინამდვილეში ლოგოცენტრიზმი გვევლინება ყოველდღიური კომუნიკაციის თანმხლები რაციონალობის სისტემურ

დამახინჯებად. თუ „მე“-ს სუბიექტურობიდან კი არ ამოვალთ, როგორც ახალი დროის დასავლურ ფილოსოფიაში იყო მიღებული, არამედ კომუნიკაციით უზრუნველყოფილი ინტერსუბიექტურობიდან, მაშინ „მე“ თავიდანვე იმყოფება სხვა პიროვნებასთან ურთიერთობის სიტუაციაში და ეს საშუალებას აძლევს სუბიექტს თავის თავს ექცეოდეს, როგორც ურთიერთქმედების მონაწილეს და უყუროს მას სხვისი პერსპექტივიდან. ამ მოდელში, რომელიც ხორციელდება ბუნებრივი ენის მეშვეობით, დასავლური ფილოსოფიისთვის დამახასიათებელი ობიექტივისტური განწყობა ჰკარგავს პარადიგმულ ხასიათს. ახლა ის შეიძლება იყოს გაგებელი, როგორც კომუნიკაციიდან ნაწარმოები-როგორც პოზიცია „მუნყოფიერებისა“, მაგრამ არა ურთიერთობაში ჩართული სუბიექტისა.

აღწერს რა ევროპულ კულტურას მოდერნის ეპოქაში, ჰაბერმასი მიჰყვება მ. ვებერის შეფასებას, რომლის თანახმად(მიხედვითაც), ამ კულტურის თავისებურებაა გონების დაყოფა სამ ასპექტად: სიმართლის (ჭეშმარიტების), ნორმატიული სიმართლის (სისწორის) და სილამაზის პერსპექტივიდან, ანუ როგორც შემეცნების, სამართლიანობის და გემოვნების საკითხები. მიმდინარე კულტურულ დიფერენციაციას თან ახლავს მანძილის ზრდა კულტურის ექსპერტებსა და ფართო საზოგადოებას შორის. მეორე მხრივ, სპეციალიზებული ცოდნის პიდაპირმა შემოჭრამ ყოველდღიურ ცხოვრებაში შეიძლება ხელი შეუშალოს ცხოვრებისეული სამყაროს ინტეგრაცივობას.

ამ ამოცანის გადწყვეტაშიც, ჰაბერმასის აზრით, თავისი წვლილი უნდა შეიტანოს ფილოსოფიამ. მან უნდა უზრუნველყოს გონების სხვადასხვა ასპექტის ერთიანობა და კავშირი ექსპერტ კულტურებსა და ყოველდღიურ კომუნიკაციას შორის.

ფილოსოფიური რაციონალობის კომუნიკაციური მოდიფიკაციის პროგრამას მივყავართ უნივერსალური, ანუ ფორმალური პრაგმატიკის კონცეპციის შექმნამდე. ამ კონცეპციის ამოცანაა მეტყველების ლოგიკური ანალიზის ჩატარება ენობრივი ურთიერთგაგების საყოველთაო პირობების რეკონსტრუქციისთვის. უნივერსალური პრაგმატიკა გამოჰყოფს კომუნიკაციის შემდეგ ასპექტებს: კოგნიტურს, ექსპრესიულს და ინტერაქტიულს, რომლებიც დაკავშირებულია მეტყველების აქტის პრეტენზიასთან-ჰქონდეს მნიშვნელობა ჭეშმარიტების, ნორმატიული სისწორის და სიმართლის კუთხით. სუბიექტის სიმბოლურ გამოსახულებათა (ენობრივ გამოსახულებათა და ნორმებით მოწესრიგებულ ქცევათა) კომუნიკაციური რაციონალობა, ჰაბერმასის მიხედვით, ნიშნავს მათ მისაწვდომობას კრიტიკისთვის და მათი დაფუძნების შესაძლებლობას.

ჰაბერმასი განასხვავებს სამეტყველო აქტის მნიშვნელობის, მიკუთვნების იმპლიციტურ და ექსპლიციტურ უზრუნველყოფის ვარიანტებს. პირველი ხდება უშვალო, „გულუბრყვილო“ ურთიერთობის დონეზე. თუკი ამ დონეზე შეთანხმება არ მიიღწევა, მაშინ ალტერნატივის სახით კომუნიკაციის შეწყვეტის ან ენის ინსტრუმენტული გამოყენების (ძალისმიერი ზემოქმედების მიზნით პარტნიორზე) შემოდის დისკუსი - სადაო მოთხოვნის მნიშვნელობის შემოწმების ხერხი დიალოგის პროცესში არგუმენტების მოყვანის საშუალებით.

9. თომა კემპელის ეთიკური შეხედულებანი

თომა კემპელი (1380-1471) შუა საუკუნეების, გვიანი სქოლასტიკის საინტერესო და ორიგინალური მოაზროვნეა. მისი წიგნი „მიბაძვა ქრისტესი“ ძალზედ პოპულარული იყო, როგორც კათოლიკე და მართმადიდებელ მორწმუნეებში, ასევე პროტესტანტებშიც.

წიგნში ქრისტეს ცხოვრება წარმოდგენილია როგორც ჭეშმარიტი, მისაბამი ცხოვრების გზა უბრალო მოკვდავთათვის. იგი თავის დროზე დაიწერა ბერის მიერ და განკუთვნილი იყო სამონასტრო ცხოვრების წესების დაცვისთვის.

ქართულ ენაზე თარგმნილი ამ წიგნის ფრაგმენტების ავტორი ანონიმურია. პირველი სრული და ბეჭდვითი გამოცემა თარიღდება 1890 წლით, მისი მთარგმნელია მღვდელი ა. მღებრიშვილი.

შუა საუკუნეების კათოლიკე ბერი თომას კემპელი მიეკუთვნებოდა მისტიკოსთა სკოლას, რომელიც გავრცელდა (რეინის გასწვრივ) შვეიცარიაში, სტრასბურგში, კელნში, ნიდერლანდებში. იგი იყო მიმდევარი Geert Groote-სა და Florentius Radewijns-ისა, რომლებმაც დააარსეს „საერთო ცხოვრების ძმობა“.

აქ ასკეტურ ცხოვრებას ეწეოდნენ და ქრისტესთან მისტიკური შეერთებისათვის იღვწოდნენ. კათოლიკური მისტიციზმი გერმანიაში, დომენიკელთა ორდენში განვითარდა.

წიგნი შესდგება ოთხი ნაწილისაგან. წიგნს სახელწოდება მიეცა პირველი წიგნის სათაურის მიხედვით. სტატიაში გაანალიზებული და გააზრებულია ავტორის ძირითადი შეგონებანი. მასში გადმოცემული ეთიკური ქადაგებენი მნიშვნელოვანია ქრისტიანობისთვის. ავტორის ეთიკური მრწამსი ეწინააღმდეგება სოკრატეს ეთიკურ რაციონალიზმს, რადგან ცოდნაზე მაღლა უპირობოდ დაყენებულია რწმენის ავტორიტეტი. მაგრამ რწმენის უპირატესობა აქ არაა ისე რადიკალურად გახაზული, როგორც, ვთქვათ, მაისტერ ეკვარტთან და მარტინ ლუთერთან. ამ უკანასკნელთ არ მოეწონებოდათ კემპელის რელიგიური ოპტიმიზმი და „ქრისტეს მიბაძვა“ მკრეხელობადაც კი მოეჩვენებოდათ.

10. თანამედროვე ქართული საზოგადოების ეროვნულ-ფუნქციონალური მაჩვენებელი

ეროვნული კულტურა - თავისთავად უდიდესი და ურთულესი სტრუქტურაა. რთულია დღევანდელი ჩვენი ცხოვრების წესიც და ის შენობაც, რომელშიც ვცხოვრობთ. ვინაიდან ადამიანის კულტურული დონის ამდღების პრინციპებისათვის თავისუფლება აუცილებელი კომპონენტია, ხოლო კოლექტიურობის ბუნების გამო, დღეისათვის შევიწროვდა კულტურის შენებისა და ეროვნული შემოქმედებების ეროვნულ-ფუნქციონალური მაჩვენებელიც, ვინაიდან ერი ქმნის და ინახავს თავის კულტურას და მისი სპეციფიკური ცხოვრების წესსაც, ჩვენ არა გვაქვს უფლება ზერეულ მსჯელობების და შეფასებების დროს, ეროვნულ ინტერესებსა და ეროვნული კულტურის პრობლემებზე გაუთვითცნობიერებლად ვიმსჯელოთ, ხოლო, როდესაც ჩვენ კულტურა და კულტურის ეროვნულობის მე-სთან ვაიგივებდით ჩვენში დამოკიდებულებას ამ პრობლემის მიმართ კიდევ უფრო საინტერესო და მიმზიდველი ხდება. ჩვენ საქმე გვაქვს ისეთ კულტურულ ერთობლიობასთან, რომელსაც პირობითად შეიძლება ვუწოდოთ ეროვნული კულტურის ფენომენი.

ეროვნული კულტურის სიმბოლო არსებობს ორ სტატუსს შორის - ეროვნული კულტურა ამა თუ იმ ხალხის ფსიქიკური წყობის თავისებურებას გამოხატავს, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ეროვნულ კულტურებს შორის დევს უფსკრული, რომელთა შორის შეუძლებელია კავშირის დამყარება. უფრო კი ეროვნული კულტურის მემკვიდრეობა ამ ერთიანობის მატარებელია; ხოლო რა შეიძლება იყოს ერის აუცილებელი ისტორიული საფუძველი - ასეთი საფუძველი შეიძლება იყოს ტრადიცია, გაგებული როგორც ერის აუცილებელი კულტურის მემკვიდრეობა.

11. თანამედროვე საქართველო გლობალიზაციის არეალში

საქართველო მსოფლიოს განუყოფელი ნაწილია და ბუნებრივია მისი განვითარება საერთო ტენდენციების კალაპოტში ხვდება. საქართველო სახვადასხვა ცვლილებების ვექტორში აბსოლუტურად განსაზღვრულია. ამოუწურავია ის ფუნდამენტური, სამეცნიერო თუ ინტელექტუალური მონაპოვარი, რომელიც გააჩნია ჩვენს ქვეყანას. არის კიდევ მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც შეეხება მეცნიერული კადრების ქვეყნიდან გადინების საკითხსაც.

მიუხედავად ამისა, საქართველოს ჯერ კიდევ გააჩნია სათა ნადო საბაზო რესურსი, რათა თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში გამონახოს და დაიმკვიდროს თავისი ისტორიული ადგილი ინტელექტუალურ სივრცეში. მითუმეტეს რომ ქვეყანა ცდილობს დემოკრატიკული სისტემის დამკვიდრებასაც და სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისის დაძლევისაც.

საქართველო 21-ე საუკუნის მიჯნაზე ცდილობსა შეაფასოსა და განიხილოს ზემოთ ხსენებული პროცესები ადამიანური ფაქტორის ძირითადი ღირებულებების გათვალისწინების ფონზე.

12. ფილოსოფიის პრაქტიკული დანიშნულებისათვის

ნაშრომში განხილულია ფილოსოფიის პრაქტიკული დანიშნულების საკითხი მის თეორიულ დანიშნულებასთან შეპირისპირებით, მიმოხილულია ყველა ძირითადი თეორია და მოსაზრება ამ მიმართულებით და გამოტანილია დასკვნა ფილოსოფიის როგორც ზოგადმეცნიერული ორიენტირის შესახებ ადამიანის ცხოვრებაში.

13. ტელევიზიისა და ინტერნეტის გავლენა ბავშვებისა და მოზარდების განვითარებაზე

განხილულია ადამიანურ-კომპიუტერული ინტერაქციების დადებითი და უარყოფითი მხარეები. კომუნიკაციის ფორმები, მათი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური გავლენები მოზარდებსა და ბავშვებზე. ვირტუალური სივრცის ფსიქოპათოლოგიური გავლენები. შემოთავაზებულია ვირტუალური სივრცისა და ჭარბი ინფორმაციისაგან მოზარდების დაცვის მექანიზმები.

14. სკოლის და ოჯახის როლი მოსწავლეთა პიროვნების ჩამოყალიბებაში

ნაშრომში განხილულია, ყველა დროის ისეთი აქტუალური და მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორცაა სკოლისა და ოჯახის როლი პიროვნების ფორმირების საქმეში. ხაზგასმულია მასწავლებლისა და მშობლის ფსიქოლოგიურ-პედაგოგიური კომპეტენტურობის, მათი საადმინისტრაციო ფუნქციის მნიშვნელოვანი ასპექტები. თანამშრომლობითი ურთიერთობის მნიშვნელოვანი მხარე, სასწავლო - საადმინისტრაციო პროცესში მასწავლებლისა და მშობლის პოზიტიურობის განმსაზღვრელი ფუნქცია, ფსიქოლოგიურ სიტუაციათა თავისებურებანი. ასევე განსაზღვრულია ოჯახისა და სკოლის სრულფასოვანი საადმინისტრაციო მოდელის შექმნის აუცილებლობის საკითხი.

15. ლუდომანია-ადამიანის ფსიქოლოგიური ნარკოტიკი

ნაშრომში განხილულია-ლუდომანია, ახარტული თამაშებისადმი დამოკიდებულება დღევანდელ რეალობაში, როგორც ყველაზე მწვავე და აქტუალური პრობლემა. ახარტულ თამაშებზე დამოკიდებულება, 21-ე საუკუნის ერთ-ერთი სენია, რომელიც თავისი მაშტაბით სა საზოგადოებისათვის ზიანის მიყენების დონით, ნარკომანიას არაფრით ჩამოუარდება. ახარტომანიას ნარკომანიის კლასიკური გამოვლინება ახასიათებს-კერძოდ ფიზიკური და ფსიქოლოგიური დამომიდებულება, რაც ახარტული თამაშების მიმართ ავადმყოფური ლტოლვით გამოიხატება.

16. სკოლა ინტერაქტიული მეთოდებით

ნაშრომში განხილულია აქტიური სკოლის გაკვეთილების დაგეგმვისა და ორგანიზაციის თავისებურებანი, აქტიური მეთოდების გამოყენებით. მოცემულია სასწავლო მოქმედიანობის კონკრეტული ფორმები და მეთოდური რეკომენდაციები. გაანალიზებულია მოსწავლეზე ორიენტერებული განათლების საკითხები, სასწავლო-ადმინისტრაციული პროცესების მიზნებისა და მახასიათებლების გათვალისწინებით. გამოკვეთილია ინტერაქტიული მეთოდთა ისეთი სახეები, როგორცაა კლასში ორმხრივი პასუხისმგებლობის ფონზე გახსნილი ჯგუფური და წყვილებში მუშაობის მეთოდი, გონებრივი იერიში, პროექტის დადგენა და სხვა. ხაზგასმულია ტრადიციული და აქტიური სკოლის განათლების შინაარსის დადებითი და უარყოფითი ასპექტები.

17. ინტელექტი... და ქალები

სტატიაში განხილულია, ემპათიურობის პრობლემა. მოგეხსენებათ, ოცდამეერთე საუკუნეში, როცა ყველაფერი მიმართულია ადამიანის კომფორტის შესაქმნელად და უამრავი დრო და თანხა იხარჯება ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესებაზე, ფსიქოლოგიაც და მისი კერძო მიმართულებებიც მაქსიმალურად ერგებიან პიროვნების მოთხოვნილებებს და ცდილობენ გაუადვილონ ყოველდღიურობა ადამიანებს. ჩვენი საუკუნე აჩქარებული ცხოვრების რიტმს გვთავაზობს, რომელსაც პლიუსებთან ერთად გააჩნია მინუსებიც. ერთ-ერთი მათგანი პიროვნებათაშორის ურთიერთობების ნაკლებობაა, რომელიც ტექნიკამ და სამსახურმა ჩაანაცვლა. ადამიანებს შორის კომუნიკაცია ინტერნეტით ან ფიქური ქსელით მიმდინარეობს, ამიტომ პირდაპირი დიალოგები და კავშირები გაიშვიათდა.

18. კომუნიკაცია სახელმწიფოსა და უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებს შორის

განათლების როლი და მნიშვნელობა ყოველთვის განსაკუთრებული იყო, არის და იქნება, ჩვენი ეროვნული თვითმყოფადობის შესანარჩუნებისა და საქართველოს ევროპული მომავლის გარანტი. განათლება, ქვეყნის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილია. თანამრდროვე მსოფლიოში უმაღლესი განათლების პრობლემა ყველა ქვეყნისთვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს. ჩვენს წინაპრების დიდი ბრძოლა დასჭირდათ საიმისოდ, რომ იგი ჩვენამდე მოეტანათ.

მას შემდეგ, რაც საქართველოს განათლების სფეროში რეფორმებმა, ინტენსიური ხასიათი მიიღო, სახელმწიფომ მრავალი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადადგა განათლების ხილმისაწვდომობის, ეფექტურობის და ხარისხის გაუმჯობესების მიმართულებით.

19. ბავშვთა სოციალიზაცია

მოხსენებაში განხილულია, ბავშვთა სოციალიზაცია. ზოგადად სოციალიზაციის პროცესი მთელი ცხოვრების მანძილზე გრძელდება. სწორედ სოციალიზაციის პრიციპი განსაზღვრავს ინდივიდის პიროვნულ თვისებებს, შეხედულებებს, გარემოსთან დამიკვიდებულებებს და სხვა.

სოციალიზაცია დაბადებიდანვე იწყება, ახალშობილი არც ერთ კულტურას არ განეკუთვნება. სოციალიზაციის პროცესში ჩვენ ვსწავლობ იმ კულტურის ენას და იმ როლებსაც ცხოვრებაში უნდა ვითამაშოთ. სოციალიზაციისას ადამიანები ეუფლებიან საკუთარ პროფესიულ როლებსაც.

20. ლიდერობის პრობლემა - თანამედროვე ფსიქოლოგიის აქტუალური საკითხი

ლიდერობის პრობლემა თანამედროვე ფსიქოლოგიის ერთ - ერთი აქტუალური საკითხია. ფსიქოლოგიაში ლიდერობა განხილულია, როგორც “დასახული მიზნების მიღწევის მიმართულებით ჯგუფზე ზემოქმედების უნარი.” ჯგოფი თავისებური “ველია” რომელშიც ხდება მრავალი სოციალურ - ფსიქოლოგიური ფენომენის რეალიზება. ეს ფენომენები, როგორც ინტეგრაციული ფაქტორები, ხელს უწყობს ჯგუფის ფუნქციონირებასა და განვითარებას. ჯგუფში მიმდინარე პროცესების სოციალურ - ფსიქოლოგიური ანალიზი მრავალი ასეთი ინტეგრაციული ფაქტორისა და მექანიზმის გამოყოფის საშუალებას იძლევა. აღიარებულია, რომ ლიდერი მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ჯგუფის თვითორგანიზების პროცესზე, ჯგუფური ნორმებისა და ღირებულებების ჩამოყალიბებაზე, ჯგუფია წევრთა ქცევაზე.

მიუხედავად იმისა, რომ თანამედროვე დასავლურ ლიტერატურაში ლიდერობის პრობლემისადმი მიძღვნილი უამრავი ნაშრომი არსებობს, დღემდე ლიდერობის ფენომენის ისეთი ცალსახა განსაზღვრება არ არსებობს, რომელიც ყველა მკვლევარისათვის მისაღები იქნებოდა. მკვლევართა წინადადებები განსხვავებულ თეორიულ მოდელებს ეფუძნება და შესაბამისად, ხშირად ამ ფენომენის მხოლოდ ერთ რომელიმე მხარეს ასახავს. სწორედ ამიტომ ლიდერი და თავად ლიდერობის ფენომენი მკვლევართა დიდ ყურადღებას იპყრობს.

21. მასწავლებელი, მოსწავლე და დისტანციური განათლება

ნაშრომში განხილულია უმაღლეს სკოლაში დისტანციური სწავლების პროგრამების ეფექტური ტექნოლოგია. კომპიუტერული ინფორმაციული ტექნოლოგიების ფართო გამოყენებით. მოცემულია დისტანციური სწავლების სხვადასხვა ტიპები, პრდაგოგიური მენეჯმენტის პრინციპები, სტუდენტის საქმიანობა თვითმმართველობის თვალსაზრისით.

22. განახლებული ეროვნული საბჭოს შექმნის მცდელობა და ქართული ემიგრაცია (1951- 1955 წწ.)

საარქივო მასალებზე დაყრდნობით ნაშრომში დასაბუთებული ფორმითაა ნაჩვენები: 1) XX საუკუნის 50-იანი წლების დასაწყისში, ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის შიდა დაპირისპირებამ უმაღლეს საფეხურს მიაღწია. პირადი ამბიციებით გადატვირთულმა ქართულმა ემიგრაციამ, გარეგნულად მოჩვენებითი ერთიანობის შენარჩუნება ვერ შეძლო. ქართული ემიგრაციის საღად მოაზროვნე ახალი თაობის წარმომადგენლების მხრიდან ქართული პოლიტიკური ძალების მთავრობის გარშემო გაერთიანების მცდელობა, უფროსი თაობის ანტისაბჭოური ბრძოლის 32 წლიან გამოცდილებას ეფუძნებოდა. ამ შემართებას, ამერიკული კომიტეტის თანადგომა განაპირობებდა. 2) ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის კრებაზე (1951 წლის 28 იანვარი) „ყოფილი ეროვნული მთავრობის ამოცანების შესახებ“ მიღებული დოკუმენტი, ერთიანი ქართული ცენტრის შექმნას, მთავრობისა და ეროვნული საბჭოს ურთიერთობის დარეგულირებას ისახავდა მიზნად.

ეროვნული საბჭოს პარიზის ყრილობაზე (1952 წლის 4 ნოემბრი) მიღებული დადგენილება— ეროვნული საბჭოს გაფართოების შესახებ, ქართული ემიგრაციული პოლიტიკური ჯგუფების გაერთიანებას და ქართული საქმის წარმატებულად გაძლოას ითვალისწინებდა. ამ იდეის მოწინააღმდეგე ძალებმა, საქართველოს სახელმწიფოს აღდგენის მკვლელის ფუნქცია შეასრულეს და ნებსით თუ უნებლიედ, საბჭოთა რუსეთის ინტერესების მოემსახურენ. 3) „პარიზის ცენტრის“ ჯგუფის (ხელმძღვანელები: რ.გაბაშვილი, ივ.ზურაბიშვილი) მიერ ჟურნ. „კავკაზში“ დაბეჭდილი „მემორანდუმი“, ქართული ემიგრაციის სამთავრობო და ეროვნული საბჭოს მხარდამჭერი პოლიტიკური ძალების ევროპის მასშტაბით დისკრედიტაციას ითვალისწინებდა. ეროვნული საბჭოს ყრილობის (1951 წლის 20 ოქტომბრი. 40 ქვეყნიდან ესწრებოდა ქართველი დელეგატები) მიერ მიღებული დადგენილებით, ამ ჯგუფის საქმიანობა, ქართველთა პოლიტიკური დროშის დაცემის და საბჭოთა რუსეთის ინტერესების გატარების მცდელობად გამოცხადდა. ქართული ემიგრაციის სამთავრობო ნაწილის ძალისხმევა, „ევროსაბჭოს“ ყურადღების ცენტრში მოქცეულიყო და სატელიტი ქვეყნის სტატუსი მიეღო, უშედეგო აღმოჩნდა. ქართული მხარე, ევროპის მხრიდან ისევ ზურგმუქცევას და დაუხმარებლობას განიცდიდა.

23. ადამიანის გაუცხოებისა და ფსიქიკაში მიმდინარე ცვლილებების პრობლემა ტექნიკური ცივილიზაციის პირობებში

როგორც ცნობილია, საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, ურთულეს ეკონომიკურ და სოციალურ გარდაქმნათა თავისებურებების განმსაზღვრელ ფუნქციებს შორის ერთ-ერთი გადამწყვეტი როლი ენიჭება მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუციის მონაპოვართა პრაქტიკულ გამოყენებას. ტექნიკური და ტექნოლოგიური სიახლეები არსებითად ცვლის საზოგადოებაში ადამიანთა საქმიანობის ხასიათს, რაც თავისებურად აისახება საზოგადოების სოციალურ სტრუქტურაშიც.

24. პროფესიული სტრესის პიროვნული და სოციალური დეტერმინანტები საჯარო და კერძო სკოლის მედაგოგებთან

მოცემული ნაშრომი ეხება პროფესიული სტრესის განმსაზღვრელ პიროვნულ და სოციალურ ფაქტორთა ემპირიულ შესწავლას. პროფესიული სტრესი საკმაოდ აქტუალური საკითხია დღევანდელ რეალობაში. ბუნებრივია დიდ ყურადღებას იქცევს ის სტრატეგიები, რომლებსაც ამგვარ პროფესიათა წარმომადგენლები იყენებენ სტრესის დასაძლევად. კვლევების მიხედვით, ყველაზე სტრესულ პროფესიებს შორის ერთ-ერთი არის მასწავლებლის პროფესია. დასავლეთის ქვეყნებში მასწავლებელთა სტრესის გამომწვევი მიზეზებისა და ამ სტრესის დაძლევის სტრატეგიების შესწავლის მიმართულებით მრავალი კვლევაა ჩატარებული. ამ მხრივ საქართველოში ჩატარებული კვლევები, რბილად რომ ვთქვათ, არც თუ ისე დიდი მრავალფეროვნებით გამოირჩევა. მოცემული კვლევა სწორედ ამ საკითხის შესასწავლის მოკრძალებული მცდელობაა, შესაბამისად კვლევის სამიზნე ჯგუფად მასწავლებლები შეირჩნენ. კვლევის მიზანს პიროვნების ფსიქოლოგიური მდგრადობის და ლოკუს-კონტროლის მახასიათებლებს შორის ურთიერთდამოკიდებულების შესწავლა წარმოადგენდა.

კვლევა ჩატარდა ქალაქ თბილისის 20 სკოლაში, კერძო და საჯარო სექტორებში. კვლევაში მონაწილეობა მიიღო 200-ზე მეტმა მასწავლებელმა. ჩატარებული კვლევის ანალიზის საფუძველზე გამოვლინდა, კერძო და საჯარო სკოლის მასწავლებელთა მიერ ყველაზე მეტად გამოყენებული სტრესის დაძლევის სტრატეგიები და მისი კავშირები კონტროლის ლოკუსის ინტერნალურ, ექსტერნალურ და შერეული ტიპის ფორმებთან. ასევე დადგინდა ლოკუსის კონტროლის ცვალებადობის თავისებურებები ისეთ მნიშვნელოვან ცვლადთან მიმართებაში, როგორცაა პედაგოგიური გამოცდილება.

6. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

6.1. საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	იაშა კუტუბიძე	ადამიანის გაუცხოებისა და ფსიქიკაში მიმდინარე ცვლილებების პრობლემა ტექნიკური ცივილიზაციის პირობებში	აკადემიკოს ლეო ჩიქავას 90- ე წლისთავისადმი მიძღვნილი VI საერთაშორისო კონფერენცია, ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები: გუშინ, დღეს, ხვალ 13-14 ოქტომბერი, 2018 წ. თბილისი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
2	შოთა ვადაჭკორია	სამხრეთ ოსეთის საბჭოური ავტონომიის საზღვრების გადასინჯვის მცდელობა 1922-1925 წლებში	საერთაშორისო ქართველოლოგთა კონგრესი II. 26- 29 სექტემბერი 2018 წ. თბილისი ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
3	შოთა ვადაჭკორია	ჩოლოქის ბრძოლა (1918 წლის 8 აპრილი)	დავით აღმაშენებლისადმი მიძღვნილი მეხუთე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია 23 თებერვალი, 2018 წ. ქ. გორი გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
4	შოთა ვადაჭკორია	განახლებული ეროვნული საბჭოს შექმნის მცდელობა და ქართული ემიგრაცია (1951- 1955 წწ.)	აკადემიკოს ლეო ჩიქავას 90- ე წლისთავისადმი მიძღვნილი VI საერთაშორისო კონფერენცია, ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები: გუშინ, დღეს, ხვალ 13-14 ოქტომბერი, 2018 წ. თბილისი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
5	შოთა ვადაჭკორია	ეროვნულ უმცირესობათა უფლებების საკითხი საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში	საქართველოს დამოუკიდებლობის 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია

			ქ. გორი 1 მაისი, 2018 წ. სსიპ დავით აღმაშენებლის სახელობის საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემია
6	შოთა ვადაჭკორია	ოსური საკითხი საქართველოს პირველ დემოკრატიულ რესპუბლიკაში (1918- 1920 წწ)	საქართველოს დამოუკიდებლობის 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო კონფერენცია 25 მაისი, 2018 წ. ქ. თბილისი ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
7	სალომე ხიზანიშვილი	ანტიკური საბერძნეთის პოლიტიკური ფილოსოფიის ელემენტები	მეშვიდე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „მსოფლიო და კავკასია“ თბილისი 25 მაისი, 2018 საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტი პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტი საქართველოს სოციალურ მეცნიერებათა აკადემია
8	ირმა კეცხოველი	განათლების კულტურა თანამედროვე საქართველოში და XXI საუკუნე	დავით აღმაშენებლისადმი მიძღვნილი მეხუთე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია ქ. გორი 23 თებერვალი, 2018 ქ. გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტი
9	ირმა კეცხოველი	ეთნოსები და ტრადიციული კულტურები თანამედროვე ამერიკული ცხოვრების წესის მიხედვით	ამერიკის ინსტიტუტის დაარსების 20 წლისთავისადმი და ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსების 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია

			17-19 მაისი, 2018 თბილისი ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი კულტურის სექციის ხელმძღვანელი
10	ირმა კეცხოველი	სახელმწიფო და ქრისტიანული რელიგია საქართველოში	12-ე ყოველწლიური საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ხელისუფლება და საზოგადოება“ 19 ოქტომბერი, 2018 თბილისი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
11	ირმა კეცხოველი	მე-19 საუკუნის განმანათლებელი ქართველი თავადაზნაურობა	II საერთაშორისო ქართველოლოგიური კონგრესი 26-29 სექტემბერი, 2018 თბილისი საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
12	ირმა კეცხოველი	თანამედროვე საქართველო გლობალიზაციის არეალში	აკადემიკოს ლეო ჩიქავას 90- ე წლისთავისადმი მიძღვნილი VI საერთაშორისო კონფერენცია, “ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები: გუშინ, დღეს, ხვალ“ 13-14 ოქტომბერი, 2018 წ. თბილისი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
13	ლია მეტრეველი	ემპათია, ინტელექტი....და ქალები	საერთაშორისო-სამეცნიერო კონფერენცია-სეუ 15-16 თებერვალი, 2018 თბილისი სეუ
14	ლია მეტრეველი	კომუნიკაცია სახელმწიფოსა და უმადლეს საგანმანათლებელი დაწესებულებებს შორის	მე- 9 საერთაშორისო სამეცნიერო-მეთოდური კონფერენცია „სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები“

			13-14 ოქტომბერი, 2018 ქუთაისი ქუთაისის აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
15	ლია მეტრეველი	ბავშვთა სოციალიზაცია	იაკობ გოგებაშვილის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია 28-29 სექტემბერი თელავი იაკობ გოგებაშვილის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
16	ლია მეტრეველი	ლიდერობის პრობლემა - თანამედროვე ფსიქოლოგიის აქტუალური საკითხი	მე-6 საერთაშორისო სამეცნიერო- კონფერენცია ეკონომიკური კონფერენცია - IEC-2018 ეროვნული განვითარების მოდელები: გუშინ, დღეს, ხვალ 13-14 ოქტომბერი, 2018 თბილისი სტუ
17	ქეთი თელაია	კომუნიკაციის როლი დევიანტური ქცევის ჩამოყალიბებაში	საქართველოს დამოუკიდებლობის 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი სამეცნიერო სიმპოზიუმი 23-24 მაისი, 2018 წ. ქ. თბილისი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
18	ქეთი თელაია	კომუნიკაციის ფორმები ტრანზაქციულ ანალიზში	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სტუდენტთა 86-ე ღია საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია 18 ივნისი, 2018 წ. თბილისი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
19	ქეთი თელაია	სოციალური როლების გავლენა პიროვნებაზე	მეშვიდე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „მსოფლიო და კავკასია“ 25 მაისი, 2018 თბილისი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტი

			პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტი საქართველოს სოციალურ მეცნიერებათა აკადემია
--	--	--	---

1. ადამიანის გაუცხოებისა და ფსიქიკაში მიმდინარე ცვლილებების პრობლემა ტექნიკური ცივილიზაციის პირობებში

როგორც ცნობილია, საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, ურთულეს ეკონომიკურ და სოციალურ გარდაქმნათა თავისებურებების განმსაზღვრელ ფუნქციებს შორის ერთ-ერთი გადამწყვეტი როლი ენიჭება მეცნიერულ-ტექნიკური რევოლუციის მონაპოვართა პრაქტიკულ გამოყენებას. ტექნიკური და ტექნოლოგიური სიახლეები არსებითად ცვლის საზოგადოებაში ადამიანთა საქმიანობის ხასიათს, რაც თავისებურად აისახება საზოგადოების სოციალურ სტრუქტურაშიც.

3. ჩოლოქის ბრძოლა (1918 წლის 8 აპრილი)

დოკუმენტურ მასალაზე დაყრდნობით მოხსენებებში დასაბუთებულია: 1) ბათუმთან განცდილი მარცხის ზემოქმედებიდან გამომდინარე, ქართული ჯარის ფსიქოლოგიურად დემორალიზებული მდგომარეობიდან გამოყვანაში და მისთვის ბრძოლისუნარიანობის დაბრუნებაში, განსაკუთრებული როლი ორმა ფაქტორმა შეასრულა: ა)პრესაში მაღალ დონეზე განხორციელებულმა სააგიტაციო-პროპაგანდისტულმა საქმიანობამ (ჯარისკაცთა წერილებში სამშობლოს დაცვისკენ მოწოდებებმა) და ბ) ქართული სამხედრო შენაერთების სარდალად გენ. გამაზნიაშვილის დანიშვნამ. 2) გენ. გამაზნიაშვილის მიერ ჩოლოქ-ნატანების ხაზზე თავდაცვითი და შეტევითი ღონისძიებების განსახორციელებლად გატარებული სამუშაოები, სამხედრო ხელოვნებისათვის დამახასიათებელ ყველა ნიუანსს, ქართველი ჯარისკაცის ფსიქოლოგიურ მომენტს და რეგიონის ბუნებრივ რელიეფს მაქსიმალურად ითვალისწინებდა. 3)ჩოლოქის ბრძოლის წინა დღეს (7 აპრილი), ქართული სოციალ-დემოკრატიის ლიდერების (ნ.ჟორდანიას, ირ.წერეთელი, ვლ.მგელაძე...) ნატანებში შეიარაღებული ფორმით „პატრონტაჟებით“ ჩასვლა და ბრძოლის მოწინავე ხაზზე გასვლა, უდიდეს იდეოლოგიურ და პოლიტიკურ დატვირთვას ატარებდა. ამ ფაქტით, ბოლშევიკთა ტყუილზე დაფუძნებულ პროპაგანდას ნიღაბი ჩამოეხსნა. 4)ჩოლოქის ბრძოლამ, რომლის მთავარი გმირი ჯავშნოსანი მატარებელი № 4-ის ეკიპაჟის მეთაური ვალოდია გოგუაძე იყო, ქართველთა დიდებული წინაპრებისადმი დამახასიათებელი საოცარი თავდადებისა და სიმამაცის შესახებ არსებული ლეგენდა-სინამდვილედ აქცია. საბედისწერო მომენტში, ჯავშნოსანის ეკიპაჟის ყველა წევრის საოცარმა შემართებამ და თავგანწირულმა მოქმედებამ, გვარდიის ნაწილების უმაგალითო რისკზე წასვლამ, აშკარად წარმოაჩინა; რკინისებური დისციპლინის მოყვარული და ქართველ ჯარისკაცთა ფსიქოლოგიის მაღალ დონეზე მცოდნე გონიერი სარდალის ხელში, რა საარაკო გმირობის ჩადენა შეუძლია ოკუპანტების წინააღმდეგ მებრძოლ მცირერიცხოვან ქართველობას; 5)ჩოლოქის ბრძოლამ (1918 წლის 8 აპრილი) განსაკუთრებული როლი შეასრულა მეზობელი რეგიონებისკენ ოსმალთა ასკერების წინსვლის შეჩერებაში, ქართული ჯარის ბრძოლისუნარიანობის ამაღლებაში. ჩოლოქის ბრძოლა, წინაპართა გმირული ეპოპეის ღირსეული გამოძახილი იყო. ამ ბრძოლაში ჯავშნოსანი მატარებელი № 4-ის სარდალის ვალოდია გოგუაძისადმი „რევოლუციის პირველი მხედარის“ საპატიო წოდების მინიჭება, სამშობლოს წინაშე ქართველი ჯარისკაცის თავდადების ღირსეული დაფასების დადასტურებას წარმოადგენდა.

5. ეროვნულ უმცირესობათა უფლებების საკითხი საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში

მოხსენებასი დოკუმენტურ მასალებზე დაყრდნობით დასაბუთებულია: 1) ქართული სოციალ-დემოკრატიის ლიდერთა მიერ ეთნიკური უმცირესობის საკითხისადმი მიდგომა, ამიერკავკასიის საერთო პოლიტიკური სიტუაციისა და ქართველი ერის ინტერესების გათვალისწინების ფონზე

ხდებოდა. აღნიშნულ პრობლემასთან მიმართებაში მიღებული ყოველი კანონი ეროვნული სახელმწიფოს მთლიანობას ეფექტებოდა. იგი შორსგამხედველი პოლიტიკური კურსიდან გამომდინარეობდა და იმ გარდუვალი საშიშროებისაგან დაზღვევის მყარი მექანიზმის შემუშავებას ითვალისწინებდა. რომელიც საქართველოსათვის ეთნიკური უმცირესობებისაგან იყო მოსალოდნელი.

2) საქართველოს უმაღლეს საკანონმდებლო ორგანოში ქართულის, როგორც სახელმწიფო ენის გვერდით ეთნიკური უმცირესობების ენის ხმარების დაშვება ალოგიკური და იმავდროულად ფორმალური ხასიათისა იყო, რადგან საპარლამენტო უმრავლესობისათვის სომხურად, ბერძნულად, თათრულად, აფხაზურად, ოსურად და ა.შ. წარმოთქმული სიტყვები გაუგებარი იქნებოდა. აქედან გამომდინარე, ენის ხმარების კანონის მეორე ნაწილს პრაქტიკულად არ უმუშავია.

3) ეთნიკური უმცირესობებისადმი საჯარო უფლებების მინიჭებასთან დაკავშირებით ქართული სოციალ-დემოკრატიის ლიდერთა ნეგატიური დამოკიდებულება გამართლებული იყო, რადგან მისი პრაქტიკულად განხორციელება შიდა სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნების შექმნას უწყობდა ხელს და მტკიცე ეროვნული სახელმწიფოს ინტერესებს ეწინააღმდეგებოდა.

4) კომპაქტურად დასახლებულ ეთნიკურ უმცირესობათა ეროვნული თემების შექმნის ქართული სოციალ-დემოკრატიის მიერ შემოთავაზებული კონცეფცია, რამდენადაც ეთნიკური უმცირესობებისათვის ეროვნული ადმინისტრაციის, ეროვნული სასამართლოს, ეროვნული სკოლის მოწყობასა და მასზე სახელმწიფოს ერთნაირი კონტროლის დაწესებას ითვალისწინებდა, ერთადერთ სწორ გადაწყვეტილებას წარმოადგენდა. იგი არა მარტო ორგანიზაციულად აწესრიგებდა საქართველოში მცხოვრებ ეთნიკურ უმცირესობებთან ურთიერთობებს, არამედ მის კულტურულ განვითარებასაც უწყობდა ხელს.

6. ოსური საკითხი საქართველოს პირველ დემოკრატიულ რესპუბლიკაში (1918- 1920 წწ)

საარქივო მასალებზე დაყრდნობით მოხსენებაში დასაბუთებულია: 1) 1917– 1919 წლების ოსების ეროვნული საბჭოს საქმიანობა, ქართული სახელმწიფოს ინტერესების საწინააღმდეგო ქმედებას შეიცავდა და შიდა ქართლის ტერიტორიის დიდი ნაწილის ჩრდილო კავკასიის ოსეთთან მისაერთებლად შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზის შექმნას ითვალისწინებდა. ამ მავნებლური ჩანაფიქრის საფეხურებრივად მომზადებას, შიდა ქართლის ოსებისათვის სახელმწიფოებრივი წარმონაქმნის მქონე ტერიტორიულად გამოკვეთილი ერთეულის დაკანონების მოთხოვნები ედო საფუძვლად. იგი პოლიტიკური სიტუაციის ცვალებადობას ექვემდებარებოდა და ფორმის თვალსაზრისით—ეტაპობრივ ხასიათს ატარებდა.

2) ოსი სეპარატისტების პრეტენზიული მოთხოვნები, ერთმანეთისაგან განსხვავებულ რამდენიმე საფეხურს შეიცავდა: ა) 1917 წლის ივნისი—საქართველოს ოსებისათვის „თავისუფალი თვითგამორკვევა“; ბ) 1917 წლის დეკემბერი- 1918 წლის იანვარი—გორის, დუშეთის, რაჭისა და შორაპნის მაზრების 22 სასოფლო საზოგადოებისა და სამი სოფლის ბაზაზე ოსებისათვის ფართო სამაზრო—საერობო ადმინისტრაციული ფორმის ერთეულის შექმნის მოთხოვნა; გ) 1918 წლის სექტემბერი—„სამხრეთ ოსეთისათვის“ ცალკე ადმინისტრაციული ავტონომიური ოლქის შექმნის მოთხოვნა; დ) 1919 წლის ივნისი- შიდა ქართლის მთის ოსებისათვის კანტონის შექმნის მოთხოვნა. ეს ფაქტები იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ოსი სეპარატისტებს, საქართველოს ხელისუფლებისადმი პრეტენზიების თავსმოხვევა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის შემაკავშირებელი არტერიის შეგნებულად გადაჭრა ქონდა მიზნად დასახული.

3) ქართული პოლიტიკური სპექტრის მიერ ოსი სეპარატისტების „შეფარვითი პოლიტიკური ემშაკობის“ სააშკარაოზე დროულად გამოტანა და ამ ფონზე ჯავის სამაზრო საერობო ერთეულის სახით ოსებისათვის ალტერნატიული პროექტის შეთავაზება, ეროვნული სახელმწიფოს ინტერესების გარკვეულწილად იგნორირების ხარჯზე ხდებოდა და უდიდეს კომპრომისს წარმოადგენდა. საქართველოს ხელისუფლების მიერ შემუშავებული აღნიშნული პროექტის პრაქტიკულად განხორციელება, ოსების მიერ ჩაფიქრებული მოსალოდნელი საფრთხის დროულად აღკვეთის შესაძლებლობას იძლეოდა.

4) ოსების 1920 წლის მაის-ივნისის აჯანყებამ და ქართული სახელმწიფოს არსებობის კითხვის ნიშნის ქვეშ დაყენებამ, ოსებისადმი ქართული პოლიტიკური სპექტრის

უნდობლობა განაპირობა. მიმდინარე პოლიტიკურმა პროცესებმა, ოსური სამაზრო–საერობო ერთეულის შექმნის დღის წესრიგიდან მოხსნა და ოსური საკითხის სხვა ეთნიკურ უმცირესობებთან ერთიან ჩარჩოში მოქცევა ლოგიკური გახადა. ეთნიკური უმცირესობებისადმი, მათ შორის ოსებისადმი საჯარო უფლებების მინიჭებაზე უარისთქმა და სათემო–საერობო უფლებებით შემოფარგვლა, საქართველოს ეროვნული სახელმწიფოს უსაფრთხოების ინტერესებს ეფუძნებოდა და ქართული პოლიტიკური სპექტრის მხრიდან სწორ პოლიტიკურ გადაწყვეტილებას წარმოადგენდა.

7. ანტიკური საბერძნეთის პოლიტიკური ფილოსოფიის ელემენტები ბერძნული კლასიკური აზროვნების უმთავრესი მახასიათებელი რაციონალიზმია. ეს თავისებურება, უპირველესად, სახელმწიფოს პოლიტიკური მოწყობის მოდელში ვლინდება. გასათვალისწინებელია ოთხი ძირითადი მომენტი, რომელიც პლატონისა და არისტოტელეს ფილოსოფიაში, სახელმწიფოს პოლიტიკური მოწყობის კუთხით იკვეთება. კერძოდ:

1. ადამიანთა შორის თანასწორობა არა აბსოლუტური, არამედ შეფარდებითია. ვინაიდან, არა ერთგავროვნანია მათი შესაძლებლობები. შესაბამისად, თითოეული მისთვის ბუნებით განსაზღვრულით უნდა დაკავდეს. ეს ქმნის გარკვეულ სოცილურ–პოლიტიკურ ბალანსს, _ საყოველთაო კმაყოფილების მდგომარეობასა და დაზღვეულს კონფლიქტური სიტუაციებისაგან;
2. ნებისმიერ საზოგადოებრივ საქმიანობაში პრიორიტეტი საუკეთესოებს ეძლევა. ასეთია ბრძენი, პოლიტიკაში გაწაფული და გამოცდილი, და რაც ძალზედ მნიშვნელოვანია, დახვეწილი და კეთილშობილი მმართველი ელიტა, ანუ, არისტოკრატია;
3. გადაწყვეტილებები მიიღება საზოგადოებრივი სარგებლის ერთიანობის მოთხოვნით, რომელიც ყველასათვის ბედნიერებისა და კეთილდღეობის მომტანია; მიუღებელია მოუქნელი, გაუფრთხილებელი გადაწყვეტილებები, რომლებიც საზოგადოებრივ ერთიანობას ზიანს აყენებს;
4. პრაქტიკული თვალსაზრისით, საუკეთესოდ აღიარებულია მართვის შერეული ფორმა. ის აერთიანებს მონარქიას, არისტოკრატიასა და პოლითეას. შერეული ფორმა, მყარი ზნეობის გამო, უკეთურობებზე ნაკლებად მიდრეკილია, ამდენად, უფრო სანდოა პოლიტიკური თვალსაზრისით.

8. განათლების კულტურა თანამედროვე საქართველოში და XXI საუკუნე

საქართველოში სწავლების კულტურა ყოველთვის ითვლებოდა აუცილებელ პირობად ადამიანის ჩამოყალიბების, განვითარებისა და პრესტიჟისათვის; კულტურული გარემო, რომელშიც საზოგადოება იმყოფება ყოველთვის ქმნის ისეთ მიკრო, თუ მაკრო სივრცეს. რომელიც მუდამყამს არის დამოკიდებული გლობალური კულტურის მოწყობის საკითხებთანაც. ინსტიტუციონალური გეგმების და შემოთავაზებების მოდელი, ძირითადად დამოკიდებულია საერთაშორისო პროექტებთან, მიუხედავად კომუნიკაციული შესაძლებლობებისა, სწავლების კულტურა ჯერჯერობით არ არის ჩამოყალიბებული ისეთ დონეზე, რათა სწავლების და მეცნიერული კვლევების მეთოდიკა, გადაჭარბებული მოთხოვნების გარშემო აღმოჩნდება ხოლმე, ხოლო სოციალური ფონი უფრო ამძაფრებს ახირებული დებულებების დამკვიდრების მცდელობით შექმნილ ვითარებებს.

9. ეთნოსები და ტრადიციული კულტურები თანამედროვე ამერიკული ცხოვრების წესის მიხედვით

ამერიკის კონტინენტი ტერიტორიაზე ბოლო 5-6 საუკუნის მანძილზე შეიქმნა 40-მდე დიდი და პატარა სახელმწიფო, რომლებიც ვითარდებოდნენ თავისი თვითმ ყოფადი კულტურით. მიუხედავად საუკუნო კოლონიური დამოკიდებულებების ანვითარებდნენ ადგილობრივი ეთნიკური და სოციალურ თანაცხოვრების ფონზე საკუთარ ტრადიციებს, ზნე-ჩვეულებებს, მისდევდნენ რიტუალურ ხელოვნებას. განსაკუთრებით აღსანიშნავია ისეთი ქვეყნების ეთნოკულტურა, რომელიც უკავშირდება მიწათმოქმედებას, საოჯახო ყოფას, რწმენა-წარმოდგენებს და სხვ. ლათინური ქვეყნების ეთნოკულტურა და შემდგომი აღმოჩენა-წარმოსახვა ხდებოდა უდიდესი ისტორიული პერიპეტების ფონზე. ამავე დროს საინტერესოა როგორც საფუძველი, თანამედროვე ხელოვნების განვითარების სხვადასხვა რაკურსით წარმოდგენისათვისაც.

10. სახელმწიფო და ქრისტიანული რელიგია საქართველოში

თანამედროვე პირობებში მეტად აქტუალურია სახელმწიფოსა და ეკლესიას შორის ურთიერთობების საკანონმდებლო რელიგიების კვლევა. სახელმწიფოს ინტერესი იმითაც ვლინდება, რომ იგი ეკლესიის კანონებს სახელმწიფო უფლებებით მოსავს და მას სახელმწიფო კანონის ტოლფასად აცხადებს, მთელი რიგი საკითხები, რომლებიც აღწერილია და გადმოცემული არა მარტო ისტორიულ შრომებში, არამედ სამხატვრო და სპეციალური დანიშნულების ლიტერატურაში, რომლებიც ავსებენ აგიოგრაფიულ, ჰიმნოგრაფიულ, ჰომოლეტიკის, დოგმატიკის, პოლემიკის მემკვიდრეობას.

ქრისტიანულმა რელიგიამ შეაფასა და შეაჯერა ყველა ის კულტურული პლასტი, რომელიც თან სდევდა ქართულ კულტურას და დღეისათვის ასეთი სახის კვლევები კიდევ უფრო აქტუალური ხდება.

11. მე-19 საუკუნის განმანათლებელი ქართველი თავადაზნაურობა

ქართველი თავადაზნაურული ინტელიგენცია თავისი ზღვრული ცენზით და მისწრაფებებით წოდებრივს სცილდებოდა. ის საშვილიშვილო საქმე, რომელიც წამოიწყო ქართველმა თავადაზნაურობამ, ეს იყო ერის გადარჩენის თითქმის ერთადერთი გზა. ერთის მხრივ, განათლებამიღებული თავადაზნაურობა, მეორე მხრივ განათლებას მოკლებული იმდროინდელი საზოგადოება - ქალაქისა თუ სოფლის, რომელსაც არ ძალუძდა გაძლოდა ამ დიდ საქმეს.

ამ მისიის შესრულება არც ისე ადვილი იყო. მითუმეტეს აქა-იქ მიმოფანტულ მცირე ტიპის საგანმანათლებლო კერებისა, რომლებიც არსებობდა მაშინდელ საქართველოში. ქართველმა თავადაზნაურობამ იმთავითვე იკისარა საქმე, რითაც მცირე და საშუალო ფორმის საგანმანათლებლო საზოგადოებებს; შეწევნებისა და საქველმოქმედო ღონისძიებების ჩატარების საფუძველზე შესძლეს, რათა საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში შეექმნათ წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოებები. მათ შორის აღსანიშნავია საქველმოქმედო საზოგადოება „მომართა გაჭირვებულ ცოლშვილთა საზოგადოება“ თავმჯდომარედ დაინიშნა დიმიტრი ყიფიანი, იმავე წელს (1879 წელს) მისივე ინიციატივით გაიხსნა „სათავადაზნაურო სკოლა“, რომელიც შემდეგ გიმნაზიად გადაკეთდა 1900 წელს კი დაიწყო მისთვის ცალკე შენობის აგება, რომელიც 1914 წელსა დასრულდა (ამჟამად თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი) და სხვ.

12. თანამედროვე საქართველო გლობალიზაციის არეალში

საქართველო მსოფლიოს განუყოფელი ნაწილია და ბუნებრივია მისი განვითარება საერთო ტენდენციების კალაპოტში ხვდება. საქართველო სხვადასხვა ცვლილებების ვექტორი აბსოლუტურად განსაზღვრულია. ამოუწურავია ის ფუნდამენტური, სამეცნიერო თუ ინტელექტუალური მონაპოვარი, რომელიც გააჩნია ჩვენს ქვეყანას. არის კიდევ მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც შეეხება მეცნიერული კადების ქვეყნიდან გადინების საკითხსაც.

მიუხედავად ამისა, საქართველოს ჯერ კიდევ გააჩნია სათა ნადო საბაზო რესურსი, რათა თანამედროვე გლობალიზაციის პირობებში გამონახოს და დაიმკვიდროს თავისი ისტორიული ადგილი ინტელექტუალურ სივრცეში. მითუმეტეს რომ ქვეყანა ცდილობს დემოკრატიკული სისტემის დამკვიდრებასაც და სოციალურ-ეკონომიკური კრიზისის დაძლევისაც.

საქართველო 21-ე საუკუნე ის მიჯნაზე ცდილობს შეაფასოსა და განიხილოს ზემოთ ხსენებული პროცესები ადამიანური ფაქტორის ძირითადი ღირებულებების გათვალისწინების ფონზე.

17. კომუნიკაციის როლი დევიანტური ქცევის ჩამოყალიბებაში

მიმდინარე თემა განიხილავს კომუნიკაციის როლს ანტისოციალური იგივე დევიანტური ქცევის ფორმირებაში. მასში მოყვანილია კომუნიკაციის სახეები, მათი გავლენა ადამიანის პიროვნებათშორის ურთიერთობებზე, რომელიც თავის მხრივ ფაქტობრივად გადამწყვეტ ფაქტორად გვევლინება ადამიანის სოციალურად ადაპტაციაში.

ასევე მოყვანილია დევიანტური ქცევის სახეები, თავად დევიაციის, როგორც ტერმინის ეტიმოლოგია და მეოცე საუკუნის პერიოდში ამ ცნების სხვადასხვა ავტორების მიერ დეფინიციური მნიშვნელობის აღწერა. ინტერპერსონალური ურთიერთობების მნიშვნელობა უდავოა ადამიანის, როგორც სოციალური ცხოველის ყოველდღიურობაში.

18. კომუნიკაციის ფორმები ტრანზაქციულ ანალიზში

თემაში განხილულია მეოცე საუკუნის ცნობილი ფსიქოლოგის - ერიკ ბერნის ტრანზაქციული ანალიზის საფუძვლები. მოყვანილია როგორც თავად ტრანზაქციის აღწერა, ასევე „მე“ მდგომარეობების როლი ინდივიდის კომუნიკაციაში.

ასევე განხილულია, ამ თეორიის კუთხიდან, როლების მნიშვნელობა სოციალურ გარემოში და განხილულია ცხოვრების სცენარების არსი პიროვნებად ფუნქციონირების მანძილზე. თავად, ტრანზაქციული ანალიზი ერთ-ერთი წამყვანი ფსიქოთერაპიული მნიშვნელობის მოდელია, რომელიც საკმაოდ პოპულარულია დღევანდელ რეალობაში.

19. სოციალური როლების გავლენა პიროვნებაზე

თემაში მოყვანილია სოციალური როლის (ატიტუდის), როგორც წინასწარ განსაზღვრული „იარლიყის“ გავლენა პიროვნებაზე, - როგორც მის ფორმირებაზე, ასევე მის ადეკვატურად ადაპტირებაზე სოციუმში.

საუბარია გავლენების მნიშვნელობაზე, როგორ ზემოქმედებს ადამიანზე სოციუმი, ასევე სოციუმის თითოეული წევრების მოლოდინები როგორ განაპირობებენ ჩვენს შემდგომ ქცევას როლიდან გამომდინარე.

პიროვნების ჯანსაღად ფუნქციონირებისთვის სოციალური ადაპტაცია ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია. მისი გავლენა საკმაოდ დიდია, ხოლო ჩვენი თემა ცდილობს ზოგადად დაგვანახოს, თუ რამდენად რთულია სხვადასხვა როლების შეთავსება ერთმანეთთან და მათი რეალურ ცხოვრებაში უნისონში გამოყენება.

6. 2. უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ირმა კეცხოველი	К вопросу о самоопределении народов Кавказа и их культурные ценности კავკასიის ხალხთა კულტურული ფასებულობებისა და მათი თვითგამორკვევის საკითხისთვის	აზერბაიჯანის ნაციონალური აკადემიის კავკასიამცოდნეობის ინსტიტუტი 23-24 მაისი, 2018 წ. ქ. ბაქო აზერბაიჯანი
2	ლია მეტრეველი	Religious conflicts in the Caucasus რელიგიური კონფლიქტები კავკასიაში	29 ოქტომბერი-01 ნოემბერი, 2018 ნიუ-იორკი აშშ ეთნიკური და რელიგიური მედიაციის საერთაშორისო ცენტრი მე-5 საერთაშორისო-სამეცნიერო ყოველწლიური კონფერენცია „ეთნიკური და რელიგიური კონფლიქტების გადაწყვეტისა და მშვიდობის მშენებლობისთვის“
3	ლია მეტრეველი	Communication with European educational space - the opportunity to create a common peaceful space	19-21 ოქტომბერი, 2018 წ საერთაშორისო სამეცნიერო

	<p>მანანა დარჩაშვილი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, პროფესორი</p>	<p>ევროპულ საგანმანათლებლო სივრცესთან კომუნიკაცია - ერთიანი მშვიდობიანი სივრცის შექმნის საშუალება</p>	<p>კონფერენცია „უსაფრთხოება, პოლიტიკა და თანამედროვე მსოფლიოს გლობალური ცვლილებები“ წმ. კლიმენტ ორჭიდელის სახელობის უნივერსიტეტი ბიტოლა მაკედონია</p>
<p>1. К вопросу о самоопределении народов Кавказа и их культурные ценности/კავკასიის ხალხთა თვითგამორკვევისა და კულტურული ფასეულობების საკითხისათვის</p> <p>კავკასია არის სივრცე, რომელიც თავისი გეოგრაფიული და სტრატეგიული მნიშვნელობით განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს მსოფლიოში; საქართველოსთან ერთად იგი მთლიანად ემყარება კავკასიის ხალხთა სივრცობრივ რეგიონს და ამით საინტერესოს ხდის რთულ და ტრადიციებით აღსავსე ხალხთა ერთობას. ძლიერნი ამა ქვეყნისა ხშირად გამოხატავენ გეოპოლიტიკურ ინტერესებს ამ საინტერესო სივრცისა გარშემო და ამიტომ კავკასია თავისი ისტორიულ-კულტურული, სოციო-ეკონომიკური და ეთნოკონფესიური ინტერესებით მრავალწახნაგოვანია. კავკასია, რომელიც შედგება რამდენიმე ათეული რესპუბლიკისა და ეთნოსებისაგან იდენტური მახასიათებლებითაც არის საინტერესო, თვითმყოფადი კულტურა კი თავის მხრივ უფრო მიმზიდველს ხდის მკვლევართათვის და ასევე საერთაშორისო საზოგადოებისათვისაც.</p> <p>2. Religious conflicts in the Caucasus/რელიგიური კონფლიქტები კავკასიაში</p> <p>დღევანდელ მსოფლიოში ერთ-ერთ ყველაზე აქტუალურ თემად იქცა კონფლიქტები რელიგიურ საფუძველზე. ხდება სხვადასხვა სახის რელიგიური დაპირისპირებები ცალკეული პირების, ჯგუფებსა თუ სახელმწიფოებს შორის და მასობრივი ტერაქტები, რასაც ძალიან ხშირად უდანაშაულო ადამიანების სიცოცხლე ეწირება. საკითხისადმი ინტერესს ზრდის, რელიგიური ნიშნით ადამიანების დისკრიმინაცია და მათი უფლებების დაეღვევა. სამწუხაროდ ასეთია მწარე რეალობა. იმისათვის, რომ რელიგიური მახასიათებელით აღვწეროთ კონფლიქტი, არ არის საკმარისი მხოლოდ ის, რომ კონფლიქტებში მონაწილე მხარეები სხვადასხვა რელიგიის მიმდევრები იყვნენ, რელიგია უნდა იდგეს დღის წესრიგში. რელიგია უნდა იყოს კონფლიქტის საკითხი, ან კონფლიქტში მონაწილე მხარეთაგან ერთ - ერთის მიერ მაინც უნდა გაიზრებოდეს გამოკვეთილი რელიგიური ტერმინებით.</p> <p>3. Communication with European educational space - the opportunity to create a common peaceful space/ევროპულ საგანმანათლებლო სივრცესთან კომუნიკაცია - ერთიანი მშვიდობიანი სივრცის შექმნის საშუალება</p> <p>მიმდინარე ეტაპზე საქართველო სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 100 წლისთავს ზეიმობს. ეს მეტყველებს იმაზე, რომ საზოგადოებისა და განათლების ურთიერთქმედება არ შეიძლება განვიხილოთ საზოგადოების განათლების სისტემათა სტრუქტურის ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებასთან კავშირის განხილვის გარეშე. ამასთან, ეს კავშირი განათლებასა და საზოგადოებრივ განვითარებას შორის ორმხრივი ურთიერთქმედების პროცესია. ჩვენს მიერ შესწავლილი საკითხი საქართველოს განათლების სისტემის ევროპუმდინარე ეტაპზე საქართველო სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის და თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 100 წლისთავს ზეიმობს. ეს მეტყველებს იმაზე, რომ საზოგადოებისა და განათლების ურთიერთქმედება არ შეიძლება განვიხილოთ საზოგადოების განათლების სისტემათა სტრუქტურის ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებასთან კავშირის განხილვის გარეშე. ამასთან, ეს კავშირი განათლებასა და საზოგადოებრივ განვითარებას შორის ორმხრივი ურთიერთქმედების პროცესია. ჩვენს მიერ შესწავლილი საკითხი საქართველოს განათლების სისტემის ევროპულ საგანმანათლებლო</p>			

სივრცესთან კომუნიკაციას ეხება, რომელიც ერთიანი, მშვიდობიანი სივრცის შექმნის წინაპირობად მიგვაჩნია, ვფიქრობთ რა, რომ სახელმწიფოთაშორისი საგანმანათლებლო სივრცის თანამშრომლობას მთავარი ადგილი უკავია თანამედროვე საზოგადოებების მომავლის წარმართვაში.

წარმოდგენილი ნაშრომის სამეცნიერო სიახლეა, საკითხის აქტუალობიდან გამომდინარე ემპირიული მასალის კვლევის საფუძველზე საქართველოს სახელმწიფოს წინაშე მდგარი რთული ამოცანის - ეფექტური განათლების სისტემის შექმნა და ევროპასთან თანამშრომლობით განათლების სექტორის განვითარება, საკითხისადმი ხელისუფლების პოლიტიკის, რეფორმებისა და შედეგების ანალიზი.

საკითხისადმი ინტერესს ზრდის UNSCO-ს ბოლოდროინდელი დამოკიდებულება ქართული სინამდვილისადმი, რომელსაც სწამს, რომ საერთაშორისო თანამშრომლობა საგანმანათლებლო და სამეცნიერო სივრცეში ხელს უწყობს არა მხოლოდ მეცნიერული ცოდნის გაზიარებას, არამედ მშვიდობის დამყარებას ქვეყნებს შორის. საქართველო სრულად იზიარებს რა ამ მოსაზრებას მისი წევრია 1992 წლიდან და თანამშრომლობის ხარისხიც საკმაოდ მაღალია. ამ ყველაფრის დასტურია ბოლო დროს ორგანიზაციის მიერ გამოცემულ წიგნში - „Writing Peace“, სადაც 22 უძველეს დამწერლობას შორის ქრონოლოგიურ შკალაზე ქართული დამწერლობაც არის დაფიქსირებული. ასევე ის, რომ იუნესკოს ღირსშესანიშნავ თარიღთა სიაში, რომლებიც აღინიშნება 2018-2019 წლებში ორგანიზაციის მხარდაჭერით შესულია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 100 წლის იუბილევ, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს მოვლენის საერთაშორისო მნიშვნელობას და ხაზს უსვამს უნივერსიტეტის როლს დემოკრატიული საზოგადოების ჩამოყალიბებაში, რომელიც ასევე მნიშვნელოვანია საერთაშორისო მშვიდობიანი სივრცის შექმნისათვის.

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის დასახელება

საინჟინრო ეკონომიკის დეპარტამენტი

დეპარტამენტის უფროსი პროფესორი სიჭინავა ალექსანდრე

1. სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის მიერ ერთობლივად შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

1.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	ფირმის ეკონომიკა	2018 წლის 1 მაისი - 2020 წლის 1 მაისი	ფირმის ეკონომიკაშემსრულებელი ასოც. პროფ. აკაკი გვარუციანიშემსრულებელი გიორგი შენგელია - დოქტორანტი მაია გაბისონია - ტექნიკური

			შემსრულებელი დავით გეგია - ტექნიკური შემსრულებელი ეკატერინე ჩიტიშვილი - ტექნიკური შემსრულებელი
2	სამეცნიერო პროექტი: „ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკა და მართვა“ მეცნიერების დარგი - ეკონომიკა სამეცნიერო მიმართულება - ინოვაციური ეკონომიკა	2018 წლის 1 იანვარი - 2022 წლის 1 იანვარი	1. პროფ. გურამ ჯოლია - ხელმძღვანელი 2. დოქტორანტი ირაკლი ჯანგავაძე - შემსრულებელი 3. მაკა კილაძე - ტექნიკური შემსრულებელი
3	ეკონომიკური პოლიტიკა	2 წლიანი პროექტი წარდგენილია განსახილველად	დავით იაკობიძე (ხელმძღვანელი), ელენე მენაბდე-ჯოზაძე (თანახელმძღვანელი), თამარ კეკელიძე
4	სამეცნიერო მიმართულება: საინჟინრო ეკონომიკა პროექტის დასახელება: საქალაქო მეურნეობის ეკონომიკა.	2019 წლის 1 იანვარი - 2021 წლის 1 იანვარი	4. პროფესორი - ნატო გეგენავა, ხელმძღვანელი 5. პროფესორი - თამარ აბუაშვილი - შემსრულებელი 6. პროფესორი - გოჩა ჭუბაბრია შემსრულებელი 7. პროფესორი - ზვიად ვეკუა შემსრულებელი
<p>გარდამავალი (მრავალწლიანი) კვლევითი პროექტის 2018 წლის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>გარდამავალი (მრავალწლიანი) კვლევითი პროექტის 2018 წლის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>1. სახელმძღვანელო „ფირმის ეკონომიკა“, ვინაიდან ბოლო წლებში საქართველოში არ გამოცემულა ახალი და კომპლექსური სახის სახელმძღვანელო ფირმის ეკონომიკაში, სადაც განხილული იქნებოდა არა მარტო ვიწრო საწარმოო ოპერაციული საკითხები, არამედ აქცენტი იქნებოდა გაკეთებული ძირითად პრინციპებზე, წესებსა და ეკონომიკური საქმიანობის ორგანიზების პროგრესულ მეთოდებზე, ავტორთა კოლექტივმა მიზნად დაისახა ფირმის ეკონომიკის სახელმძღვანელოს შექმნა, რომელსაც ექნება სრულიად ახალი სტრუქტურა ფირმის საქმიანობის აქტუალური მიმართულებების განხილვის, კერძოდ, წარმოდგენილი იქნება შემდეგი თავები: ფირმის ლოგისტიკური სისტემები, ფირმის განვითარების მეთოდები და წყაროები, ეკოლოგიური ფაქტორი ფირმის საქმიანობაში, ფირმის რესტრუქტურისა და საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, ფირმის ანალიტიკური საქმიანობა, ფირმის გაკოტრების პროფილაქტიკა.</p> <p>სახელმძღვანელო „ფირმის ეკონომიკა“ დაინტერესებულ პირებს დაეხმარება იმ ეკონომიკური და სტრატეგიული გამოწვევების დამლევაში, რაც ჩნდება ეკონომისტების, არამედ მენეჯერების, ინჟინრების და სხვა სპეციალისტების საქმიანობაში.</p> <p>სახელმძღვანელო იქნება 15 თავისგან შემდგარი, სადაც ლოგიკური თანამიმდევრობით იქნება განხილული</p>			

„ფირმის ეკონომიკის“ სასწავლო კურსის ძირითადი საკითხები.
 სახელმძღვანელო „ფირმის ეკონომიკა“ განკუთვნილი იქნება სტუდენტებისთვის, რომლებიც შემდეგ პროგრამებზე სწავლობენ: "ეკონომიკა", "ეკონომიკური უსაფრთხოება", "მენეჯმენტი", "მენეჯმენტი", "სახელმწიფო და მუნიციპალური მართვა".

სახელმძღვანელო შესაძლოა გაიყიდოს და გამოყენებულ იქნას სხვადასხვა უმაღლეს სასწავლებლებში სასწავლო პროცესის ეფექტიანი წარმართვის მიზნით საუნივერსიტეტო ბიბლიოთეკების უზრუნველყოფისათვის.

კვლევის შედეგად შეიქმნება სახელმძღვანელო „ფირმის ეკონომიკა“ და შესაბამისად, გამდიდრდება და დაიხვეწება სასწავლო პროგრამა ეკონომიკაში.

პროექტზე მუშაობისას **I კვარტალში** განისაზღვრა სახელმძღვანელოს ძირითადი პარამეტრები; დამუშავდა და სისტემატიზაციაში იქნა მოყვანილი სახელმძღვანელოსთვის საჭირო ქართული და უცხოენოვანი ლიტერატურა; განისაზღვრა სახელმძღვანელოს სტრუქტურა და შინაარსი; დამუშავდა სახელმძღვანელოს პირველი თავი - ფირმა როგორც კომერციული ორგანიზაცია და შემდეგი პარაგრაფები: ფირმის დანიშნულება და მისი საქმიანობის სფერო; ფირმის სამეწარმეო უფლება - მოვალეობები. **II კვარტალში** კი დამუშავდა სახელმძღვანელოს მეორე თავი ფირმის სამეწარმეო საქმიანობა და შემდეგი საკითხები: მეწარმეობის მიზნები და ამოცანები; ფირმის სამეწარმეო ინიციატივა, პოლიტიკა და სტრატეგია; ფირმის მეწარმეობის სფეროები; დამუშავდა სახელმძღვანელოს მესამე თავი - ფირმის რესურსები, და შესაბამისად, შემდეგი საკითხები: ფირმის მატერიალური და არამატერიალური რესურსები; ფირმის შრომითი რესურსები; ფირმის ფინანსური რესურსები.

2. 2018 წელს სამეცნიერო-კვლევითი პროექტი, გეგმის შესაბამისად, 4 თემის დამუშავებით წარიმართა:

თემა I. 21-ე საუკუნის გამოწვევები და ინოვაციური განვითარების აუცილებლობა (მოცულობა 31 გვ.)

განხილულია მიმდინარე საუკუნის გამოწვევები და ტექნოლოგიური პროგრესის მიმართულებები; ყურადღება გამახვილებულია მსოფლიო დემოგრაფიული კრიზისის ორ ურთიერთსაპირისპირო ტენდენციაზე (მოსახლეობის მატების კრიზისი და მოსახლეობის კლების კრიზისი) და საყოველთაო ტექნოლოგიური პროგრესის სამ მიმართულებაზე (ჰუმანიზაცია, ეკოლოგიზაცია და გლობალიზაცია).

განხილულია *ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკის არსი და ფორმირების თავისებურებები; შეფასებულია დ. ბელის, ზ. ბუჟინსკის, ლ. მაიერის, ე. ტოფლერის, კ. დრუკერისა და სხვათა შეხედულებები ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკასთან მიმართებაში; წარმოდგენილია სამრეწველო რევოლუციების განვითარების ეტაპები; მოცემულია ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკის განმარტების ვარიანტები (თ. შულცის, გ. ბეკერის, ლ. ჩიქავას შეხედულებები); განსაზღვრულია ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკის მიზანი, ძირითადი პრინციპები და თავისებურებები.*

წარმოჩენილია ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკის განვითარების წინაპირობები და ინოვაციური განვითარების პრინციპები; მოცემულია განსხვავება ტრადიციული და ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკებს შორის; წარმოდგენილია ეკონომიკური (მათ შორის, საინვესტიციო და ინოვაციური) პოტენციალის შეფასების მეთოდოლოგია; გაანალიზებულია ინოვაციური პოტენციალი, როგორც სისტემა, რომელიც მოიცავს სამეცნიერო-ტექნიკურ პოტენციალს, საწარმოო-ტექნოლოგიურ პოტენციალს, საკადრო პოტენციალს, ინფორმაციულ პოტენციალს, ფინანსურ პოტენციალს, მმართველობით პოტენციალს, კულტურულ პოტენციალსა და სამომხმარებლო პოტენციალს.

განხილულია ინოვაციური საქმიანობის ეკონომიკა, როგორც პოსტინდუსტრიული საზოგადოების განვითარების ფორმა, რომელსაც აქვს განვითარების ინერციული და ინოვაციური სტრატეგია; დახასიათებულია ინოვაციური პროცესის სუბიექტები (სახელმწიფო სექტორი; ბიზნესის სექტორი;

საუნივერსიტეტო (საგანმანათლებლო) სექტორი და სამოქალაქო (არაკომერციული) სექტორი).

თემა II. ინოვაციური განვითარების პარადიგმა: თეორია და მეთოდოლოგია (მოცულობა 36 გვ.)

ევოლუციური განვითარების კვლევის მეთოდის გამოყენებით, განხილულია ინოვაციური განვითარების თეორიის ევოლუცია თავისი ეტაპებით (პირველი: XIX საუკუნის ბოლო – XX საუკუნის 30-ანი წლები; მეორე: XX საუკუნის 40-ანი წლები – 70-ანი წლების შუა პერიოდი; მესამე: XX საუკუნის 70-ანი წლები – XXI საუკუნის დასაწყისი) და დამასია თებელი ნიშნებით; ნაჩვენებია ეკონომიკური ციკლის ტალღისებური ცვლილება კონდრატიევის მიხედვით და „დიდი ციკლების“ პირობითი პერიოდიზაცია თავისი შედეგებით (1-ლი ციკლი, პირველი სამრეწველო რევოლუცია (1770-1830) – ორთქლის (წყლის) ძრავის გამოგონება; მე-2 ციკლი, ორთქლის ეპოქა (1830-1880) – ორთქლის (წყლის) ძრავის სრულყოფა; მე-3 ციკლი, ფოლადის ეპოქა, მეორე სამრეწველო რევოლუცია (1880-1930) – შიდაწვის ძრავის, ასევე ტელეფონისა და რადიოს გამოგონება; მე-4 ციკლი, ნავთობის ეპოქა (1930-1970) – ნავთობისა და გაზის ფართომასშტაბიანი მოპოვება და გამოყენება; მე-5 ციკლი, კომპიუტერებისა და ტელეკომუნიკაციების ეპოქა, მესამე სამეცნიერო-ტექნიკური რევოლუცია (1970-2010) – მიკროელექტრონიკა, ინტერნეტი, სოციალური ქსელები, რობოტოტექნიკა, სენსორული მოწყობილობები, დრონები; მე-6 ციკლი, ეკოტექნოლოგიების ეპოქა, მე-4 სამრეწველო რევოლუცია (ინდუსტრია 4.0) (2010 წ. -დან დღემდე) – ნანო-, ბიო -, ეკო -, ჰელიო -, ინფორმაციული და კოგნიტური (შემეცნებითი) ტექნოლოგიების კონვერგენცია).

კონდრატიევის „დიდი ციკლების“ მოძღვრების განვითარებით, ნაჩვენებია ი. შუმპეტერის ინოვაციური განვითარების თეორია თავისი ფუნქციებით, მეწარმის განსაკუთრებული როლით, „შემოქმედებითი ნგრევითა“ და ინოვაციების კლასიფიკაციით; მოცემულია პ. სოროკინის, ს. კუზნეცის, გ. მენშის, მ. პორტერის, ს. გლაზიევის, ა. ანჩიშკინისა და ი. იაკოვეცის მეცნიერული დამსახურებები ინოვაციური განვითარების თეორიის სრულყოფაში; ნაჩვენებია ინოვაციური თეორიის განვითარების თანამედროვე ეტაპის დამახასიათებელი ნიშნები მ. კასტელსის, ჰ. ეკოვოცი-ლუთ ლეიდესდორფის მოდელების მიხედვით; მოცემულია ინოვაციური განვითარების თეორიის ევოლუცია; განხილულია ინოვაციის ფუნქციები (საზოგადოებრივი პრაქტიკის განახლების ფუნქცია, ეკონომიკური განვითარების ფუნქცია, კატალიზატორის ფუნქცია და სოციალური ფუნქცია).

წარმოდგენილია ინოვაციური განვითარების თანამედროვე თეორიები (ინოვაციური განვითარების ქსელური თეორიები; სოციალური კაპიტალის კონცეფცია; ინოვაციური განვითარების ეროვნული სისტემები; ინდუსტრიული კლასტერის თეორია; *ინოვაციური რეგიონის თეორია*; ინოვაციური გარემოს თეორია; თვითშემსწავლელი ინოვაციური რეგიონის თეორია); ნაჩვენებია ინოვაციური განვითარების შეფასების რაოდენობრივი და რაოდენობრივ-ხარისხობრივი მაჩვენებლები და სისტემები.

თემა III. ინოვაციების არსი და კლასიფიკაცია (მოცულობა 23 გვ.)

განხილულია ინოვაციის ცნების არსი და წარმომავლობა; ი. შუმპეტერის წვლილი, რომელმაც ინოვაცია მოგების მიღების მთავარ წყაროდ მიიჩნია და „ხუთი ტიპური ცვლილება“ გამოყო (ახალი პროდუქტის დანერგვა, წარმოების ახალი მეთოდის დანერგვა, ახალი ბაზრის მიგნება და ათვისება, ნედლეულის ან ნახევარფაბრიკატის ახალი წყაროს ათვისება და რომელიმე დარგში ცვლილებების რეალიზაცია); მოცემულია ცნება „ინოვაციის“ შესახებ ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის, მენეჯმენტის ცნობილი სპეციალისტის, პროფესორ პ. დრუკერის, პროფესორ ლ. ჩიქავას, ბ. ტვისის, პ. კვინტასისა და სხვათა შეხედულებები, რომელთა შეჯერებითა და შეფასებების განზოგადებით ინოვაცია განიხილება, როგორც ინოვაცია-პროდუქტი (ახალი პროდუქტი ან მომსახურება) და ინოვაცია-პროცესი (მიკროდონეზე – ახალი ტექნოლოგიური პროცესი და წარმოების ორგანიზაციის მეთოდი; მაკროდონეზე – ბაზრის სტრუქტურის ცვლილება და ახალი ბაზრის შექმნა).

განხილულია ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (ეთგო) მიერ შემუშავებული „ფრასკატის სახელმძღვანელო“, რომელიც მოიცავს კვლევებსა და დამუშავებებზე სტატისტიკური მასალების შეგროვების მეთოდოლოგიას, ასევე „ოსლოს სახელმძღვანელო“, რომელიც ასახავს პროდუქტული და პროცესული ინოვაციების სტანდარტულ მეთოდიკებს).

წარმოდგენილია ინოვაციების კლასიფიკაცია წარმოშობის, დახასიათების, დანერგვის, რეალიზაციის, შედეგებისა და ზემოქმედების საკლასიფიკაციო ჯგუფების მიხედვით.

თემა IV. ინტელექტუალური კაპიტალი და ეკონომიკის ინტელექტუალიზაცია (მოცულობა 28 გვ.)

განხილულია ინტელექტუალური კაპიტალის არსი, სტრუქტურა და თავისებურებები, ასევე ინტელექტის სახეობები 3. გარდენის მიხედვით (სივრცითი ინტელექტი, მუსიკალური ინტელექტი, მეტყველებითი ინტელექტი, ლოგიკურ-მათემატიკური ინტელექტი, პიროვნებათშორისი ინტელექტი, პირადი ინტელექტი და სხეულებრივ-კინესთეტიკური ინტელექტი); ნაჩვენებია ინტელექტუალური და ფიზიკური კაპიტალის საერთო და განმასხვავებელი ნიშნები; მოცემულია ინტელექტუალური კაპიტალის სტრუქტურა (ადამიანისეული კაპიტალი, ორგანიზაციული კაპიტალი და სამომხმარებლო კაპიტალი).

განალიზებულია არამატერიალური აქტივები და ორგანიზაციის ინტელექტუალური საკუთრება; განხილულია ინტელექტუალური კაპიტალის ღირებულებითი შეფასება (ჯ. ტობინის კოეფიციენტი), ასევე ინტელექტუალური კაპიტალი, როგორც ინვესტირების ობიექტი თავისი დამახასიათებელი თავისებურებებით; მოცემულია ინტელექტუალური კაპიტალი და კონკურენტუნარიანობის ამდლების ფაქტორები; განხილულია ორგანიზაციის კონკურენტუნარიანობის კლასიკური თეორია, რომელიც მატერიალური და არამატერიალური რესურსების გამოყენებას ეფუძნება, ამასთან, ეს რესურსები, როგორც კონკურენტუნარიანობის წყაროები, უნდა იყოს: ფასეული, იშვიათი, ძნელად გადაადგილებადი, რთულად ტირაჟირებადი და რთულად შესაცვლელი.

განხილულია მ. პორტერის კომერციული ორგანიზაციისთვის კონკურენტუნარიანობის ძირითადი ფაქტორები (ბაზარზე შესვლის ბარიერები, მომხმარებელთა საფასო ძალაუფლება, მომწოდებელთა საფასო ძალაუფლება, საქონლისა და მომსახურების ჩანაცვლებადობის საშიშროება და არსებული კომპანიის კონკურენციის ხარისხი); ქვეყნის კონკურენტუნარიანობა წარმოდგენილია როგორც ინვესტიციური მიმზიდველობის განმსაზღვრელი მაჩვენებლები (ქვეყნის ინოვაციურობა, კომერციული პოტენციალის შემქმნელი ცოდნა, ცოდნის ბაზრის ტევადობა და ცოდნის საერთაშორისო გაცვლა, ინოვაციები და გამოგონებები, მეწარმეობითი საქმიანობა, ინოვაციებისა და გამოგონებლობის მხარდაჭერა, ადამიანისეული კაპიტალის მოცულობა და ეროვნული საინფორმაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება).

ეკონომიკის ინტელექტუალიზაცია განხილულია, როგორც ინოვაციური განვითარების კანონზომიერი პროცესი, რომელშიც მეცნიერება ორი მიმართულებით მონაწილეობს: 1. მატერიალური ფორმით - ახალი ტექნიკის, ტექნოლოგიისა და წარმოების შექმნით; 2. განათლების სისტემის გაუმჯობესებით - მშრომელთა განათლების დონის ამდლებით, ინტელექტისა და შემოქმედებითი უნარების განვითარებით; მოცემულია ეკონომიკის ინტელექტუალიზაციის გამომწვევი მიზეზები.

3. საგანი „ეკონომიკური პოლიტიკა“ საქართველოს მრავალ უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებაში ისწავლება. ორიგინალური სახელმძღვანელოები პრაქტიკულად არ გვაქვს. ძირითადად თარგმნილია უცხო ენებიდან, მძიმედ იკითხება, სტუდენტებისთვის ძნელად ასათვისებელია და არ ასახავს ქართულ რეალობას.

საქართველოს მაგალითზე, აქ არსებული სპეციფიკური ეკონომიკური პროცესებიდან მოტანილი მაგალითებით, ვეცდებით სტუდენტებს მივაწოდოთ ორიგინალური სახელმძღვანელო, რომელიც

სინქრონულ კავშირში იქნება საქართველოს ეკონომიკის განვითარებასთან. ეკონომიკური პოლიტიკის სახელმძღვანელო ორიენტირებული იქნება თეორიული საფუძვლებისა და დისციპლინის პრაქტიკული ასპექტებისადმი სისტემური მიდგომების ფორმირებაზე. სახელმძღვანელო 15 თავისგან იქნება შემდგარი, სადაც „ეკონომიკური პოლიტიკის“ დისციპლინის ძირითადი საკითხები ლოგიკური თანამიმდევრობით იქნება განხილული: „ეკონომიკური პოლიტიკა“ ეკონომიკურ მეცნიერებათა სისტემაში; ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირების და განვითარების ძირითადი კონცეფციები; ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელების ძირითადი ინდიკატორების (მაჩვენებლების) სისტემა; ეკონომიკური პოლიტიკის სტრუქტურა და მათი თანამშრომლობის თავისებურებები; ეკონომიკური პოლიტიკა კომპლექსურ სისტემაში; ეკონომიკური პოლიტიკის სუბიექტთა კოორდინაცია საერთაშორისო ეკონომიკურ ინსტიტუტებთან; კონკურენციული პროცესების საბაზრო რეგულირების პოლიტიკა; ფისკალური პოლიტიკა; მონეტარული პოლიტიკა; მსოფლიო ბაზარზე ფულის კურსის მართვის პოლიტიკა; შრომის ბაზრისა და დასაქმების პოლიტიკა; ეკონომიკური ზრდის პოლიტიკა; აგრარული პოლიტიკა; შეზღუდული ბაზრების განვითარების ხელშეწყობის პოლიტიკა; მსოფლიო ბაზრებზე მოქმედ მეწარმეთა ხელშეწყობის პოლიტიკა.

2. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

2.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით, პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის ახალგაზრდა მეცნიერთა გრანტი საფუძველზე (N YS-2016-41). თემის დასახელება: საქართველოს სატრანსპორტო სექტორის, ევროპულ სისტემებთან ურთიერთთავსებადობის და ინტერმოდალურობის პრობლემის ანალიზი	2016-2018	ბორის გითოლენდია - პროექტის ავტორი, გრანტის გამარჯვებული გოდერძი ტყემელაშვილი - მენტორი ოთარ გელაშვილი - კონსულტანტი
გარდამავალი (მრავალწლიანი) კვლევითი პროექტის 2018 წლის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)			

4. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

ალექსანდრე სიჭინავა. ექსპერიმენტალური ეკონომიკა ეკონომიკური თეორიის ახალი მიმართულება. ჟურნ.ბიზნეს-ინჟინერინგი, #3-4, 2018წ. გვ. 24-29.

4.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ბორის გითოლენდია	საქართველოს სატრანსპორტო სექტორის, ევროპულ სისტემებთან ურთიერთთავსებადობის და ინტერმოდალურობის პრობლემის ანალიზი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი	150 გვერდი
ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)				

4. 2. სახელმძღვანელოები

№	ავტორი/ავტორები	სახელმძღვანელოს სახელწოდება, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	შ. ვეშაპიძე, დ. სეხნიაშვილი	საერთაშორისო ეკონომიკა ISBN 978-9941-8-0182-2	თბილისი, 2018 წელი, გამ-ბა „Smarty“	239 გვ.

ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)
ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)

მეცნიერები, რომლებიც საერთაშორისო ეკონომიკის სფეროში მუშაობენ, დაკავებული არიან ძალიან მნიშვნელოვანი და საინტერესო, ხშირად კი პრაქტიკული პრობლემების ანალიზით: რა არის გლობალიზაცია და როგორ გავლენას ახდენს ის ცალკეულ ქვეყანაზე? რატომ ხდება სხვადასხვა ქვეყნების ეკონომიკა სულ უფრო ურთიერთდამოკიდებული და რატომაა ეს დამოკიდებულება ესოდენ უთანაბრო? საჭიროა თუ არა ქვეყანაში საბაჟო გადასახადის შემოღება, ვთქვათ, ავტომობილების იმპორტზე? რატომაა არამყარი სავალუტო კურსი უმჯობესი ფიქსირებულზე ან პირიქით? რატომ მიმდინარეობს ევროკავშირის ფარგლებში ინტეგრაცია ასე ინტენსიურად, დსთ-ის ქვეყნებში კი _ მნიშვნელოვანი შეფერხებებით? კითხვათა ჩამონათვალი შესაძლოა უსასრულოდ გაგრძელდეს და მათი უმრავლესობა მეტად აქტუალური, საინტერესო და ძალიან მნიშვნელოვანია.

აღნიშნული საკითხების ღრმად გააზრებისა და ქვეყნის ეკონომიკის წინაშე მდგარი ამოცანების ეფექტიანად გადაჭრისათვის აუცილებელია ახალი ფორმაციის სპეციალისტების მომზადება. ფართო პროფილის ეკონომისტების ჩამოყალიბებისათვის მეტად აუცილებელია სასწავლო დისციპლინის 'საერთაშორისო ეკონომიკის' მნიშვნელობის ამაღლება და მისი განსაკუთრებული როლის გამოყოფა საერთაშორისო ეკონომიკის სპეციალისტების მომზადების საქმეში.

„საერთაშორისო ეკონომიკის“ სასწავლო კურსში გაანალიზებულია ეკონომიკური ურთიერთობები და ეკონომიკური კანონების მოქმედება საერთაშორისო დონეზე, ასევე საგარეო-სავაჭრო, სავალუტო-საკრედიტო და საწარმო-საინვესტიციო პოლიტიკის საფუძვლები.

ამგვარად, საერთაშორისო ეკონომიკა შეისწავლის რეალურ ეკონომიკურ მოვლენებსა და პრობლემებს, რომელთა წინაშეც ვდგავართ ყოველდღიურად, ვუსმენთ რა ახალ ამბებს რადიოთი და ტელევიზიით, ვფურცლავთ „google“-ს საიტებს ან სხვადასხვა გაზეთის ფურცლებს.

„საერთაშორისო ეკონომიკის“ კურსის მიზანია თეორიულ დონეზე გაანალიზოს თანამედროვე საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების არსი და ფორმები. ამ ამოცანის გადაჭრა ემსახურება მთავარ მიზანს – თანამედროვე მსოფლიო რეალიების ადეკვატური აზროვნების წესისა და ქცევის ნორმების ჩამოყალიბებისათვის ხელშეწყობას, პროფესიონალი ეკონომისტების მომზადებას, რომლებსაც ეცოდინებათ, თუ რა უნდა გაკეთდეს მსოფლიო ბაზარზე წარმატების მისაღწევად, შეეძლებათ მსოფლიო ეკონომიკასთან საქართველოს ეკონომიკის ურთიერთქმედების პერსპექტიული სფეროებისა და ფორმების განსაზღვრა, ეცოდინებათ კონკურენციის ახალი პრინციპები, შეეძლებათ `დასავლური` გამოცდილების ადაპტირება ჩვენი ქვეყნის პირობებთან და საერთაშორისო ეკონომიკურ ურთიერთობათა სისტემაში ეფექტური ინტეგრირებისათვის ხელშეწყობა.

4.3. კრებულები

№	ავტორი/ავტორები	კრებულის სახელწოდება, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარინა ბალათურია მანანა ბერუაშვილი	სტუ, გლობალიზაცია და ბიზნესის თანამედროვე გამოწვევები	თბილისი. საგამომცემლო სახლი „ტექნიკური უნივერსიტეტი“ 2018	4 გვერდი
<p style="text-align: center;">ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>ნაშრომში განხილულია ორგანიზაციული კულტურის თავისებურებანი საერთაშორისო ბიზნესში, ბიზნეს-გარემოს კროსკულტურული ასპექტები და ეროვნულ-კულტურული მოდელები. გაანალიზებულია და ურთიერთშედარებულია სხვადასხვა ქვეყნების კულტურათა თავისებურებები. ასევე წარმოდგენილია საერთაშორისო მეწარმეობის ის კროსკულტურული ასპექტები, როგორცაა: საქმიანი ეთიკისა და ეტიკეტის თავისებურებები და კომუნიკაციური განსხვავებები ადამიანებს შორის, რაც ამა თუ იმ კულტურის განსხვავებათა მიზეზების გარკვევის საშუალებას გვაძლევს. განხილულია კულტურათაშორისი კომუნიკაციების როლი საერთაშორისო ბიზნესში, კერძოდ კი, მისი განხორციელებისას შესაძლებელი აზრობრივი, ორგანიზაციული, პიროვნებათაშორისი, ინდივიდუალური, ეკონომიკური, გეოგრაფიული და დროითი ბარიერები, ინფორმაციის გავრცელების საშუალებათა და არხების პრობლემები, ტექნოლოგიური ბარიერები და მათი გადალახვის გზები. ამ საკითხების განხილვის შედეგად, ცხადია, რომ ორგანიზაციის მართვის ცნება მიმართული უნდა იყოს იქითკენ, რომ ხელმძღვანელებმა გაზარდონ ხელქვეითებთან, მომხმარებლებთან, მიმწოდებლებთან კომუნიკაციის ხანგრძლივობა.</p>				

4.4. სტატიები დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდის (DOI) მითითებით

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა-ური, დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერ დების რაოდენობა
1	აბუაშვილი თამარი ჭუბაბრია გოჩა		ბიზნეს-ინჟინერინგი N 3-4	თბილისი, „უნივერსალი“	4
2	ზვიად ვეკუა	ინფორმაციული ტექნოლოგიების ინტეგრირება ჯანდაცვაში - https://drive.google.com/file/d/1ZddcAWnhtG_qrBwQf8r2VnETHadh362V/view	ჟურნალი „ეკონომიკა“- N3. გვ. 111, 04, 05, 2018.	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, კოსტავას 77, კორპ. VI, სართული VI, ოთახი 6015ბ, ტელ: 595 71 91 77	11
3	ზვიად ვეკუა	თავდაცვითი მედიცინა როგორც ჯანდაცვის ხარჯების ზრდის წყარო - https://drive.google.com/file/d/1jRlktz-Zx6B4jKE7uHYb8WNdPLYBPty3/view	ჟურნალი „ბიზნეს- ინჟინერინგი“ N3 გვ. 300, 3-4, 2018.	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, კოსტავას 77, კორპ. VI, სართული VI, ოთახი 6015ბ, ტელ: 595 71 91 77	4
4	ომარ გოცაძე		ბიზნეს ინჟინერინგი # 3-4 2018 წელი		5
5	ბორის გიტოლენდია	“Analysis of Intermodality Issue of Transportation System of Georgia“ (საქართველოს სატრანსპორტო სისტემის ინტერმოდალურობის პრობლემის ანალიზი)	რეცენზირებადი, ბეჭდურ- ელექტრონული, საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური ჟურნალი “ეკონომისტი“ ნომერი 4	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ს პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტის	7
6	ბორის გიტოლენდია	“Ways of approximation and further compatibility of Georgian transport system with the European and International Standards“ (“საქართველოს სატრანსპორტო სისტემის ევროპულ და საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებისა და შემდგომი თავსებადობის გზები”) - E ISSN 2346-8432	რეცენზირებადი, ბეჭდურ- ელექტრონული, საერთაშორისო სამეცნიერო-ანალიტიკური ჟურნალი “ეკონომისტი“ ნომერი 3	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი ს პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტის	8

7	ბორის გიტოლენდია	About compatibility of Georgian Railway transport and related infrastructure to European standards	World Science № 5(33) Vol.1, May 2018	RS Global	5
8	ს. პავლიაშვილი, ზ. გარაყანიძე, ნ. გარაყანიძე	ეკონომიკური სეპარატიზმის ადრეული გამოვლენა საქართველო-ლოში.	ჟურნ. „ეკონომისტი“, N1, 2018. გვ. 65-81 http://www.pgie.tsu.ge/contentimage/sxvadasxva/jurnali_e_konomisti/_1-2018_.pdf ;	თბილისი, თსუ	16
<p style="text-align: center;">ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>1. ჩვენი ეკონომიკური წინსვლისთვის მნიშვნელოვანი ფაქტორია ყურადღების გადატანა ინოვაციურ განვითარებაზე და მისი სისტემის ფორმირების ხელშეწყობა როგორც მთლიანად ქვეყნის, ისე რეგიონულ და დარგობრივ დონეებზე.</p> <p>ქმედითი ინოვაციური პოლიტიკის გატარება უდავოდ ხელს შეუწყობს საქართველოში ბიზნესის ინოვაციურ განვითარებას, რაც სრულად პასუხობს საერთაშორისო მოთხოვნებს და შეესაბამება ჩვენ მისწრაფებას გავხდეთ ევროპულ ფასეულობებზე დაფუძნებული ქვეყანა, რომ შევძლოთ მასთან სრულყოფილი სოციალურ-ეკონომიკური ინტეგრაცია.</p> <p>ყველა მოწინავე ქვეყნის ეკონომიკა დაფუძნებულია ინოვაციებზე, ახალ ცოდნაზე, ახალ ხედვებზე, ახალ ტექნოლოგიებზე. მომავალი მხოლოდ იმ ქვეყანას აქვს, რომელიც ამ მიმართულებით განვითარდება. ეს გზა აირჩია ყველა ქვეყანამ, რომელთა მიღწევებიც დღეს შთამბეჭდავია.</p> <p>საქართველო უსათუოდ უნდა ჩაერთოს გლობალურ კონკურენციაში, რისთვისაც საჭიროა განავითაროს ტექნიკურ-ეკონომიური საგანმანათლებლო სფერო, აამაღლოს სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების მუშაობის ხარისხი, მოიძიოს მეტი ფინანსები ინოვაციური პროდუქციის საწარმოებლად, გაზარდოს მეცნიერების რიცხვი, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ინოვაციური ეკონომიკის, ანუ მომავლის ეკონომიკის განვითარებას.</p> <p style="text-align: center;">2. ინფორმაციული ტექნოლოგიების ინტეგრირება ჯანდაცვაში</p> <p>სტატიაში განხილულია თანამედროვე ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარების ძირითადი მიმართულებები მსოფლიო და ქართული ჯანდაცვის სისტემაში. ავტორის მიერ ჩატარებული ანკეტური კვლევის საფუძველზე გაანალიზებულია თანამედროვე საინფორმაციო ტექნოლოგიების გავლენა ქართულ ჯანდაცვაზე.</p> <p>ბოლო წლებში ჯანდაცვის სექტორი საერთაშორისო მასშტაბით ავლენს გარდაქმნების მზარდ ტენდენციას, რაც გამოწვეულია აღნიშნულ სფეროში ინფორმაციული ტექნოლოგიების უსწრაფესი გავრცელებით. ახალი ციფრული სისტემები და ქსელური ეკონომიკის განვითარება ჯანდაცვის სექტორის მოდერნიზების აუცილებლობას განაპირობებს, რაც მთლიანად ცვლის ჯანდაცვის მომსახურების მიწოდების ხარისხს, დროს, ეფექტურობას და ხელმისაწვდომობას.</p> <p>ჯანდაცვის კუთხით სპეციალიზებულ ორგანიზაციებში, სამეცნიერო წრეებში და ჯანდაცვის პრობლემებით დაინტერესებულ სუბიექტებში განხილვის საგანს წარმოადგენს ციფრული ჯანდაცვის მზარდი პოტენციალის ფონზე ინფორმაციული ტექნოლოგიების ინტეგრირების პროცესში წარმოქმნილი ტექნიკური, ეთიკური, ფინანსური და სხვა საკითხები. ჯანდაცვის სფეროში დაგროვილი ინფორმაციის მართვა, ინფორმაციული ტექნოლოგიების და სერვისების კონტროლი და ინფორმირებული პაციენტი, რომელიც ამჟამად უფრო მეტად აკონტროლებს საკუთარ ჯანმრთელობასა და ცხოვრების წესს, ჯანდაცვის მიმწოდებლებს სტრატეგიებისა და მიდგომების ცვლილებებისკენ უბიძგებს.</p> <p>საკვანძო სიტყვები: ჯანდაცვა, დაზღვევა, ტექნოლოგიები, სამედიცინო მომსახურება, ინფორმაციული სერვისები, ჯანდაცვის რეფორმა.</p>					

3. თავდაცვითი მედიცინა როგორც ჯანდაცვის ხარჯების ზრდის წყარო

სტატიაში განხილულია ჯანდაცვის ხარჯების ზრდის ტენდენციები საქართველოში სამედიცინო მომსახურებაზე საერთაშორისო მაშტაბით ხარისხის გაუმჯობესების პირობებში. კერძოდ, შესწავლილია ის პრობლემები, რაც დაკავშირებულია ხარისხის კონტროლისათვის აუცილებელი მექანიზმების შექმნასთან. სამედიცინო მომსახურების ხარისხის ზრდა, პაციენტზე ორიენტირება და სამედიცინო რეგულირების გაძლიერება იწვევს „თავდაცვითი მედიცინის“ განვითარებას, რაც, თავის მხრივ, შესაძლოა განხილული იქნას როგორც პაციენტის მიერ სამედიცინო მომსახურებაზე დანახაჯების ზრდის ერთ-ერთ წყარო.

საქართველოს სამედიცინო ბაზარზე სხვადასხვა სამედიცინო მომსახურების მოსარგებლებების მხრიდან დანახულ რიგ პრობლემათა შორის ერთ-ერთია ექვი, იმის შესახებ, რომ ექიმები მიზანმიმართულად ახორციელებენ ზედმეტ სამედიცინო გამოკვლევებს, რათა ამის ხარჯზე მათ დამსაქმებელს დამატებითი შემოსავალი გაუზრდეს, რაც პაციენტების ექიმებისადმი უნდობლობის ერთ-ერთი მიზეზად შეიძლება განვიხილოთ.

სტატიაში ნაჩვენებია, რომ საყოველთაო ჯანდაცვის სისტემის შემოღების, ჯანდაცვაში ინფორმაციული და ინოვაციური სისტემების განვითარების და, ამასთანავე, პაციენტის, როგორც ჯანდაცვის სისტემის ერთ-ერთი აქტიური მხარის როლის გაძლიერების კვალობაზე სამედიცინო მომსახურების პროვაიდერების მიერ გაწეული გაუმართლებელი მომსახურების მიზეზი მხოლოდ სამედიცინო დაწესებულების ფინანსური ინტერესები არაა. თანამედროვე მსოფლიოში ფართოდ აპრობირებული და საყოველთად მიღებული პაციენტზე ორიენტირებული ჯანდაცვის სისტემები გარკვეული თვალსაზრისით თავად არიან სამედიცინო მომსახურების ზედმეტი ხარჯების წყარო.

საკვანძო სიტყვები: ჯანდაცვა; მედიცინა; თავდაცვითი მედიცინა; ჯანდაცვის ხარჯები; საყოველთაო ჯანდაცვა.

4. მცირე ბიზნესი, მისი განვითარების ტენდენციები და როლო ქვეყნის მშპ-ს შექმნაში

საქართველოს მშპ-ს შექმნაში მცირე ბიზნესის როლი მსოფლიოს განვითარებულ ქვეყნებთან შედარებით ძალზე მცირეა და მხოლოდ 9-10 % შესადგენს მისი განვითარების იმედისმომცემი ფაქტორია მოსახლეობის ამ საქმით დაინტერესება და დიდი სურვილი ჰქონდეთ საკუთარი საწარმო. მცირე ბიზნესის განვითარების ნელი ტემპი და ძირითადი ხელისშემშლელი პირობა კი, მათი არაპროფესიონალიზმი, კერძო სექტორში მუშაობის გამოუცდელობა და არასრულყოფილი საკანონმდებლო ბაზაა, რის გასაუმჯობესებლადაც საქართველოს ხელისუფლებას მცირე ბიზნესის მიმართ შემდგომშიც მოუწევს შემხვედრი ნაბიჯების გადადგმა შეღავათებთან დაკავშირებით.

8. სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებული მონაცემებით ევროპაში 25-მდე მოქმედი სეპარატისტული მოძრაობაა. აქედან მუამბოზე რეგიონების ნაწილის მოთხოვნაა სეცესია, ნაწილის კი ფისკალური უფლებების - ეკონომიკური დამოუკიდებლობის გაზრდა.

სახელმწიფოს ფედერალური მოწყობის პირობებში კოლექტიური ეკონომიკური ინტერესები პირველ რიგში ცალკეული რეგიონების - ფედერაციის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ან ეთნიკურ-ავტონომიური სუბიექტების ფისკალურ ინტერესებში ვლინდება. არსებობს ორგვარი ფისკალური სეპარატიზმი - „ღარიბების“ და „მდიდრების“.

ისტორიული გამოცდილება ცხადყოფს, რომ „ღარიბების სეპარატიზმის“ გაღვივებაზე მნიშვნელოვან გავლენას ორი ძირითადი ფაქტორი ახდენს: რეგიონისადმი მძლავ-

რი უცხო სახელმწიფოს მხარდაჭერა და ცენტრის დიქტატი რეგიონზე. ასეთი სეპარატიზმი უფრო რადიკალურია, რადგანაც ღარიბები მდიდრებზე, როგორც წესი, გაცილებით რადიკალურად მოქმედებენ თუნდაც იმიტომ, რომ დასაკარგი არაფერი აქვთ.

„მდიდრების სეპარატიზმის“ თვალსაზრისით აღსანიშნავია ისეთი რეგიონები, რომლებიც ქვეყნის დანარჩენ ნაწილებთან შედარებით განვითარებული, ანუ მდიდრები არიან და ცდილობენ თავისი ფისკალური შემოსავლები ცენტრს არ გაუყონ. ასეთი რეგიონებია, მაგალითად, ბასკეთი და კატალონია ესპანეთში, ფლანდრია ბელგიაში. ასეთი სეპარატიზმი ასევე აქტიურდება ჩრდილოეთ იტალიაში, რომელიც სამხრეთზე მდიდარია. ყველა ეს რეგიონი ქვეყნის მდიდარი ნაწილია და ამ შემთხვევაში შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ყველაზე მდიდარ რეგიონებს არა აქვთ სურვილი არჩინონ ღარიბი რეგიონები ფისკალურ სფეროს განსაკუთრებული როლი ენიჭება ფედერაციულ სახელმწიფოებში, რამდენადაც ფედერალურ საფინანსო სისტემაში, ისე როგორც არც ერთ სხვა სფეროში, მკაფიოდაა გამოსახული ანტაგონისტური დამოკიდებულება ფედერალურ ცენტრსა და მის სუბიექტებს, ასევე თვითონ ფედერაციის სუბიექტებს შორის.

ფედერალური რეგიონალიზმი ანელებს სეპარატისტულ განწყობებს, მაგრამ შემოსავლების გადაუნაწილებლობის, ანუ პასიური ეკონომიკური პოლიტიკის პირობებში, სეპარატისტული მისწრაფებები მაინც ჩნდება. ასე რომ, სეპარატიზმს წარმოშობს ან შიმშილი, ან დიდი სიმდიდრე.

იმისათვის, რომ ფედერალური ცენტრი მუდმივად ახორციელებდეს კუთვნილი შემოსულობების რეგიონების ბიუჯეტებიდან დროულად გადმორიცხვის მონიტორინგს და ამით აღკვეთოს ფისკალური სეპარატიზმის მცდელობები, ხაზინაში შექმნილია ელექტრონული პროგრამა ე-ორეასურე.

თუმცა, იმისათვის, რომ მონიტორინგი ყოვლისმომცველი იყოს, საჭიროა რომ „საბიუჯეტო კოდექსით“ განსაზღვრული ნორმატივების გარდა პროგრამაში გამოიყოს ინდიკატორების (ცვლადების) მეორე ჯგუფი, ე.წ. კატალიზური მაჩვენებლები. ასეთი მაჩვენებლები ყველა რეგიონისთვის სპეციფიური იქნება, ვინაიდან რეგიონები ერთმანეთისგან ბევრი თავისებურებით გამოირჩევიან. ასე მაგალითად, თუ აფხაზეთს ქვეყნის გარეთ - მეზობელ რუსეთთან უფრო მეტი ენერგეტიკული კავშირები ჰქონდა ვიდრე დანარჩენ საქართველოსთან, ცხინვალის რეგიონს და რუსეთთან, ან მთიან ყარაბაღს და სომხეთსთან უფრო სახმელეთო სატრანსპორტო კომუნიკაციები სჭარბობდა. 2004 წლამდე აჭარა თურქეთთან ზოგადად ყველანაირი, მათ შორის კონფესიალური კომუნიკაციების (თეოლოგიური განათლება, სამედიცინო, კულტურული და ეკოლოგიური ტურიზმი, ელექტროგადამცემი ხაზები და სატრანსპორტო კომუნიკაციები, და.შ.) განვითარებით გამოირჩეოდა და ა.შ.

ამიტომ მიგვაჩნია, რომ სეპარატიზმის ტენდენციების ადრეული გამოვლენის ელექტრონულ პროგრამაში „საბიუჯეტო კოდექსით“ განსაზღვრული შემოსულობების „საბაზისო“ ნორმატივების გარდა, უნდა იყოს ეკონომიკური პოლიტიკის (შემოსულობების გადანაწილების) ინდიკატორებიც. მაგალითად, ცენტრსა და რეგიონს შორის საავტომობილო გზების ქსელის (სიხშირის) თანაფარდობა მეზობელ ქვეყანასთან დამაკავშირებელ გზებთან, ან მეზობელ ქვეყანასთან ელექტროგადამცემი ხაზების სიხშირე ცენტრთან დამაკავშირებელ სადენებთან შედარებით, ან ცენტრს დაქვემდებარებული სახელმწიფო წილობრივი საწარმოების რაოდენობრივი თანაფარდობა ადგილობრივ სახელმწიფო საწარმოებთან და ა.შ. სტატიაში დასკვნის სახით ვამტკიცებთ, რომ:

- ზოგიერთი სეპარატისტული რეგიონის სეპარატიზმისკენ სწრაფვა განპირობებულია რეგიონის მიერ ფისკალური ნორმატივების არაჯეროვან შესრულებაზე. ამის მაგალითია ამ საუკუნის დასაწყისის აჭარის ავტონომია საქართველოში;

- რეგიონების სეპარატისტულ მისწრაფებებს აძლიერებს იქ აღმოჩენილი სასარგებლო წიაღისეულით, ვთქვათ, ნახშირწყალბადების მოპოვებით, ან სატრანსპორტო მარშრუტების მათ ტერიტორიაზე გავლით მისაღები შემოსავლების პერსპექტივა. მაგალითად, შოტლანდიის, ფლანდრიის, სამხრეთ სუდანის, ქურთისტანის სეპარატიზმი ამ რეგიონებში ნახშირწყალბადების მოპოვებას, ხოლო სამხრეთ ბრაზილიის, აფხაზეთის, სამხრეთ ოსეთის (საქართველო) სეცესიისკენ სწრაფვა მათ

ტერიტორიაზე ცენტრიდანული/ტრანსსასაზღვრო კომუნიკაციების აგებას დაემთხვა;

- ფედერალურ ცენტრსა და რეგიონებს შორის შემოსულობებისა და ხარჯების განაწილების კანონიერი, მოქნილი ფისკალური მექანიზმები ასუსტებს სეპარატიზმს. ამის მაგალითებია შოტლანდია და ჩრდ. ირლანდია გაერთიანებულ სამეფოში.

4.5. სტატიები ISSN-ის მითითებით

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათაური, ISSN	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნ.ჭიკაძე ბ.ვილასონია	ეკონომიკის განვითარების მაჩვენებელთა სისტემა და მისი სრულყოფის გზები	ბიზნეს ინჟინერინგი ნომერი 03-04 ISSN 1512-0538	სტუ	5
2	ნ.ჭიკაძე	მცირე და საშუალო მეწარმეობის პოლიტიკის სტრატეგიული მიმართულებები	ჟ.ეკონომიკა და ფინანსები ISSN-2587-5000	გამომცემლობა „დანი“	13
3		1. უწყვეტი განათლება- ადამიანი კაპიტალის კვლავწარმოების უმთავრესი ფაქტორი	ჟურნალი“ეკონომიკა“, # 6-8, 2018 წ.	თბილისი, “ივერიონი“	10
4	რევაზ შენგელია,	2. ეკონომიკა -100	ჟურნალი“ეკონომიკა“, # 10-11, 2018 წ.	თბილისი, “ივერიონი“	2
5	დემნა კვარაცხელია	სოციალური სამართლიანობის პოლიტიკურ- ფილოსოფიური და ეკონომიკური ასპექტები, ISSN 1512-0538	ბიზნეს-ინჟინერინგი, #3-4, 2018წ	თბილისი, გამომცემლობა „საჩინო“	4 გვერდი
6	ელენე მენაბდე- ჯობაძე	დასაქმება - კლასიკური და კეინზიანური კონცეფციები ISSN 1512-0538	„ბიზნეს- ინჟინერინგი“, №3-4 2018 წელი	თბილისი, „საჩინო“	5
7	ელენე მენაბდე- ჯობაძე, ნანა ჩუბინიძე	საქართველოს უძრავი ქონების ბაზრის ანალიზი ISSN 1512-0538	„ბიზნეს- ინჟინერინგი“, №3-4 2018 წელი	თბილისი, „საჩინო“	5
8	ლია ჭყონია	სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემები, ღონისძიებები და პერსპექტივები-	მექვესე საერთაშორისო ეკონომიკური კონფერენცია - IEC 2018 „ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები: გუშინ,	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი. 2018	10

			დღეს, ხვალ“		
9	ბორის გითოლენდია	About compatibility of Georgian Railway transport and related infrastructure to European standards ISSN 2413-1032	World Science № 5(33) Vol.1, May 2018	RS Global	5
10	ბორის გითოლენდია	“Analysis of Intermodality Issue of Transportation System of Georgia“ (საქართველოს სატრანსპორტო სისტემის ინტერმოდალურობის პრობლემის ანალიზი) - Print ISSN 1987-6890	რეცენზირებადი, ბეჭდურ- ელექტრონული, საერთაშორისო სამეცნიერო- ანალიტიკური ჟურნალი “ეკონომისტი“ ნომერი 4	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტის	7
11	ბორის გითოლენდია	“Ways of approximation and further compatibility of Georgian transport system with the European and International Standards“ (“საქართველოს სატრანსპორტო სისტემის ევროპულ და საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებისა და შემდგომი თავსებადობის გზები”) - Print ISSN 1987-6890	რეცენზირებადი, ბეჭდურ- ელექტრონული, საერთაშორისო სამეცნიერო- ანალიტიკური ჟურნალი “ეკონომისტი“ ნომერი 3	ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პაატა გუგუშვილის სახელობის ეკონომიკის ინსტიტუტის	8
12	ბორის გითოლენდია ოთარ ზუმბურიძე	უმალლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების სტრატეგიული გეგმის შედგენის პრაქტიკა - დასავლეთის უნივერსიტეტების გამოცდილების მაგალითზე (პირველი ნაწილი) - ISSN 1512-0538	ბიზნეს-ინჟინერინგი 1- 2 / 2018	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის და საქართველოს საინჟინრო აკადემიის ყოველკვარტალურ ი რეფერირებადი და რეცენზირებადი საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი	7
13	ლია კვარაცხელია, მალხაზ წულაია	„კონკურენციული პოლიტიკის ეკონომიკური წესრიგი“ ISSN 1512-0538	„ბიზნეს –ინჟინერინგი“. 3–4, 2018	თბილისი, გამომცემლობა „საჩინო“	14 გვერდი
14	მარინა ბადათურია მანანა ბერუაშვილი	მსოფლიოში მიმდინარე ეკონომიკური პროცესების თანამედროვე ტენდენციები, ISSN 1512-0538	ბიზნეს-ინჟინერინგი, #3-4, 2018წ	თბილისი, გამომცემლობა „საჩინო“	3 გვერდი
15	ზურაბ გარაყანიძე,	რისკების ანალიზი ქვეყნის ეკონომიკური	ბიზნეს-ინჟინერინგი, N3-4, 2018 გვ. 50-53.	თბილისი, სტუ, http://www.Business	4

	სოლომონ პავლიაშვილი	უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად.		- Engineering.bpengi.com/home/2018	
16	ზ. გარაყანიძე.	ახალი ანტი-ირანული სანქციები და „სამხრეთის გაზის დერეფანი“.	http://for.ge/view.php?for_id=53233&cat=3 ; 17 მაისი, 2018 წ.;	თბილისი	1
17	Zurab Garakanidze, Nata Garakanidze.	Early Warning of Economic Separatism.	https://www.academia.edu/36020419/Early_Warning_of_Economic_Separatism https://docgo.net/philosophy-of-money.html?utm_source=early-warning-of-economic-separatism ; February 28, 2018;	WWW,academia.edu	1
18	შ. ყიზილაშვილი, კ. ყიზილაშვილი	„რეგიონის ცნების რაობა“	ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“ N-1-2	ISBN 1512-0538	3
19	კ. ყიზილაშვილი, თ. მიქელაძე	„მედიის როლი ტურისტული პოტენციალის ასამაღლებლად“	ჟურნალი „ბიზნეს-ინჟინერინგი“ N-3-4	ISBN 1512-0538	5

ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)

1. ეკონომიკის განვითარების მაჩვენებელთა სისტემა და მისი სრულყოფის გზები

ეკონომიკის განვითარების მაჩვენებელთა სისტემის შექმნა, მისი სრულყოფა დიდი ხნის წინ იყო კაცობრიობის დიდ მოაზროვნეთა მსჯელობის საგანი. პირველი, რომელმაც ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების სინთეზური გამოსახვისათვის გამოიყენა მუშაობის წლიური შედეგის -წლიური ერთობლივი პროდუქტის სიდიდე, ეს გახლდათ XVIII -ში მოღვაწე ფრანგი ფიზიოკრატი ფ. კენი. ეკონომიკური მეცნიერების სხვადასხვა მოღვაწენი ცდილობდნენ შეექმნათ ერთიანი სისტემა, რომელიც ორიენტირებული იქნებოდა ზედმიწევნით გადმოეცა ის ეკონომიკური სიტუაცია, რომელიც რეალურად არსებობდა. ნელ-ნელა აუცილებელი და საჭირო გახდა მაკროეკონომიკური ანალიზი, გაღრმავდა ეკონომიკური პროგრესის შეფასების მეთოდოლოგიები, რომელთა წყალობით უვე, შესაძლებელი გახდა ეკონომიკაში არსებული სიტუაციის შეფასება, მისი გაზომვა და შესაბამისი რადიკალური ღონისძიებების გატარება.

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა სამ უმთავრეს პრინციპს ემყარება. პირველი პრინციპი ეკონომიკის რეალური (წარმოების) სექტორის განვითარებაზე ორიენტირებული სწრაფი და ეფექტიანი ეკონომიკური ზრდის უზრუნველყოფაა, რაც განაპირობებს ქვეყანაში არსებული ეკონომიკური პრობლემის გადაჭრას, სამუშაო ადგილების შექმნასა და სიღარიბის დაძლევას.

მეორე პრინციპია ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის ხელშემწყობი ეკონომიკური პოლიტიკის გატარება, რაც გულისხმობს მოსახლეობის საყოველთაო ჩართულობას ეკონომიკური განვითარების პროცესში

მესამე ძირითად პრინციპს ეკონომიკური განვითარების პროცესში ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება, ეკოლოგიური უსაფრთხოებისა და მდგრადობის უზრუნველყოფა და ბუნებრივი კატაკლიზმების რისკების თავიდან აცილება წარმოადგენს.

<p>2. მცირე და საშუალო მეწარმეობის პოლიტიკის სტრატეგიული მიმართულებები</p> <p>მცირე და საშუალო საწარმოთა სექტორს მნიშვნელოვანი როლი ეკისრება კონკურენტული გარემოს ჩამოყალიბებაში, სოციალური უთანაბრობის შერბილებაში და დასაქმების ზრდაში. მცირე საწარმოები ქმედით როლს თამაშობენ სიღარიბის დაძლევაში. ისინი მოქნილად და სწრაფად რეაგირებენ ბაზრის ცვლილებებზე, ადვილად ითვისებენ ახალ პროდუქციას და ძირითადად ორიენტირებული არიან ადგილობრივ ბაზრებზე.</p> <p>რაც შეეხება სტრატეგიულ მიმართულებებს, მათ შორის შედის საკანონმდებლო, ინსტიტუციური და სამეწარმეო გარემოს გაუმჯობესება; ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება; მცირე და საშუალო მეწარმეობის უნარების განვითარება და სამეწარმეო კულტურის ამაღლების ხელშეწყობა; ექსპორტის ხელშეწყობა და მცირე და საშუალო საწარმოთა ინტერნაციონალიზაცია; ინოვაციების, კვლევის და განვითარების ხელშეწყობა.</p> <p>მცირე და საშუალო ბიზნესის მაღალი სოციალური როლის გამო იგი ევროკავშირის განსაკუთრებული ყურადღების ქვეშაა და საკანონმდებლო ჰარმონიზაცია და ერთიანი სამეწარმეო სივრცის შექმნისას აქცენტი გაკეთებულია ამ სფეროს შეუფერხებელ განვითარებაზე.</p>
<p>3. ხარისხიან უწყვეტ განათლებას ნებისმიერ დარგში (მ.შ. ეკონომიკის სფეროში) უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქვეყნის სწრაფი განვითარებისათვის, მ.შ. საინვესტიციო მიზიდველობისათვის. იგი, გვევლინება რა ადამიანი კაპიტალის კლავწარმოების უმთავრეს ფაქტორად, ქვეყანაში მდგრადობის და მიკრო და მაკრო დონეზე სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის განვითარების რეალური ძალაა საბაზრო ეკონომიკის ადეკვატური ინსტიტუტების და ურთიერთობების ჩამოყალიბების შეუქცევადი ხასიათით, რამაც, საბოლოოდ, 21-ე საუკუნის ყველაზე მტკივნეული პრობლემა- ათასობით ადამიანის დასაქმება უნდა უზრუნველყოს.</p>
<p>4. ჟურნალ „ეკონომიკის“ 100 წლისთავი საკმაოდ მასშტაბურად აღინიშნა 2018 წ. 13 სექტემბერს საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნულ აკადემიაში. მნიშვნელოვანი იყო მთავრობის მხრიდან ჟურნალი „ეკონომიკის“ რედაქციისადმი საქართველოს პრემიერ მინისტრის-ბატონი მამუკა ბახტაძის მოლოცვა.თითქმის არ დარჩენილა არცერთი ეკონომიკური პროფილის სამთავრობო დაწესებულება თუ კერძო სტრუქტურა, უმაღლესი სასწავლებლები, ეკონომიკური პროფილის ჟურნალები და გაზეთები, სწავლული ეკონომისტები, რომლებიც არ გამოხმაურებიათ ამ ღონისძიებას. ყოველივე ეს დიდ პასუხისმგებლობას აკისრებს ჟურნალის რედაქციას. გვჯერა, რომ დიდი ტრადიციაგამოვლილი ჟურნალი მომავალშიც კვლავ მაღალი ენთუზიაზმით გააგრძელებს თავის შემოქმედებით საქმიანობას და ჯეროვან წვლილს შეიტანს ეროვნული ეკონომიკის აღორძინების საქმეში.</p>
<p>5. ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე ეტაპის მთავარ გამოწვევად მიჩნეულია: ერთის მხრივ, ცალკეულ ქვეყნებს შორის ეკონომიკური განვითარების დონეებში არსებული „უფსკრულის“ კიდევ უფრო გაღრმავება, ხოლო მეორეს მხრივ, ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპების პარალელურად მოსახლეობის ცალკეულ ფენებს შორის შემოსავლების განაწილებაში არსებული დიფერენციაციის გაძლიერება.</p> <p>სტატიაში განხილულია სოციალური სამართლიანობის თეორიული წანამძღვრები. ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დაჩქარების ერთ-ერთ ძირითად პირობად განსაზღვრულია სოციალურ სამართლიანობასა და ეკონომიკურ ეფექტიანობას შორის ისეთი ბალანსის მიღწევა, რომელიც ეფექტიანობის შემცირების გარეშე უზრუნველყოფს სოციალური სამართლიანობის მაღალ სტანდარტს.</p>
<p>6. ელენე მენაბდე-ჯობაძის სტატიაში: „დასაქმება - კლასიკური და კეინზიანური კონცეფციები“ აღნიშნულია, რომ დასაქმების თეორიისა და პრაქტიკის მაკროეკონომიკური შესწავლა თანამედროვე ცივილიზებული საზოგადოების ცენტრალური პრობლემაა. დასაქმების მაღალი დონე და დაბალი იძულებითი უმუშევრობა უდიდეს გავლენას ახდენს ერის მიღწევებსა და წარმატებაზე. უმუშევრობის მაღალი დონე ნიშნავს რესურსების ნაწილობრივ გამოყენებასა და მოსახლეობის დაბალ შემოსავლებს. დასაქმების მაღალი დონე მხოლოდ ეკონომიკური შემოსავლების მიზნებს როდი ასახავს. დასაქმება და შემოსავლების ზრდა ადამიანთა</p>

ნორმალური ცხოვრების პირობებისა და სოციალური განვითარების საფუძველია.

კლასიკური ეკონომიკური თეორია ამტკიცებს, რომ სრული დასაქმება წარმოადგენს საბაზრო ეკონომიკის ნორმას, ხოლო საუკეთესო ეკონომიკურ პოლიტიკას - სახელმწიფოს ჩაურევლობის პოლიტიკა. XIX-XX საუკუნის დასაწყისში ბევრი გამოჩენილი ეკონომისტი კლასიკოსი (ადამ სმიტი, დევიდ რიკარდო, ჯონ სტიუარტ მილი, ალფრედ მარშალი, არტურ პიგუ) ვარაუდობდა, რომ საბაზრო სისტემას შესწევს უნარი უზრუნველყოს ეკონომიკაში რესურსების სრული გამოყენება.

კეინზიანური თეორია ასაბუთებს - წმინდა კაპიტალიზმისათვის დამახასიათებელია უმუშევრობა და თუ ჩვენ განზრახული გვაქვს თავიდან ავიცილოთ რესურსების დანაკარგები, აუცილებელია სახელმწიფოს მხრიდან აქტიური პოლიტიკის განხორციელება. კეინზიანელები უარყოფენ თავად მექანიზმს, რომელსაც ემყარება კლასიკური კონცეფცია - ესაა საპროცენტო განაკვეთისა და ფასებისა და ხელფასების ავტომატური რეგულირება, საინვესტიციო გეგმებისა და დანახარჯების შეუსაბამობა. კეინზიანური თეორია მაკროეკონომიკაში დომინირებულად იქცა დიდი დეპრესიის დროიდან. შემდეგ ის მოდიფიცირდა და გადაიქცა თანამედროვე მაკროეკონომიკის საფუძველად.

7. ელენე მენაბდე - ჯობადისა და ნანა ჩუბინიძის სტატია: „საქართველოს უძრავი ქონების ბაზრის ანალიზი“ თანამედროვე სამეცნიერო ეკონომიკურ ლიტერატურაში ერთ-ერთ ფართოდ განხილულ თემას ეძღვნება. უძრავი ქონების მოცემულ საკითხებთან დაკავშირებით სხვადასხვა შეხედულება არსებობს. საკითხი აქტუალური და მნიშვნელოვანია. მოცემული სტატიის მიზანია საქართველოს უძრავი ქონების ბაზარზე წარმოქმნილი პრობლემების მოგვარების გზების კვლევა.

უახლესი სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით 2018 წლის 6 თვის განმავლობაში მსოფლიო უძრავი ქონების ბაზარზე საინვესტიციო შეთანხმებებმა სამას ორმოცდაერთი მილიარდი დოლარი შეადგინა. ეს კი, ბოლო 11 წლის განმავლობაში უძრავი ქონების ბაზარზე, განხორციელებული ინვესტიციების მაქსიმალური მაჩვენებელია

საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური უკვე იწყებს ახალი ინდიკატორის - მშენებლობის ღირებულების ინდექსის (Construction Cost Index – CCI) გამოქვეყნებას. აღნიშნული ინდექსის მიზანია - მშენებლობის პროცესში გამოყენებული წარმოების ფაქტორების (მასალებისა და სერვისების) ფასების დროში ცვლილების ასახვა. აღნიშნული ინდექსი წარმოადგენს მნიშვნელოვან მაკროეკონომიკურ მაჩვენებელს. ის აუცილებელია ქვეყნის საინვესტიციო გარემოს სწორი შეფასებისთვის, ასევე სამშენებლო სექტორში დაგეგმვისა და პროგნოზირებისთვის.

13. კონკურენციული პოლიტიკის ეკონომიკური წესრიგი

მიუხედავად იმისა, რომ ამჟამად მოქმედი „ჩარჩოკანონი“ წარმოადგენს საქართველოში არსებულ საკონკურენციო კანონებს შორის საუკეთესო ვარიანტს, გარკვეული მიმართულებებით მუშაობა გასაგრძელებელია. აუცილებელია ნაკლოვანებების აღმოფხვრა და კანონის, ევროკავშირის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანა. მნიშვნელოვანი ღონისძიებებია გასატარებელი კონკურენციის კანონის აღსრულების პროცესში. ეს პროცესი მოითხოვს პოტენციურად არაკონკურენციული ბაზრების სიღრმისეულ კვლევას და შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელებას კონკურენციის სააგენტოს მხრიდან, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში ჯანსაღი კონკურენციის ჩამოყალიბების, დაცვის და განვითარების შესაძლებლობის შექმნას.

15. რეზიუმე

მსოფლიოში მიმდინარე ეკონომიკური პროცესების თანამედროვე ტენდენციების განხილვისას ნაჩვენებია, რომ დღესდღეობით კაპიტალისტური ეკონომიკური სისტემა კვლავ ფუნქციონირებს, თუმცა განსხვავებით 20-30

წლის წინანდელი მდგომარეობიდან, ახლა უკვე თითქმის მთელი მსოფლიო კაპიტალისტურია; შეიცვალა ტექნოლოგიები, უფრო მეტიც, მოხდა ნამდვილი ციფრული რევოლუცია. ტრანსნაციონალური ორგანიზაციების მოქმედებაც მჭიდროდაა დაკავშირებული გლობალიზაციის პოლიტიკურ, სოციალურ და კულტურულ ასპექტებთან. ასევე დასაბუთებულია, რომ დღეს ერთ-ერთ მწვავე პრობლემას წარმოადგენს გლობალიზაციის ზეგავლენა საერთაშორისო ბიზნესის განვითარებაზე.

უკანასკნელი რამდენიმე წლის განმავლობაში რუსეთსა და თურქეთს შორის ურთიერთობა, თურქეთის მიერ ჩამოგდებული რუსული ბომბდამშენის გამო, ჩიხშია შესული. რუსეთის პრეზიდენტი ვ. პუტინი პირადად თურქეთის პრეზიდენტის, რ. ტ. ერდოღანის ოჯახს სირიელი და ერაყელი მემბოხეებისგან კონტრაბანდული ნავთობის მიღებაში ადანაშაულებს.

საქართველოს ამ ორ მეზობელ ქვეყანას შორის დამაბულობა ჩვენი ენერგეტიკული სექტორის გეოეკონომიკურ პერსპექტივებზეც აისახება. აღსანიშნავია, რომ თურქეთი ახორციელებს მოხმარებული ბუნებრივი აირის 98%-ის, ნავთობის 92%-ის და ქვანახშირის – 20%-ის იმპორტს. აქედან, რუსეთიდან ყიდულობს იმპორტირებული გაზის 60%-ს, ნავთობის 35%-ს და ქვანახშირის 30%-ს. ამ ქვეყანაში მოხმარებული ელექტროენერჯის 31% ბუნებრივი აირით გენერირდება.

აუცილებელია ახალი ალტერნატიული მარშრუტის შექმნა, რომელიც ყველა სხვა დანარჩენთან შედარებით, ნაკლებ პრობლემებთან იქნება დაკავშირებული. ალტერნატიულ მარშრუტად მოიაზრება ყაზახეთის ნავთობის, რუსეთ-საქართველო-ირანის გავლით, აფხაზეთის მონაკვეთით, უკვე მსო-სთან შეთანხმებული შვეიცარული კომპანიის – SGS-ის მეთვალყურეობით გადაზიდვის პროექტი, რომელიც მე-20 საუკუნის 90-იან წლებში საკმაოდ აქტუალური იყო და რომელიც ნავთობის რუსეთის სამხრეთი ნაწილიდან საქართველოს სანაპირო ხაზზე, აფხაზეთის გავლით, საწვავის გადაზიდვის იდეას ემყარებოდა. ეს მარშრუტი, რუმინეთისა და ბულგარეთის მიმართულებებთან ერთად, 2016 წლის ბოლოსთვის ბევრად მომგებიანი იქნება, ვიდრე სხვა, დღეს არსებული პროექტები, რადგანაც ის ნავთობის მხოლოდ ხმელეთით ტრანსპორტირებას ითვალისწინებს. რუსულ-ყაზახური ნავთობის ამ მარშრუტის გახსნა, შესაძლოა, საქართველოში პოლიტიკური კონფლიქტების მოგვარებასაც დაეხმაროს.

18. რეგიონის ცნების რაობა

წარმოადგენილ სტატიაში „რეგიონის ცნების რაობა“ განხილულია რეგიონის ცნების შესახებ მეცნიერთა მოსაზრებები და სტატიის ავტორთა შეხედულებები.

რეგიონულ ეკონომიკაში მომუშავე მეცნიერთა კვლევის ობიექტია რეგიონი. ამიტომ რეგიონის ცნების სწორად გაგებას და განმარტებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. ვინაიდან არასწორად გაგებული და განმარტებული რეგიონის ცნების პირობებში ჩატარებული ნებისმიერი მეცნიერული კვლევა და მისი შედეგები, ძალზე უარყოფით გავლენას ახდენს რეგიონული ეკონომიკის ნებისმიერი პრობლემის სწორად გადაწყვეტაში. სტატიის ავტორთა აზრით, შედარებით სრულყოფილად მიაჩნიათ რეგიონის ცნების შემდეგნაირი განმარტება: რეგიონი არის ქვეყნის ტერიტორიის, დადგენილ საზღვრებში მოქცეული მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი განსაკუთრებული ნიშნების მქონე ნაწილი.

19. მედიის როლი ტურისტული პოტენციალის ასამაღლებლად

სტატიაში „მედიის როლი ტურისტული პოტენციალის ასამაღლებლად“, განხილულია ის ძირითადი პრობლემატიკა, რაც აუცილებელ და განმსაზღვრელ ფაქტორს წარმოადგენს ტურიზმის სფეროს განვითარებისათვის, როგორც ეკონომიკური ისე ქვეყნის პოპულარიზაციის და იმიჯის წარმოჩენის თვალსაზრისით.

სტატიაში ხაზგასმულია ის, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია და რა როლს თამაშობს მედია ,

მარკეტინგული კომუნიკაციები , რეკლამა, პიარი, მედიაფორუმები და მედიატურები ქვეყნის ტურისტული პოტენციალის გაზრდის კუთხით; ასევე მიმოხილულია ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაციის, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს აქტიური თანამშრომლობა და ჩართულობა ტურიზმის სფეროს განვითარების თვალსაზრისით.

5. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა უცხოეთში

5.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ა.სიჭინავა ავტორთა კოლექტივთან ერთად	Innovations in Science: the challenges of our time ISBN 978-77192-422-1	Hamilton, Ontario, Canada, Accent Grafics Communications & Publishing,	555 გვ.

5.4. სტატიები

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათაური, დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI ან ISSN	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	დალი სეხნიაშვილი, ნიკოლას კატიჯოტესი	“Georgia: Blue Economy in the Marine Sector”, ISSN: 2241-6358	The Research Institute for European and American Studies (RIEAS)	RIEAS: Research Paper, No. 176, November-December 2018 # 1, Kalavryton Street, Alimos, Athens, 17456, Greece RIEAS web site: www.rieas.gr	20 გვ.
2	ლამარა ბერიძე	მეწარმეობის განვითარების ხელშეწყობის მექანიზმების სრულყოფა საქართველოს რეგიონებში	ბიზნეს-ინჟინერინგი	ქ. თბილისი	გვ.100-103
3	ლამარა ბერიძე	მეწარმეობის განვითარების ხელშეწყობის მექანიზმების სრულყოფა	ბიზნეს-ინჟინერინგი	ქ. თბილისი	გვ.100-103

		საქართველოს რეგიონებში			
4	Garakanidze Zurab, Garakanidze Nata	Ekonomichnyj separatyzm ta joho vyjavlennia [Economic Separatism and its Detection]. UDC 332.1:323.173	Bulletin of the NAPA, Series "Public Administration", 3 (90), 32-42; ORCID: 0000-0001-9452-0610	Kiev, Ukraine, Вісник НАДУ. Серія "Державне управління" • 3'2018	10

ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)

მსოფლიო ეკონომიკა ბუნებრივი რესურსების მოხმარების და ნარჩენების მინიმიზაციის პრინციპებზე უნდა იყოს აგებული. საქმე ეხება ფუნდამენტურ პრობლემებს: კაცობრიობის უნარს შეცვალოს თავის დამოკიდებულება გარემომცველი გარემოს, ასევე ცივილიზაციის მომავლისადმი. პირველ რიგში, ეს ეხება საკმარისი ბუნებრივი რესურსებით ადამიანების უზრუნველყოფას და ბიომრავალფეროვნების შენარჩუნებას.

მიუხედავად ბუნებათსარგებლობის ზოგიერთი ოპტიმისტური ვარიანტის რეალიზაციის შესაძლებლობისა. იმის შესახებ დასკვნის გაკეთება, რომ კაცობრიობას შეუძლია წარმატებით გადაჭრას დედამიწის ყველა კოსმიური პრობლემა, შეუძლებელია. მაგრამ სავსებით ნათელია ერთი რამ, უაღრესად სწრაფად უნდა შეიცვალოს ბუნებრივი რესურსების მოხმარების არსებული პარადიგმა და კაცობრიობა მდგრად განვითარებაზე უნდა გადავიდეს.

კვლევის მიზანია: კონცეფცია ლურჯი ეკონომიკის ცნების ახსნა, მისი წინაპირობების გამოვლენა, სამომავლო შესაძლებლობების განხილვა. ამ მიმართულების თვისებურებების გამოვლენა, ლურჯი ეკონომიკის მაგალითების მოძიება, რომლებიც უკვე შემუშავებული და დანერგულია, მისი განვითარების წინასწარი პროგნოზების გაკეთება. დღეს გაბატონებულია აზრის იმის შესახებ, რომ კაცობრიობა შორს წავიდა ტექნოლოგიური განვითარების მიმართულებით, მაგრამ ჰუმანტარული მიმართულებით ის სავსებით არ ვითარდება. ამ ჰიპოთეზიდან როგორც კაცობრიობისთვის, ასევე პლანეტისთვის მეტად არასახარბიელო პერსპექტივები ჩანს და იკვეთება. ამ სიტუაციის გამოსწორება კაცობრიობამ ეკოსისტემის აღდგენიდან უნდა დაიწყოს. ამ მიმართულებით ცისფერი დიზაინი დიდ იმედებს იძლევა. სტატიაში განხილულია საქართველოში ლურჯი ეკონომიკის

6. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

6.1. საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ალექსანდრე სიჭინავა, დალი სეხნიაშვილი, ნაზი ჭიკაძე ალექსანდრე სიჭინავა	უმადლესი განათლების ინტერნაციონალიზაციის საკითხები საქართველოში ეკონომიკური ომი,თუ ეკონომიკური მშვიდობა	08-16 სექტემბერი, 2018 წელი, ქ. ვარნა, ბულგარეთი ჩინეთი-ლანფანი,პეკინი,შანხაი სიანი.საერთაშორისო სემინარი“ერთი სარტყელი-ერთი გზა“.27.10.2018-10.11.18წ.
2	დალი სეხნიაშვილი	თანამედროვე უნივერსიტეტის ახალი მისია და როლი საზოგადოების სოციალურ-	ქუთაისი, 20 – 21 ოქტომბერი, 2017 წელი

		ეკონომიკურ განვითარებაში	
3	ალექსანდრე სიჭინავა, დალი სეხნიაშვილი	ეკონომიკური ექსპერიმენტის საგანმანათლებლო ღირებულებების პარადიგმები	ქუთაისი, 20 – 21 ოქტომბერი, 2017 წელი
4	ნ. ჭიკაიძე ბ. კილასონია	ეკონომიკური ზრდის მიმართულებები და ფაქტორები	თბილისი, საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი(სეუ) 2018
5	ნ.ჭიკაიძე თ.ხელაძე	უძრავი ქონების შეფასების თავისებურებები საქართველოში	სტუ, ოქტომბერი 2018
6	ირინე მამალაძე	ინსტიტუციური კონცეფცია	თბილისი, 13-14 ოქტომბერი, 2018 წელი
7	ირინე მამალაძე თეა ლაზარაშვილი	ინოვაციებისა და ტექნოლოგიური განვითარების მაპროვოცირებელი ფაქტორები	თბილისი, 6-7 წელი, 2018 წელი
8	ელენე მენაბდე-ჯობაძე	დასაქმება - კლასიკური და კეინზიანური კონცეფციები	თბილისი, სტუ, 2018 წლის ოქტომბერი
9	ელენე მენაბდე-ჯობაძე	საქართველოს უძრავი ქონების ბაზრის ანალიზი	თბილისი, სტუ, 2018 წლის ოქტომბერი
10	ნელი სესაძე	ფაზური გადასვლები ეკონომიკურ სისტემებში	2018 წლის 27-29 სექტემბერი საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტი, საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "საინფორმაციო საზოგადოება და განათლების ინტენსიფიკაციის ტექნოლოგიები", ეძღვნება სტუ-ს იუნესკოს კათედრის „ინფორმაციული საზოგადოების“ დაარსების მე-15 წლისთავს თბილისი
11	ნელი სესაძე	სოციალურ-ეკონომიკური პროცესების კვლების მეთოდების ევოლუცია სინერგეტიკის ჩარჩოებში	2018 წლის 13-14 ოქტომბერი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი მექსე საერთაშორისო ეკონომიკური კონფერენცია - IEC 2018 „ეროვნული ეკონომიკის განვითარების მოდელები: გუშინ, დღეს, ხვალ“, თბილისი
12	ნატო ჩიკვილაძე ნაზიბროლა იაკობიძე	მაღალი ტექნოლოგიების როლი ეკონომიკის განვითარებაში	საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია“მეცნიერება, პრაქტიკისა და

			განვითარებისათვის“ თბილისი,2018,მაისი
13	ნატო ჩიკვილაძე ნაზიბროლა იაკობიძე	ტექნოლოგიის როლი მწარმოებლურობის ზრდაზე და მდგრადი განვითარების თანამედ-როვე ტენდენციები	აკადემიკოს ლ.ჩიქავას 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი მეექვსე საერთაშორისო ეკონომიკური კონფერენცია“ გუშინ, დღეს და ხვალ“ თბილისი,2018 ოქტომბერი
14	ლამარა ბერიძე	მწარმოების განვითარების ხელშეწყობის მექანიზმების სრულყოფა საქართველოს რეგიონებში	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი 13-14 ოქტომბერი 2018 წელი
15	მილორდ სიჭინავა	„ამებას პრინციპი“ ანუ სასაქონლო-ფულად ურთიერთობათა განვითარება და ენათა და ხალხთა „სიძველის “საკითხი	სტუ 13-14 ოქტომბერი 2018 წელი
16	ბორის გითოლენდია	საქართველოს სარკინიგზო ტრანსპორტის და მასთან დაკავშირებული ინფრასტრუქტურის ევროსტანდარტებთან თავსებადობის შესახებ	საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი (სეუ) „საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია ISC SEU 2018“; - საქართველო 2018 წლის მაისი
17	ბორის გითოლენდია	“საქართველოს საჰაერო და საზღვაო ტრანსპორტის საერთაშორისო სტანდარტებთან თავსებადობის მოკლე ანალიზი” - სტუ-ს ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტი - II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია - „გლობალიზაცია და ბიზნესის თანამედროვე გამოწვევები“	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი - II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია - „გლობალიზაცია და ბიზნესის თანამედროვე გამოწვევები“ – 2018, ივნისი
18	ნატო გეგენავა	სახელმწიფო პარტნიორული მოდელი,მცირე და საშუალო ბიზნესის ეფექტიანი განვითარების მნიშვნელოვანი ფაქტორია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი სტუ 13-14 ოქტომბერი 2018 წელი
19	ლექსო ლემონჯავა მერაბ ვანიშვილი	ადგილობრივი საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზირების აქტუალური პრობლემები საქართველოში	აკადემიკოს ლ.ჩიქავას 90-ე წლისთავისადმი მიძღვნილი მეექვსე საერთაშორისო ეკონომიკური კონფერენცია“ გუშინ, დღეს და ხვალ“

			თბილისი, 2018 ოქტომბერი
20	ლექსო ლემონჯავა მერაბ ვანიშვილი ნინო ვანიშვილი	საბიუჯეტო შემოსულობების პროგნოზირება საქართველოს თვითმმართველ ქალაქები	GTU AND UNIFG 1ST JOINT R&D INTERNATIONAL CONFERENCE 17 October 2018
21	გვარუციძე აკაკი	ინოვაციური საბანკო პროდუქტის მიწოდების თანამედროვე ტენდენციები	სტუ 13-14 ოქტომბერი 2018 წელი

მოსხენების ანოტაცია (საჭიროა იმ შემთხვევაში, თუ მოხსენება ფორუმის მასალებში არ გამოქვეყნებულა)

1. გამოქვეყნებულია ფორუმის მასალებში რეზიუმე

სტატიაში მოცემულია მეცნიერების ახალი მიმართულების-ეკონოფიზიკის ძირითადი დებულებები. ეკონოფიზიკა განვითარდა ორი მეცნიერების-ეკონომიკური თეორიის და ფიზიკის ბაზაზე. ეკონოფიზიკის ჩარჩოებში მიმდინარეობს თანამედროვე ფიზიკის თეორიული მეთოდებით და ხერხებით ეკონომიკური მოვლენებისა და პროცესების ანალიზი. სტატიაში გაანალიზებულია ფაზური გადასვლების გამოყენების შესაძლებლობა ეკონომიკაში. აგრეთვე მოცემულია $f(\gamma, t)$ ფუნქციის ალგორითმი ეკონომიკური ტრაექტორიის განმსაზღვრელი ფაზური გადასვლების მოძებნის მიზნებისათვის. გაკეთებულია დასკვნა, რომ აღნიშნული ახალი მიმართულება უნდა განხილულ იქნას როგორც ეკონომიკური თეორიის შემდგომი განვითარება.

ეკონომიკური ზრდის მოდელის განხილვა სინერგეტიკული მიდგომის, შეერთება შთანთქმის გათვალისწინებით გვაძლევს საშუალებას გავაკეთოთ დასკვნა, რომ ამ პროცესში ადგილი აქვს ნახტომისებურ გადასვლას ერთი წონასწორული მდგომარეობიდან მეორეში (ბიფურკაციული პროცესი).

Abstract.

The review of a new tendency of econophysics which is based on the principles of economy and physics is presented in article. Within econophysics methods of modern theoretical physics are applied to the analysis of economic and economical and statistical models. The current new trend is one of the main tendencies of cross-disciplinary researches now. Using various disciplines based on the analysis of economic problems in article the possibility of use of phase transition in economy is analyzed.

2. გამოქვეყნებულია ფორუმის მასალებში

სოციალურ-ეკონომიკურ მოვლენებისა და პროცესების კვლევისათვის. თანამედროვე მეცნიერება სულ უფრო ახალ მეთოდებს გვთავაზობს. მათ შორის არის სინერგეტიკა. სინერგეტიკის შესწავლის ობიექტად გვევლინებიან სრულიად განსხვავებული სისტემები. სინერგეტიკის ზოგადსასისტემო კანონზომიერებათა დადგენამ ნათელყო ცოცხალი და არაცოცხალი ბუნების სისტემათა მოწყობის ერთიანი საყოველთაო სურათი. საბუნებისმეტყველო და ჰუმანიტარული მეცნიერების ისტორიაში სინერგეტიკის ბაზაზე დაიწყო სამყაროს მთლიანობის ხედვის ერთიანი მეთოდოლოგიის ჩამოყალიბება. დღესდღეობით სინერგეტიკას მიმართავს სოციალურ-ეკონომიკური სფეროს ბევრი დარგი.

სტატიაში განხილულია სინერგეტიკის ზოგადსასისტემო თეორიად ჩამოყალიბების ეტაპები. მოცემულია აგრეთვე მეცნიერების ახალი მიმართულების-ეკონოფიზიკის ძირითადი დებულებები. ეკონოფიზიკა განვითარდა ორი მეცნიერების-ეკონომიკური თეორიის და ფიზიკის ბაზაზე. ეკონოფიზიკის ჩარჩოებში მიმდინარეობს თანამედროვე ფიზიკის თეორიული მეთოდებით და ხერხებით ეკონომიკური მოვლენებისა და პროცესების ანალიზი.

Abstract.

Modern science offers more and more methods for researching socio-economic events and processes. Among them is synergy. The different types of systems are the object of studying synergistic. The determination of generalized systematic synthesis of synergetics illustrated the united universal picture of living and non-living systems. In the history of natural sciences and humanities, on the basis of synergetics, the unification of the unity of the universe began to form a unified methodology. Today, many areas of social-economic sphere apply to synergistic. The article has presented brief review of the new trend appeared at the edge of economics and physics - econophysics. Within the frame of econophysics the methods of the modern theoretical physics are applied to the analysis of economic and economic-statistical models. The present new trend is currently one of the major trends of interdisciplinary researches, and its has bright future

15. სტატია ეძღვნება საერთოდ ენათა და ხალხთან და, სახელდობრ ქართველურენათა და თავად ქართველთა წარმომავლობისა და „სიძველის“ პრობლემას. ავტორის მტკიცებით, ერთუჯრედიანი არსების-ამებას გამრავლების მაგალითზე გარკვეული ანალოგიის გაკეთების საფუძველზე, სინამდვილეში არ არსებობს „უფროსი“ და „უმცროსი“ ენა და, შესაბამისად, „უფროსი“ და „უმცროსი“ ხალხი. ყველა ენა და ყველა ხალხი დედამიწაზე, რომელნიც დღემდეა შემორჩენილი, გარკვეული აზრით, ფაქტობრივად ერთი და იგივე აზრისაა.

21. მოხსენების ანოტაცია (საჭიროა იმ შემთხვევაში, თუ მოხსენება ფორუმის მასალებში არ გამოქვეყნებულა)

სტატიაში „ინოვაციური საბანკო ახალი პროდუქტის მიწოდების თანამედროვე ტენდენციები“ აღნიშნულია, რომ თანამედროვე პირობებში ინოვაციები ბანკების სტაბილურობის, კონკურენტუნარიანობისა და მდგრადი ეკონომიკური ზრდის საკვანძო ფაქტორს წარმოადგენს.

განსახდერულია, რომ საბანკო ბიზნესის მიმდინარე რეალიები მკაფიოდ საბანკო ინოვაციური საქმიანობის სამი ძირითადი კატალიზატორის გამოყოფის შესაძლებლობას იძლევა: მსოფლიო ფინანსური ბაზრებისა და საბანკო მომსახურების ბაზრების გლობალიზაციას, საბანკო და არასაბანკო სექტორების მხრიდან მზარდ კონკურენციას, მსოფლიო ფინანსურ კრიზისს.

დადგენილია, რომ საბანკო დარგში ინოვაციებად შეიძლება ჩაითვალოს: ახალი საბანკო პროდუქტების ან მომსახურების ეკონომიკური რეალიზაცია, უკვე არსებულების მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება, აგრეთვე ბიზნესის გაძღოლის საქმიანი პრაქტიკის ახალი ტექნოლოგიური, მარკეტინგული, მმართველობითი ან ორგანიზაციული მეთოდები.

6. 2. უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ალექსანდრე სიჭინავა, დალი სეხნიაშვილი, ნაზი ჭიკაძე	უმალესი განათლების ინტერნაციონალიზაციის საკითხები საქართველოში	08-16 სექტემბერი, 2018 წელი, ქ. ვარნა, ბულგარეთი
2	ბორის გითოლენდია	ABOUT COMPATIBILITY OF GEORGIAN RAILWAY	International Scientific and Practical Conference "International

		TRANSPORT AND RELATED INFRASTRUCTURE TO EUROPEAN STANDARDS	Trends in Science and Technology" April 30, 2018, Warsaw. (დისტანციური მონაწილეობა)
3	ბორის გითოლენდია	Regional Development - Transportation System of Georgia	კაუნასის გამოყენებითი მეცნიერებების უნივერსიტეტი (ლიეტუვა) - საერთაშორისო კონფერენცია - GOING INTERNATIONAL 2018, მარტი
4	ბორის გითოლენდია	“Case Analysis of the Georgian Transport Sector, Interoperability and Intermodality with the European Systems” (საქართველოს სატრანსპორტო სექტორის, ევროპულ სისტემებთან ურთიერთთავსებადობისა და ინტერმოდალურობის პრობლემის ანალიზი)	ქ. ვილნიუსის ტექნოლოგიებისა და დიზაინის კოლეჯში (ლიეტუვა) გამართული საერთაშორისო კონფერენციაზე „ტექნოლოგიური ინოვაციები 2018“. ნოემბერი 2018
მოხენების ანოტაცია (საჭიროა იმ შემთხვევაში, თუ მოხსენება ფორუმის მასალებში არ გამოქვეყნებულა)			

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის დასახელება
ევროპეისტიკის სასწავლო და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი.

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის პერსონალური შემადგენლობა ხელმძღვანელის მითითებით
ინსტიტუტის დირექტორი პროფ. ზურაბ გამეზარდაშვილი

1. სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის მიერ ერთობლივად შესრულებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

1.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	ევროპული კონცეპტი და საქართველოს ევროინტეგრაცია	2020	პროფ. ზ. გამეზარდაშვილი ასოც. პროფ. ე. ფაძავა
2	ნ.ნიკოლაძის პუბლიცისტური	2019	პროფ. ზ. გამეზარდაშვილი

მემკვიდრეობის შესწავლა	პროფ. თ. ჯაგოდნიშვილი
გარდამავალი (მრავალწლიანი) კვლევითი პროექტის 2018 წლის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)	

2. შოთა რუსთაველის ეროვნული სამეცნიერო ფონდის გრანტით დაფინანსებული სამეცნიერო-კვლევითი პროექტები

2.1.

№	გარდამავალი (მრავალწლიანი) პროექტის დასახელება მეცნიერების დარგისა და სამეცნიერო მიმართულების მითითებით, პროექტის საიდენტიფიკაციო კოდი	პროექტის დაწყების და დამთავრების წლები	პროექტში ჩართული პერსონალი (თითოეულის როლის მითითებით)
1	2	3	4
1	საქართველო ევროპულ სამყაროში (XVII-XVIII ს.ს.)	2017,09-2020	პროფ. ზ. გამეზარდაშვილი პროფ. მ. პაპაშვილი
გარდამავალი (მრავალწლიანი) კვლევითი პროექტის 2018 წლის ეტაპის ძირითადი თეორიული და პრაქტიკული შედეგების შესახებ ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)			

4. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

4.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	პროფ. ზ. გამეზარდაშვილი პროფ. მ. პაპაშვილი	საქართველო ევროპულ სამყაროში (XVII-XVIII ს.ს.). 978-9941-9581-75	საჩინო	210 გვ
ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)				

4.4. სტატიები დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდის (DOI) მითითებით

№	ავტორი/ავტორები	სტატიის სათა-ური, დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	ნუგზარ ბარდაველიძე	ისტორიული ვიზიტის კვალდაკვალ –	გორის სახელმწიფო უნივერსიტეტის	ქ. გორი, გორის სახ. უნივერსიტეტის	37გვ. (217-254გვ.)

		რომის პაპ ფრანცისკეს სამხრეთ კავკასიაში ვიზიტის მიზანი, მოლოდინები და შედეგი ISSN1512-4657	შრომათა კრებული N 15	გამოცემა	
2	ნუგზარ ბარდაველიძე	კათოლიკე ეკლესია საქართველოში: მეოცე საუკუნის ბოლო ათწლეულების ქრონიკა ISSN 978-9941-0087-0	კათოლიკური მემკვიდრეობა საქართველოში N 1	თბილისი, სულხან-საბა ორმელიანის უნივერსიტეტის გამომცემლობა	16 გვ. (219-235გვ.)
3	ნუგზარ ბარდაველიძე	საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების 100 წელი და კათოლიკე ეკლესია	ინტერრელიგიური დიალოგი მშვიდობისათვის მესამე კონფერენცია	რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	6 გვ. (41-46გვ.)
<p>1. ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებში რომის პაპ ფრანცისკეს ვიზიტი გამორჩეულიაროგორც თავისი მნიშვნელობით ასევე ხანგძლიობით. პაპის ვიზიტის მიზანი იყო მშვიდობის განმტკიცება რეგიონში, აზერბაიჯან-სომხეთის ბოლო სამხედრო დაპირისპირების შემდგომ ეტაპზე. პაპი თავისი ვიზიტის დროს შეხვდა კავკასიის ქვეყნების მეთაურებს, სასულიერო ლიდერებს, კათოლიკური თემის წარმომადგენლებს.პაპმა ჩაატარა საზეიმო წირვები და ამით ხელი შეუწყო რელიგიურ უმცირესობაში მყოფ კათოლიკე მორწმუნეებში რელიგიური გრძნობების განმტკიცებას. მთავარი ამ ვიზიტებისა გახლდათ მსოფლიოს ყურადღების მიპყრობა სამხრეთ კავკასიის რეგიონისა და აქაური პრობლემებისადმი.</p> <p>2. საქართველოში მოქმედ ლათინური წესის კათოლიკური ეკლესიის ისტორიაში , მეტად მნიშვნელოვანია ქვეყნის დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდგომი პერიოდი. გარდა იმისა, რომ ეკლესია განთავისუფლდა საბჭოური პოლიტიკური და ანტიეკლესიური პოლიტიკის წნეხისაგან, დამოუკიდებლობის პირველ წლებში საერთო განუკითხაობის ფონზე კათოლიკე მორწმუნეებმა დაკარგეს 5 მათი ისტორიული სატაძრო ნაგებობა. ამავე პერიოდში კათოლიკური სამოციქულო ადმინისტრაციის ხელმძღვანელობით განხორციელდა მორწმუნეთა საკრებულოების აღდგენა, აიგო რანდენიმი ახალი ტაძარი. კათოლიკური ეკლესია ფართოდ არის ჩანთული სოციალური პროგრამების განხორციელებაში, ეწევა მრავალმხრივ კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობას.</p> <p>3. საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადებისთანავე კათოლიკური ეკლესია საქართველოში, იზიარებდა და თავისი საქმიანობით მხარს უჭერდა ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცებას. მრავალმა კათოლიკემ თავისი ქმედითი წვლილი შეიტანა ქვეყნის აღმშენებლობის საქმეში. წმინდა საყდრის მიტერ საქართველოს მხარდაჭერის ნათელ მაგალითებად აღიქმება რომის პაპების ოფიციალური ვიზიტები საქართველოში ასევე ჩვენი ქვეყნის ლიდერების ვიზიტები ვატიკანში. რომის პაპების მხარდაჭერამ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ლათინური ამერიკის ქვეყნების მიერ თვითგამოცხადებული აფხაზეთის არცნობის პროცესშიც.</p>					

6. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

6.1. საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნუგზარ ბარდაველიძე	რელიგიური ცხოვრება აშშ-ში - XIX საუკუნის ძირითადი გამოწვევები	ამერიკისმცოდნეობის მე-20 საერთაშორისო კონფერენცია, თსუ, 24-25. მაისი. თსუ, თბილისი
2	ნუგზარ ბარდაველიძე	საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების 100 წელი და ქართველი კათოლიკენი,	მეორე საერთაშორისო სიმპოზიუმი „კათოლიკური მემკვიდრეობა საქართველოში,, სულხან-საბა ორბელიანის სასწავლო უნივერტეტი 5 ივნისი,თბილისი.
3	ნუგზარ ბარდაველიძე	საქართველო-ვატიკანის ურთიერთობის ზიგზაგები 1992- 1997 წლებში,	მეორე საერთაშორისო სიმპოზიუმი „კათოლიკური მემკვიდრეობა საქართველოში,, გორის სახელიწიფო სასწავლო უნივერტეტი 7 ივნისი, გორი
4	ნუგზარ ბარდაველიძე	საქართველოს დამოუკიდებლობის 100 წელი – უმთავრესი მიღწევები და გამოწვევები	მე-7 საერთაშორისო სამეცნიერო სიმპოზიუმი „საქართველოს ევროპული არჩევანი,, სტუ, 23-24 მაისი
5	ნუგზარ ბარდაველიძე	გერმანელები საქართველოში – მეგობრობისა და თანამშრომლობის 200 წელი,	კონფერენცია „მეგობრობით განვლილი 200 წელი, EINUNG, საქართველოს ქალთა საბჭო, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა, 21 მარტი.
6	ნუგზარ ბარდაველიძე	საქართველოს დამოუკიდებლობის 100 წელი და კათოლიკე ეკლესია,	„ინტერრელიგიური დიალოგი მშვიდობისათვის,, მე-3 კონფერენცია „რელიგიების როლი საქართველოში,, 1918- 2018. რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო. 2018 17 ივლისი. თბილისი.
7	ნუგზარ ბარდაველიძე	ეკლესიათშორისი თანამშრომლობის ფურცლები - ლუთერული და კათოლიკური ეკლესიები საქართველოში	II საერთაშორისო კონფერენცია SOLA FORUM. ,, სულხან-საბა ორბელიანის სასწავლო უნივერსიტეტი, თბილისი 2018 წ. 17 ოქტომბერი
8	ნუგზარ ბარდაველიძე	ქალის უფლებები ისლამში წმინდა ტექსტების საფუძველზე	საერთაშორისო ინტერრელიგიური კონფერენცია

			რელიგია და ადამიანი უფლებები, სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტი, 2018. 6 დეკემბერი.თბილისი
9	ნუგზარ ბარდაველიძე	მიხეილ თამარაშვილი – მღვდელი, მამულიშვილი, მეცნიერი	მიხეილ თამარაშვილის 160 წლისთავისადმი მიძღვნილი კონფერენცია, ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, 2018. 6 დეკემბერი.თბილისი
10	ნუგზარ ბარდაველიძე	კანაზისის კადრილი ანუ მარიხუანის ლეგალიზაცია ოვერტონის სარკმელის ჭრილში,	საერთაშორისო სიმპოზიუმში „მარიხუანას სამკურნალო და ეკონომიკური ასპექტები“, საქართველოს საპატარქოს წმიდა თამარ მეფის სამედიცინო უნივერსიტეტი, 2018. 5 დეკემბერი, თბილისი
11	ნუგზარ ბარდაველიძე	სულხან-საბა ორბელიანის მრწამსისა და მისიის შესახებ	ეროვნული სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი სულხან-საბა ორბელიანის დაბადებიდან 360 წლისთავისადმი, ქუთაისის ა. წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, 2018 8 დეკემბერი. ქუთაისი
12	ნუგზარ ბარდაველიძე	მიხეილ თამარაშვილი მოღვაწეობის წანააღმდეგობრი გზა,	სამეცნიერო კონფერენცია მიძღვნილი მ. თამარაშვილის 160 წლისთავისადმი, საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია, 19 დეკემბერი, 2018.თბილისი
მოხსენების ანოტაცია (საჭიროა იმ შემთხვევაში, თუ მოხსენება ფორუმის მასალებში არ გამოქვეყნებულა)			

6. 2. უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მოხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნუგზარ ბარდაველიძე	რელიგიური ორგანიზაციები და მიგრაციის გამოწვევები	26–28 11.2018. კრაკოვის პონტიფიკალური უნივერსიტეტი პოლონეთი
რელიგიურ ორგანიზაციებს უდიდესი როლი ენიჭებათ მიგრაციასთან დაკავშირებული პრობლემების დარეგულირებაში და ამით ისინი ხელს უწყობენ თანამედროვეობის ამ გამოწვევათა გადაჭრას. კათოლიკური ეკლესიის, ასევე პროტესტანტული დენომენაციების თანამშრომლობა ისლამის სასულიერო			

ცენტრებთან, თავის მხრივ ხელს უწყობს ადგილობრივი მოსახლეობისა და მიგრანტთა ნაკადის რელიგიურად განწყობილ ჯგუფებს შორის მეტი ნდობისა და თანამშრომლობის მზაობის განმტკიცებას. რელიგიური ორგანიზაციების მიერ გაწეული სოციალური პროგრამები ქმედით დახმარებას უწევენ მიგრანტთა ბანაკებს. პაპ ფრანცისკეს მიერ გასულ წლებში განხორციელებული ვიზიტების იტალიისა და საბერძნეთის მიგრანტთა ბანაკებში, კიდევ ერთ ნათელ დადასტურებას წარმოადგენს წმინდა საყდრის დაიტერესებაზე, გაუწიოს დახმარება სოციალურად გაჭირვებულ და ადგილობრივი მოსახლეობის მხრიდან ერთგვარად ნეგატიურად აღქმულ მიგრანტებს.

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის დასახელება საზოგადოებასთან ურთიერთობის დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი ვანო ჭიაურელი

4. ბეჭდური/ელექტრონული პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

4.1. მონოგრაფიები/წიგნები

№	ავტორი/ავტორები	მონოგრაფიის/წიგნის სათაური, საერთაშორისო სტანდარტული კოდი ISBN	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
1	მარინე ლომიძე	ერლომ ახვლედიანის პუბლიცისტიკა. მედიაპუბლიცისტიკის, როგორც საზოგადოებასთან ურთიერთობის ინსტრუმენტის, თვალსაჩინო ნიმუში. ISBN 978-9941-27-908-9	გამ-ობა „სეზანი“, 2018	72 გვერდი
<p>ვრცელიანოტაცია (ქართულენაზე)</p> <p>წიგნში განხილულია ერლომ ახვლედიანის საგაზეთო პუბლიკაციები მედიაპუბლიცისტიკის, როგორც საზოგადოებასთან ურთიერთობის თანამედროვე მიმართულების, გამორჩეული ნიმუშები და წარმოდგენილია მწერლის პუბლიცისტური მემკვიდრეობის ღირსებების შემდეგ ასპექტები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • საზოგადოებრივი ინტერესის გამოწვევა საჭირობოტო თემის გააქტიურებით და მისი განხილვა აღქმის ემოციურობის კონტექსტში; • ავტორის მოქალაქეობრივი პოზიციის მკაფიოდ ჩამოყალიბება. ყურადღების მიპყრობა საკითხის ორიგინალური, ახლებური ხედვით, პრობლემური სიტუაციის კვლევის მეთოდებითა და სიღრმით; • ავტორის დაინტერესება პრობლემის გადაწყვეტით, რაც განაპირობებს მისი პიროვნებისადმი 				

სიმპათიას. ის გამოხატავს აუდიტორიის გარკვეული ნაწილის პოზიციას;

- ავტორის თხოვნა მკითხველს:
  - ა) აიძულებს ავტორთან ერთად იაზროვნოს, ორიგინალური იდეები ეძებოს;
  - ბ) უბიძგებს კონკრეტულ საკითხებზე დამოუკიდებელი მსჯელობისა და სოციალური განზოგადებისკენ;
  - გ) აცნობს პრობლემის მოსაგვარებლად შეთავაზებული საშუალებებისა და მეთოდების თანადროულობას;
  - დ) ანიჭებს ესთეტიკურ სიამოვნებას ორიგინალურობით, გამოკვეთილი სახეებით, გამორჩეული ენობრივი ხიბლით, არასტანდარტული კომპოზიციური სტრუქტურითა და სხვა მხატვრული ხერხებით.

4.4. სტატიები დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდის (DOI) მითითებით

№	ავტორი/ავტორები	სტატიისსათა-ური, დიგიტალური საიდენტიფიკაციო კოდი DOI	ჟურნალის/კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემისადგილი, გამომცემლობა	გვერდებისრაოდენობა
1	მარინე ლომიძე	„ასეთ დროს გაჩუმება უბრალოდ სამარცხვინოა“ (ნიკო ნიკოლაძის „საკვირაო საუბრები“-საზოგადოებასთან ურთიერთობის პარადიგმა)	ნიკო ნიკოლაძე-175. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის შრომათა კრებული	თბილისი, 2018	10 გვერდი
ვრცელიანოტაცია (ქართულენაზე)					
<p>ნაშრომში განხილულია ნიკო ნიკოლაძის „საკვირაო საუბრების“ შინაარსისა და დისკურსის სოციალური არეალი; წარმოჩენილია ჟურნალისტური ჟანრული სივრცე-ტექსტის შინაარსობრივი ელემენტების მიზეზ-შედეგობრივ კატეგორიათა კანონზომიერება; გამოვლენილია პუბლიცისტური ოსტატობის ხერხები, როგორც მკითხველთა ქმედების გამომწვევი განწყობა.</p> <p>„საკვირაო საუბრებს“ გამოარჩევს რამდენიმე მახასიათებელი: საზოგადოებრივი ინტერესით განპირობებული აზრისა და პრინციპების ჩამოყალიბება; ფასეულობებისა და პრიორიტეტების მართებულად განსაზღვრა; აწმყოს ფონზე ერის წარსულისა და მომავლის გააზრება; მიმდინარე მოვლენების მოწმე მკითხველი აუდიტორიის გაერთიანების მცდელობა არსებული მდგომარეობის შეცვლის მიზნით; პრესის საუკეთესო ტრადიციების გაგრძელება და ხალხის ინტერესთა გამოხატვის აუცილებლობა. ამ ნიშნით მივიჩნევთ ამ წერილებს საზოგადოებასთან ურთიერთობის უაღრესად საინტერესო ნიმუშებად. სწორედ მათი სოციალური პოტენციალის გაცნობა და გაცნობიერება გვესახება სასარგებლოდ თანამედროვე ქართული პრესისისათვის.</p>					

6. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

6.1. საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	მარინე ლომიძე	„ასეთ დროს გაჩუმება უბრალოდ სამარცხვინია“ (ნიკო ნიკოლაძის „საკვირაო საუბრები“- საზოგადოებასთან ურთიერთობის პარადიგმა)	საქართველო, თბილისი. 27 სექტემბერი, 2018. საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია. ნიკო ნიკოლაძე 175.
2	მარინე ლომიძე, თამარ თათარაშვილი	კრიზისის მართვის ამერიკული საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები	საქართველო, თბილისი. 17-19 მაისი, 2018 წელი. ამერიკის შესწავლის ცენტრის მე-19 ყოველწლიური საერთაშორისო კონფერენცია მიძღვნილი საქართველოში ამერიკის მცოდნეობის დაარსების 20 წლისა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 100 წლის იუბილესადმი
<p>მომხსენების ანოტაცია (საჭიროა იმ შემთხვევაში, თუ მოხსენება ფორუმის მასალებში არ გამოქვეყნებულა)</p> <p>მომხსენებაში განხილული იყო კრიზისის მართვის ამერიკული საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ძირითადი ასპექტები. კონკრეტული მაგალითების ფონზე წარმოჩენილი იყო მათი გამოყენების მექანიზმები, ეფექტიანობა და ეფექტურობა.</p>			

სამეცნიერო ან სასწავლო ერთეულის დასახელება

უცხოური ენების დეპარტამენტი

ხელმძღვანელი ნუგზარ სიხარულიძე

4. ბეჭდური პროდუქციის გამოცემა საქართველოში

4.5. სტატიები ISSN-ის მითითებით

№	ავტორი/ ავტორები	სტატიის სათა- ური, ISSN	ჟურნალის/ კრებულის დასახელება და ნომერი/ტომი	გამოცემის ადგილი, გამომცემლობა	გვერდების რაოდენობა
---	---------------------	----------------------------	---	--------------------------------------	------------------------

1	რუსუდან გოცირიძე	“Using Various Kinds of Media in the Language Classroom”, ISSN 1987-7390 UDK 81-82 S 41	Scripta Manent, #1 (37)	თბილისი,	3 გვ.
2	რუსუდან გოცირიძე	“English as Lingua Franca in Information Technology”, ISSN 1987-7390 UDK 81-82 S 41	Scripta Manent, #2 (38)	თბილისი	4 გვ.
3	რუსუდან გოცირიძე	“Problem Based Learning as an Opportunity to Promote Language Acquisition”, ISSN 1987-7390 UDK 81-82 S 41	Scripta Manent, #3 (39)	თბილისი	4 გვ.
4	რუსუდან გოცირიძე	“Enhancing Cognitive Abilities of Students by Means of Cognitive Visualization of Educational Information” ISSN 1987-7390 UDK 81-82 S 41	Scripta Manent, #4 (40)	თბილისი	4 გვ.
5	ჩიქვინიძე ია	სამეცნიერო ტექსტის ტიპოლოგიური თავისებურებანი ISSN 1987-7390	საერთაშორისო რეცენზირებადი მულტილინგვური სამეცნიერო ჟურნალი “Scripta manent” N 4, 2018	თბილისი, სტუ, შ.პ.ს. „გ.დალაქიშვილი“	4გვ.
6	ნინო ლომსაძე, ნინო ბოჭორიშვილი	The Challenge of Language Teaching within the Different Context in the Competitive Educational Environment.”	Proceedings Book Volume II	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი 2018, თბილისი,	6 გვერდი
7	ნინო ლომსაძე, ნინო ბოჭორიშვილი	“Artificial Intelligence the New Interface in Language Teaching”.	საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი	საქართველო, გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტი,	5 გვერდი

8	ნინო ლომსაძე, ნინო ბოჭორიშვილი	“Edmodo a social networking teaching website within traditional approach”;	ნიკო ნიკოლაძის 175 წლისთავისადმი მიძღვნილი II საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი	2018, თბილისი, გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტი. 2018 წელი	
<p style="text-align: center;">ვრცელი ანოტაცია (ქართულ ენაზე)</p> <p>1. სხვადასხვა სახის მედიის გამოყენება უცხოური ენის გაკვეთილზე ინგლისური ენის სწავლება/სწავლის ერთ-ერთი საუკეთესო გზა გაკვეთილებზე სხვადასხვა სახის მედიის გამოყენებაა, რომელიც უზრუნველყოფს ენის პრაქტიკულ გამოყენებას გაზეთების, ჟურნალების, რადიოს, ტელევიზიის, ფილმების, წიგნების, ინტერნეტის და ასევე იმ დავალებების საშუალებით, რომლებიც კითხვის, წერის, მოსმენის და საუბრის უნარებს ავითარებს.</p> <p>2. ინგლისური როგორც ინფორმაციული ტექნოლოგიების ლინგვა ფრანკა ინგლისური 21-ე საუკუნის დომინანტური საერთაშორისო ენაა. იგი როგორც კომუნიკაციის, მეცნიერების, საინფორმაციო ტექნოლოგიების, ბიზნესის, გართობისა და დიპლომატიის ენა, დიდი ხანია დამკვიდრდა, როგორც ლინგვა ფრანკა საერთაშორისო არენაზე და მისი, როგორც საერთაშორისო კომუნიკაციის ენის მნიშვნელობა დღითიდღე იზრდება. ინგლისური ენის ცოდნამ სასიცოცხლო როლი შეიძინა თანამედროვე სამყაროში. თუკი წარსულ საუკუნეებში ინგლისური დომინანტურ ენად ისეთმა ისტორიულმა ფაქტორებმა აქცია, როგორიცაა ვაჭრობა, იმპერია, სამხედრო და საწარმოო ძლიერება, მისი ბევრად უფრო გლობალური ხასიათი განსაზღვრა თანამედროვე ტექნოლოგიების, განსაკუთრებით კი ინტერნეტის როგორც გლობალური საკომუნიკაციო არხის გაჩენამ.</p> <p>3. პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება როგორც ენის შესწავლის ეფექტური საშუალება პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების უნიკალურობას განსაზღვრავს ძირითადი აქცენტი რეალური პრობლემების გადაჭრაზე, რომელთა ფიქსირებული გადაჭრის გზებიც ფაქტიურად არ არსებობს. სტუდენტები მუშაობენ დამოუკიდებლად ან ჯგუფურად კონკრეტული პრობლემის გადასაჭრელად. პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლება იძლევა შესაძლებლობას, გამოვიყენოთ და შევისწავლოთ ენა რეალური ცხოვრების კონტექსტში.</p> <p>4. სტუდენტთა კოგნიტური შესაძლებლობების სრულყოფა საგანმანათლებლო ინფორმაციის კოგნიტური ვიზუალიზაციის საშუალებით სტატია ეხება უცხოური ენების შესწავლასთან დაკავშირებულ სირთულეებს და ამ სირთულეების გადაჭრის ეფექტურ საშუალებად მიჩნეულია კოგნიტური ვიზუალიზაცია. კოგნიტური ვიზუალიზაცია განხილულია როგორც ერთ-ერთი პედაგოგიური ტექნოლოგია, რომლის გამოყენება უზრუნველყოფს სწავლის პროცესის პროდუქტიულობას. მასალის ანალიზის საფუძველზე შესაძლებელი ხდება დავასკვნათ, რომ სტუდენტების კოგნიტური შესაძლებლობების სრულყოფის მიზნით აუცილებელია გამოვიყენოთ არა უბრალოდ ელექტრონული ვიზუალიზაცია, რომელიც გულისხმობს ინფორმაციის პასიურ აღქმას, არამედ საგანმანათლებლო ინფორმაციის კოგნიტური ვიზუალიზაცია.</p> <p>5. სამეცნიერო ტექსტი ყოველთვის მრავალფეროვნებით და არაერთგვაროვანი სირთულის ხარისხით</p>					

გამოირჩევა. ეს დამოკიდებულია როგორც შინაარსობრივ მხარეზე, ასევე განყენებულ ტიპსა და ტექსტურ მრავალმხრივობაზე. ტიპოლოგიზაციის მიზნით, პირველ რიგში, ყურადღება გამახვილდა სამეცნიერო ტექსტის ხარისხზე, ასევე შინაარსის ტიპებსა და ტექსტის აგების საერთო ხასიათზე - მარტივსა ან რთულზე, აღნიშნა ისეთი ელემენტების აუცილებლობა, როგორიცაა ცალკეული წინადადებების სტრუქტურა და გრძლიობა, გამოყენებული ლექსიკის ფართო სპექტრი, სიტყვათწყობის თავისებურებანი, კონოტაციის მოზღვავება ან არქონა და სხვ.

6. მსოფლიო პედაგოგიკა ცდილობდა სასწავლო პროცესის ტექნოლოგიზებას. თავდაპირველად იგი გულისხმობდა სასწავლო პროცესის ტექნიკური საშუალებით ორგანიზებას. ყოველივე ამას ხელი უნდა შეეწყოს და გარდაექმნა მასობრივი სწავლების პროცესი. დროთა განმავლობაში აღნიშნული ტერმინის მნიშვნელობა გარდაიქმნა. ამჟამად ტექნიკური სწავლების მეთოდები არ გულისხმობს მხოლოდ სწავლების ტექნიკური საშუალებების, ტელევიზიის, რადიოს, ვიდეოს, კომპიუტერის და სხვ., გამოყენებას სწავლების პროცესში, არამედ იგი მოიცავს სასწავლო პროცესის კონსტრუირებასაც, კერძოდ: შედეგზე ორიენტირებული კონკრეტული სასწავლო მიზნების დასახვას, რაც წარმოადგენს ჩვენი სტატიის განსახილველ საკითხს.

7. მსოფლიო პედაგოგიკა ცდილობდა სასწავლო პროცესის ტექნოლოგიზებას. თავდაპირველად იგი გულისხმობდა სასწავლო პროცესის ტექნიკური საშუალებით ორგანიზებას. ყოველივე ამას ხელი უნდა შეეწყოს და გარდაექმნა მასობრივი სწავლების პროცესი. დროთა განმავლობაში აღნიშნული ტერმინის მნიშვნელობა გარდაიქმნა. ამჟამად ტექნიკური სწავლების მეთოდები არ გულისხმობს მხოლოდ სწავლების ტექნიკური საშუალებების, ტელევიზიის, რადიოს, ვიდეოს, კომპიუტერის და სხვ., გამოყენებას სწავლების პროცესში, არამედ იგი მოიცავს სასწავლო პროცესის კონსტრუირებასაც, კერძოდ: შედეგზე ორიენტირებული კონკრეტული სასწავლო მიზნების დასახვას, რაც წარმოადგენს ჩვენი სტატიის განსახილველ საკითხს.

8. მსოფლიო პედაგოგიკა ცდილობდა სასწავლო პროცესის ტექნოლოგიზებას. თავდაპირველად იგი გულისხმობდა სასწავლო პროცესის ტექნიკური საშუალებით ორგანიზებას. ყოველივე ამას ხელი უნდა შეეწყოს და გარდაექმნა მასობრივი სწავლების პროცესი. დროთა განმავლობაში აღნიშნული ტერმინის მნიშვნელობა გარდაიქმნა. ამჟამად ტექნიკური სწავლების მეთოდები არ გულისხმობს მხოლოდ სწავლების ტექნიკური საშუალებების, ტელევიზიის, რადიოს, ვიდეოს, კომპიუტერის და სხვ., გამოყენებას სწავლების პროცესში, არამედ იგი მოიცავს სასწავლო პროცესის კონსტრუირებასაც, კერძოდ: შედეგზე ორიენტირებული კონკრეტული სასწავლო მიზნების დასახვას, რაც წარმოადგენს ჩვენი სტატიის განსახილველ საკითხს.

6. სამეცნიერო ფორუმების მუშაობაში მონაწილეობა

6.1. საქართველოში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	გამყრელიძე ნანა	“თანამედროვე ტექნოლოგიები უცხოური ენების სწავლების პროცესში” “Moderne Technologien im Fremdsprachenunterricht”	ფორუმი -სემინარი ტექნოლოგიების გადაცემაზე: სამართალი, პოლიტიკა და პრაქტიკა. თბილისი 3 -4 დეკემბერი 2018. ტექნოპარკი, საქართველო, საკონფერენციო „ირმის ნახტომი“

2	რუსუდან გოცირიძე	“Interactive Multimedia As A Support for Metacognitive Learning” Conference Proceedings ISSN 2298-0180 E- ISSN 2587-4721	The 8 th International Research Conference on Education, Language and Literature IBSU, April 20-21, 2018 Tbilisi, Georgia
3	ია ჩიქვინიძე	სამეცნიერო ტექსტის ტიპოლოგიური თავისებურებანი	თბილისი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, სტუ-ს ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტისა და ღია დიპლომატიის ასოციაციის ყოველწლიური საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია „ხელისუფლება და საზოგადოება -2018“ 19 ოქტომბერი, 2018 წ.
4	ნინო ლომსაძე, ნინო ბოჭორიშვილი	“Edmodo a social networking teaching website within traditional approach”;	გურამ თავართქილაძის სასწავლო უნივერსიტეტი. 2018 წელი
5	ნინო ლომსაძე, ნინო ბოჭორიშვილი	”The Challenge of Language Teaching within the Different Context in the Competitive Educational”	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი 2018, თბილისი,

3. სამეცნიერო ტექსტი ყოველთვის მრავალფეროვნებით და არაერთგვაროვანი სირთულის ხარისხით გამოირჩევა. ეს დამოკიდებულია როგორც შინაარსობრივ მხარეზე, ასევე განყენებულ ტიპსა და ტექსტურ მრავალმხრივობაზე. ტიპოლოგიზაციის მიზნით, პირველ რიგში, ყურადღება გამახვილდა

სამეცნიერო ტექსტის ხარისხზე, ასევე შინაარსის ტიპებსა და ტექსტის აგების საერთო ხასიათზე - მარტივსა ან რთულზე, აღინიშნა ისეთი ელემენტების აუცილებლობა, როგორცაა ცალკეული წინადადებების სტრუქტურა და გრძლიობა, გამოყენებული ლექსიკის ფართო სპექტრი, სიტყვათწყობის თავისებურებანი, კონოტაციის მოზღვავება ან არქონა და სხვ.

4. დღესდღეობით ტექნოლოგიის გამოყენება სასწავლო პროცესში მოიცავს არა მარტო თვითონ სასწავლო პროცესს, არამედ თვით შედეგზე ორიენტირებული მიზნების დასახვას, რომელიც შეესაბამება ლექციის მიზნებს და მოიცავს ასევე სალექციო მასალების მომზადებასა და კლასის მართვას. სტატია ეძღვნება საგანმანათლებლო პროცესში კიბერსივრცის დანერგვასა და გამოყენებას, რომელიც დიდაქტიკაში სრულიად ახალი მიმართულებად ჩამოყალიბდა.

5. დღესდღეობით ტექნოლოგიის გამოყენება სასწავლო პროცესში მოიცავს არა მარტო თვითონ სასწავლო პროცესს, არამედ თვით შედეგზე ორიენტირებული მიზნების დასახვას, რომელიც შეესაბამება ლექციის მიზნებს და მოიცავს ასევე სალექციო მასალების მომზადებასა და კლასის მართვას. სტატია ეძღვნება საგანმანათლებლო პროცესში კიბერსივრცის დანერგვასა და გამოყენებას, რომელიც დიდაქტიკაში სრულიად ახალი მიმართულებად ჩამოყალიბდა.

6. 2. უცხოეთში

№	მომხსენებელი/ მომხსენებლები	მომხსენების სათაური	ფორუმის ჩატარების დრო და ადგილი
1	Gamkrelidze Nana	Juradeutsch im Deutschunterricht	Fortbildungsseminar fuer junge auslaendische Promovierten Deutsch in der beruflichen Kommunikation im Erwachsenenbereich. Mit dem Schwerpunkt “Juradeutsch im Deutschunterricht” Muenchen: Ludwig-Maximilian- Universitaet. Muenchen- 16. 07. 2018 -10.08.2018
2	რუსუდან გოცირიძე	“Information Visualization to Reinforce Human Cognition” Материалы международной научно-практической конференции ISBN978-5-7477-4798-2 УДК 802/809.1-52 ББК 81.2 М43	Международная научно- практическая конференция «Межкультурная ↔ Интракультурная коммуникация: теория и практика обучения и перевода» (г. Уфа, 6-7 декабря 2018 г.)
3	Svetlana Chuprinina	Textual Modality in Literature and Art (Текстовая модальность в литературе и искусстве).	The American scholarly journal Cross-Cultural Studies: Education and Science (CCS&ES) ISSN- 2470-1262 is both moderated and refereed 2018 г
მომხსენების ანოტაცია (საჭიროა იმ შემთხვევაში, თუ მოხსენება ფორუმის მასალებში არ გამოქვეყნებულა)			

6. 3. ტრენინგები, პროფესიული განვითარება

№	სახელი გვარი	ტრენინგის დასახელება	ტრენინგის ჩატარების დრო და ადგილი
1	ნინო ლომსაძე	Motivating writing activities for teenagers. Engaging millennials.	<u>Macmillan Education</u> <u>Training 2018 (Tbilisi)</u> The training sessions, conducted by famous trainer and author – Edmund Dudley. 17.11.2018
2	ნინო ლომსაძე	Training course: Professional Leadership”. Dr. Tjerek Busstr	2018.24.12 Guram Taavartkiladze Tbilisi Teaching University. “

3	ნინო ლომსაძე	What can be done to make our schools safer places? Prof. Natela Dogonadze	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
4	ნინო ლომსაძე	. Elfies at Large – Beware. Prof. Doctor Peter Medgyes, Eotvos Lorand University, Budapest, Hungary ;	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
5	ნინო ლომსაძე	. How you can use Edmodo to Blend and Flip your Learning. Russel STANNARD , Founder of www.teachertrainigvideos.com, University of Warwick, UK	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
6	ნინო ლომსაძე	Using Reflective Practice to teach Grammar. DR. William J. CRAWFORD , Northern Arizona University , USA	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი , თბილისი, IRCELT 2018
7	ნინო ლომსაძე	Lessons from a kindergarten teacher training course: An integrated Approach to Nursery Rymes in Early Childhood Language Development. DR. Valeria ARVA , Faculty of Primary and Pre- shcoll Education , (ELTE) Hungary	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
8	ნინო ბოკორიშვილი	Motivating writing activities for teenagers. Engaging millennials.	<u>Macmillan Education Training 2018 (Tbilisi)</u> The training sessions, conducted by famous trainer and author – Edmund Dudley. 17.11.2018
9		What can be done to make our	საქართველო, შავი ზღვის

	ნინო ბოჭორიშვილი	schools safer places? Prof. Natela Dogonadze	საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
10	ნინო ბოჭორიშვილი	. Elfies at Large – Beware. Prof. Doctor Peter Medgyes, Eotvos Lorand University, Budapest, Hungary ;	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
11	ნინო ბოჭორიშვილი	. How you can use Edmodo to Blend and Flip your Learning. Russel STANNARD , Founder of www.teachertrainigvideos.com, University of Warwick, UK	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
12	ნინო ბოჭორიშვილი	Using Reflective Practice to teach Grammar. DR. William J. CRAWFORD , Northern Arizona University , USA	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი , თბილისი, IRCELT 2018
13	ნინო ბოჭორიშვილი	Lessons from a kindergarten teacher training course: An integrated Approach to Nursery Rymes in Early Childhood Language Development. DR. Valeria ARVA , Faculty of Primary and Pre- shcoll Education ,(ELTE) Hungary	საქართველო, შავი ზღვის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, თბილისი, IRCELT 2018
<ol style="list-style-type: none"> 1. თანამედროვე მეთოდების დაუფლება სწავლებაში, კვალიფიკაციის ამაღლება; ახალი სახელმძღვანელოების გაცნობა. 2. თანამედროვე მეთოდების დაუფლება სწავლებაში, კვალიფიკაციის ამაღლება; ახალი სახელმძღვანელოების გაცნობა. 3. თანამედროვე მეთოდების დაუფლება სწავლებაში, კვალიფიკაციის ამაღლება; ახალი სახელმძღვანელოების გაცნობა. 4. თანამედროვე მეთოდების დაუფლება სწავლებაში, კვალიფიკაციის ამაღლება; ახალი 			

